

Vnímání daní a daňová gramotnost studentů vysokých škol České republiky

Bc. Tereza Divílková

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Tereza Divílková**
Osobní číslo: **M22003**
Studijní program: **N0412A050011 Finance**
Specializace: **Finance podniku**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Vnímání daní a daňová gramotnost studentů vysokých škol České republiky**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle a metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Definujte základní daňové pojmy a daňový systém České republiky.
- Provedte literární rešerši zaměřenou na vnímání daní a daňovou gramotnost.

II. Praktická část

- Provedte kvantitativní výzkum zaměřený na daňovou gramotnost a vnímání daní studentů vysokých škol České republiky.
- Získaná data analyzujte pomocí statistických metod a vyhodnoťte výsledky výzkumu.
- Navrhněte doporučení pro zlepšení daňové gramotnosti a vnímání daní studentů vysokých škol České republiky.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- GRUBER, Jonathan. *Public finance and public policy*. Sixth edition. New York: Worth publishers, 2019. ISBN 9781319105259.
- HNÁTEK, Miloslav. *Zcela legální daňové triky 2023: pro podnikatele, svobodná povolání, pronajímatele, zaměstnance, studenty, seniory: více vědět, více získat*. 7. vydání. Praha: ESAP, 2023. ISBN 978-80-907398-8-8.
- KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 9788075981653.
- LAJTKEPOVÁ, Eva. *Veřejné finance v praxi České republiky*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2021. ISBN 978-80-7623-064-4.
- OATS, Lynne. *Principles of international taxation*. Eight edition. Dublin, London, Edinburg, New York, New Delhi, Sydney: Bloomsbury professional, 2021. ISBN 978-1-5265-1955-9.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Pavlína Kirschnerová, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: **5. února 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **19. dubna 2024**

L.S.

---

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

---

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 5. února 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení: Bc. Tereza Divílková

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá vnímáním daní a daňovou gramotností studentů vysokých škol v České republice. Cílem práce je analyzovat, jaký vztah existuje mezi daňovou gramotností studentů a jejich vnímáním daní, a jakým způsobem ovlivňují tyto faktory další socio-ekonomické proměnné. Pro dosažení tohoto cíle je proveden kvantitativní výzkum, konkrétně dotazníkové šetření. Analýza dat zahrnuje použití chí-kvadrát testu nezávislosti k testování vztahů mezi vybranými proměnnými a vnímáním daní a daňovou gramotností. Práce zjišťuje, že úroveň daňové gramotnosti studentů je obecně nízká a tato skutečnost je ovlivněna oborem studia a typem studia. Dále se ukazuje, že studenti převážně vnímají daně negativně, což je ovlivněno jejich pohlavím, formou a typem studia a tím, zda během studia pracují.

Klíčová slova: vnímání daní, daňová gramotnost, daňový systém, kvantitativní výzkum, studenti vysokých škol.

ABSTRACT

This thesis deals with the perception of taxes and tax literacy of university students in the Czech Republic. The objective of the thesis is to analyse the relationship between students' tax literacy and their perception of taxes and how these factors affect other socio-economic variables. The quantitative research, specifically the questionnaire survey, is taken to achieve this objective. The data analysis includes usage of chi-square test of independence to test relationships between selected variables and perception of taxes and tax literacy. The thesis discovers that the level of students' tax literacy is low in general, and this fact is affected by the field and type of study. Furthermore, it shows that students perceive taxes mostly negatively, which is affected by students' sex, mode and type of study, and whether students work during their studies.

Keywords: perception of taxes, tax literacy, tax system, quantitative research, university students.

Ráda bych poděkovala Ing. Pavlíně Kirschnerové, Ph.D. za cenné připomínky, rady, podporu a odborné vedení při zpracování mé diplomové práce. Dále bych chtěla vyjádřit vděčnost své rodině za trpělivost a podporu během celého období mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 ZÁKLADNÍ DAŇOVÉ POJMY.....	13
1.1 ÚČEL DANÍ.....	13
1.2 DEFINICE DANĚ.....	13
1.3 FUNKCE DANÍ.....	14
1.4 PRINCIPY DANÍ.....	15
1.5 TŘÍDĚNÍ DANÍ.....	17
1.6 ZÁKLADNÍ NÁLEŽITOSTI DANÍ.....	19
1.7 DAŇOVÁ GRAMOTNOST.....	20
2 DAŇOVÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY.....	22
2.1 PŘÍMÉ DANĚ.....	22
2.1.1 Důchodové daně.....	22
2.1.2 Majetkové daně.....	24
2.2 NEPŘÍMÉ DANĚ.....	24
2.3 INKASO DANÍ.....	25
2.4 ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ.....	26
2.5 SOCIÁLNÍ POJISTNÉ.....	27
2.5.1 Veřejné zdravotní pojištění.....	28
2.5.2 Sociální zabezpečení.....	29
2.6 DAŇOVÉ ZMĚNY PRO ROK 2024.....	30
2.6.1 Změny v dani z příjmu.....	30
2.6.2 Změny v dani z přidané hodnoty.....	31
2.7 DAŇOVÉ ZATÍŽENÍ OBYVATEL.....	32
2.7.1 Daňová kvóta.....	32
3 VNÍMÁNÍ DANÍ A DAŇOVÁ GRAMOTNOST.....	35
3.1 DAŇOVÉ ZNALOSTI A DAŇOVÉ VNÍMÁNÍ STUDENTY ŠTĚTÍNSKÉ UNIVERZITY.....	35
3.2 DAŇ NA SLAZENÉ NÁPOJE VE PHILADELPHII.....	36
3.3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VNÍMÁNÍ DANÍ PODLE GENERACE Y A GENERACE Z.....	36
3.4 DAŇOVÉ PERSPEKTIVY – FAKTORY STOJÍCÍ ZA VNÍMÁNÍM DANĚ JAKO TREST.....	37
3.5 DAŇOVÁ SLOŽITOST A JEJÍ ODSTRANĚNÍ POMOCÍ FINANČNÍ GRAMOTNOSTI.....	38
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
4 VÝZKUM DAŇOVÉ GRAMOTNOSTI A VNÍMÁNÍ DANÍ.....	41

4.1	METODIKA DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	41
4.1.1	Cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy	41
4.1.2	Vytvoření dotazníku a sběr dat	42
4.1.3	Výběr respondentů a minimální počet	42
4.2	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	42
4.2.1	Vyhodnocení oblasti identifikační	43
4.2.2	Vyhodnocení daňové gramotnosti.....	46
4.2.3	Rozdělení respondentů do kategorií dle výsledků daňové gramotnosti.....	61
4.2.4	Vyhodnocení závislosti daňové gramotnosti na socio-ekonomických aspektech	63
4.2.5	Vyhodnocení vnímání daní	68
4.3	VYHODNOCENÍ STANOVENÝCH HYPOTÉZ	97
4.3.1	Hypotéza č. 1 - Respondenti studující ekonomické obory mají vyšší daňovou gramotnost.	97
4.3.2	Hypotéza č. 2 - Typ studia má vliv na výši daňové gramotnosti.	98
4.3.3	Hypotéza č. 3 - Respondenti, kteří během studia pracují a studují kombinovaně mají lepší daňovou gramotnost.....	98
4.3.4	Hypotéza č. 4 - Respondenti s vyšší daňovou gramotností vnímají daňový systém v ČR jako spravedlivý.	98
4.3.5	Hypotéza č. 5 - Respondenti s nízkou daňovou gramotností více považují daňové zákony za nesrozumitelné.	98
4.3.6	Hypotéza č. 6 - Výše daňové gramotnosti má vliv na souhlas s vyšším zdaněním vyšších příjmů.....	98
5	SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ	99
5.1	SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	99
5.1.1	Jaké je vnímání daní a daňová gramotnost respondentů.....	99
5.1.2	Které socio-ekonomické aspekty ovlivňují vnímání daní a daňovou gramotnost respondentů	101
5.2	NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ	103
	ZÁVĚR	105
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	107
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	111
	SEZNAM OBRÁZKŮ	112
	SEZNAM TABULEK.....	114
	SEZNAM PŘÍLOH.....	117

ÚVOD

Daně jsou součástí života každého občana a mají vliv na jeho rozhodování a finanční situaci. Lidé jim věnují různou pozornost, dle toho, v jaké životní situaci se právě nacházejí. Je potřeba, aby daňový systém byl správně nastaven a upraven, aby podpořil jak ekonomický rozvoj, tak prosperitu země. Efektivní výběr daní je nezbytný pro financování veřejných potřeb a služeb obyvatelstva. To, jak lidé vnímají daně ovlivňuje jejich ochotu se daním věnovat a nesnažit se jim vyhnout. Správné pochopení daňového systému a jeho fungování, tedy daňová gramotnost, má vliv na to, jak občané chápou a akceptují daně, proto je potřeba, aby měli minimální povědomí o daňové problematice.

Každá generace může vnímat daně různě. Pro provedení výzkumu vnímání daní a daňové gramotnosti byla zvolena skupina studentů vysokých škol České republiky. Jsou to mladí, aktivní a informovaní lidé, kteří se nacházejí ve fázi života, kdy se už začínají orientovat v daňové problematice a také jsou i často vystaveni daňovým povinnostem. Jejich poznatky mohou poskytnout informace o tom, jak mladá generace chápe a přistupuje k daním.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. První kapitola se věnuje základním daňovým pojmům jako je účel, definice, funkce daní a další. Druhá kapitola se věnuje popsání daňového systému České republiky, kdy je popsáno rozdělení daní a jejich stručný popis, inkaso daní, rozpočtové určení, daňové změny pro rok 2024 a daňové zatížení obyvatel České republiky. Poslední kapitola se věnuje přiblížením vybraných výzkumů na téma vnímání daní a daňovou gramotnost.

V praktické části je stěžejní výzkum na vnímání daní a daňovou gramotnost. Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaké je vnímání daní a daňová gramotnost studentů vysokých škol České republiky. Pro splnění cíle byl zvolen kvantitativní výzkum, konkrétně metoda dotazníkového šetření. Po jeho provedení bude vyhodnocena gramotnost studentů a závislost na vybraných socio-ekonomických aspektech. Stejným způsobem bude vyhodnoceno vnímání daní, kde dalším aspektem sledovaným na případnou závislost bude míra daňové gramotnosti. Dle výsledku výzkumu budou přiblíženy návrhy na zlepšení daňové gramotnosti a vnímání daní studentů vysokých škol.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, jak vnímají daně vysokoškolští studenti České republiky v závislosti na jejich daňové gramotnosti a dalších socio-ekonomických faktorech.

Pro výzkum jsou stanoveny následující hlavní výzkumné otázky:

- Výzkumná otázka č. 1 - Jaké je vnímání daní a daňová gramotnost respondentů?
- Výzkumná otázka č. 2 - Které socio-ekonomické aspekty ovlivňují vnímání daní a daňovou gramotnost respondentů?

Pro výzkum jsou dále stanoveny následující hypotézy:

- Hypotéza č. 1 - Respondenti studující ekonomické obory mají vyšší daňovou gramotnost.
- Hypotéza č. 2 - Typ studia má vliv na výši daňové gramotnosti.
- Hypotéza č. 3 - Respondenti, kteří během studia pracují a studují kombinovaně mají lepší daňovou gramotnost.
- Hypotéza č. 4 - Respondenti s vyšší daňovou gramotností vnímají daňový systém České republiky jako spravedlivý.
- Hypotéza č. 5 - Respondenti s nízkou daňovou gramotností více považují daňové zákony za nesrozumitelné.
- Hypotéza č. 6 - Výše daňové gramotnosti má vliv na souhlas s vyšším zdaněním příjmů.

Pro splnění cíle byl zvolen kvantitativní výzkum, konkrétně dotazníkové šetření. Dotazník byl vytvořen online přes aplikaci Google Forms a byl rozeslán pomocí sociálních sítí na skupiny, kde se sdružují vybrané skupiny studentů. V rámci dotazníku bylo celkem 23 otázek, které byly rozděleny do tří oblastí. První oblast byla zaměřena na zjištění daňové gramotnosti respondentů. Druhá oblast cílila na zjištění postoje respondentů k daním. Poslední oblast se týkala identifikace respondentů.

Výsledky dotazníkového šetření byly zpracovány do grafů, tabulek, výpočtů pomocí programů Microsoft Excel a Jamovi. Pro vyhodnocení statistických závislostí a stanovených hypotéz byl použit chí-kvadrát test nezávislosti. Na základě získaných výsledků byly

vytvořeny návrhy a doporučení pro zlepšení vnímání daní a daňové gramotnosti studentů vysokých škol České republiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ DAŇOVÉ POJMY

Během života se potká každý občan s daněmi, a proto je důležité znát základní daňové pojmy. Znalost základních daňových pojmů je důležitá pro pochopení daní a práci s nimi.

1.1 Účel daní

Před samotnou definicí daně je potřeba vysvětlit účel existence daní. Hamerníková (2017, s. 45) vysvětluje dva účely:

- rozpočtový účel,
- účel ochrany obyvatelstva.

Rozpočtový účel znamená, že stát, aby mohl vykonávat své ekonomické a další funkce, tak potřebuje finanční prostředky. Ty získává právě prostřednictvím daní. Lze tedy říct, že daně jsou vybírány za účelem naplnění státní pokladny (Hamerníková, 2017, s. 45).

Účel ochrany obyvatelstva je vysvětlován jako snaha státu, prostřednictvím zdanění určitých komodit (například tabáku či alkoholu), odradit občany od zdraví škodlivých výrobků nebo chránit životní prostředí (Hamerníková, 2017, s. 45).

1.2 Definice daně

V literatuře existuje mnoho možných definic daně, nejčastěji se různé definice odvíjejí od oblasti, které se autor věnuje, například právu, ekonomii nebo daním (Široký, 2016, s. 11).

Široký (2016, s. 11) shledává jako nejčastější definici daně „...povinnou, zákonem předem stanovenou částku, kterou se odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu.“

Kubátová (2018, s. 15, 16) definuje daň jako „povinnou, nenávratnou, zákonem určenou platbu do veřejného rozpočtu, která je neúčelová a neekvivalentní. Daň se opakuje buď pravidelně v časových intervalech (například každoroční platba daně z příjmů) anebo nepravidelně za určitých okolností (například při každém převodu nemovitosti).“

Neúčelnost znamená, že není osobě, která daň zaplatí, vysvětleno, na co bude jeho zaplacená daň použita. Neekvivalentnost znamená, že když osoba zaplatí daň v určité výši, tak jí nebudou vráceny veřejné statky či služby ve stejné, ekvivalentní výši (Lajtkepová, 2021, s. 32).

Zajímavostí je, že je mnoho podob teoretického vymezení daně, ale v českém zákonodárství chybí všeobecná definice daní, je pouze popsána v daňovém řádu a pouze pro jeho účely (Široký, 2016, s. 12).

1.3 Funkce daní

Daně dle Lajtkepové (2021, s. 34) plní čtyři hlavní funkce, konkrétně funkci fiskální, alokační, redistribuční a stabilizační. Kdy z těchto funkcí jsou poslední tři zmíněné obecnými funkcemi veřejných financí.

Fiskální funkce je nejstarší a zároveň nejdůležitější funkcí, pokud jsou daně považovány za nejvýznamnější veřejný příjem. Tato funkce spočívá ve schopnosti daní naplnit veřejné rozpočty, což umožňuje financovat veřejné statky a služby (Lajtkepová, 2021, s. 34).

Alokační funkce vyplývá z existence tržních selhání, kdy se naplňuje tak, že se získané prostředky z daní vkládají tam, kde jsou potřeba (například v podobě daňových slev, nižších daní) a odebírají tam, kde jsou nadbytečné (například v podobě vyšších daňových sazeb) (Lajtkepová, 2021, s. 34).

Redistribuční funkce je mladší funkcí, který vznikla z důvodu pocitování nespravedlnosti daní a pokusů o napravování nespravedlnosti. V praxi se projevuje například jako progresivní zdanění či daňové úlevy (Lajtkepová, 2021, s. 34).

Stabilizační funkce je historicky nejmladší a nejvíce diskutovanou funkcí. Vychází z Keynesovské teorie o zmírnění cyklických výkyvů ekonomiky pro zajištění dostatečné zaměstnanosti a cenové stability. Tato funkce se realizuje prostřednictvím změn daňových sazeb v závislosti na stavu dané ekonomiky. Odpůrci a kritici poukazují na časové zpoždění jakýchkoliv daňových změn a říkají, že právě to způsobuje nestabilitu (Lajtkepová, 2021, s. 34; Kubátová, 2018, s. 19).

Vančurová a Zídková (2022) zmiňují ještě jednu funkci, a to **funkci stimulační**. Ta využívá vnímání daní subjektů jako újmu, kterou se daný subjekt snaží omezovat. Stát těmto subjektům poskytuje určité daňové úlevy anebo naopak na nich uplatňuje vyšší zdanění, pokud se chovají například nezodpovědně. Příkladem úspor je možnost podnikatelů snižovat si daňovou povinnost z daně z příjmu uplatněním ztrát z minulých let. Naopak příkladem negativní stimulace je vyšší zdanění alkoholických nápojů či cigaret, čímž chce stát regulovat spotřebu těchto zdraví škodlivých produktů (Vančurová a Zídková, 2022, s. 4-5).

1.4 Principy daní

Daňové principy (zásady) říkají, jaké mají být daně a celý daňový systém, aby byly shledány jako „dobré“ či „správné“. Tedy vyjadřují určité požadavky, které nejsou pouze finanční a ekonomické, ale i mravní a etické. Daňové principy v sobě zahrnují pojmy jako jsou solidarita, spravedlnost, rovnost, kulturnost a tak dále (Lajtkepová, 2021, s. 34).

Lajtkepová (2021, s. 34) zmiňuje čtyři principy:

- právní jednoznačnost a transparentnost,
- výtěžnost a pružnost,
- spravedlnost,
- efektivnost.

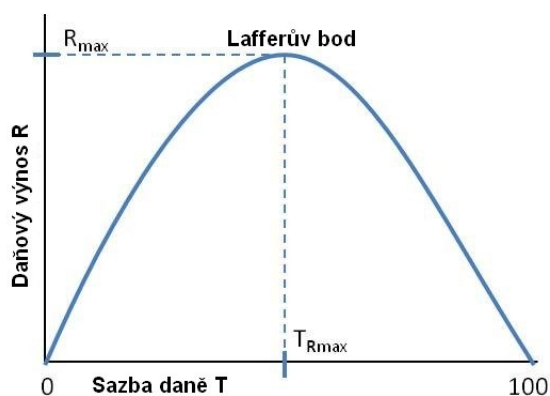
Princip právní jednoznačnosti a transparentnosti (neboli průhlednost) je základním principem, bez kterého nelze uplatnit další daňové principy. Protože pokud daňové zákony a řízení nejsou srozumitelné, transparentní a vymahatelné, tak o nich nemá smysl hovořit (Lajtkepová, 2021, s. 34).

Výtěžnost a pružnost jsou principy finančními a ekonomickými. Daně by měly přinést takový výnos, aby byly pokryty všechny potřeby veřejných statků a služeb. Naopak by neměl být výnos nadbytečný z důvodu možných negativních vlivů na soukromou a veřejnou spotřebu (Lajtkepová, 2021, s. 34).

Princip spravedlnosti. Jedná se o nejdiskutovanější princip. Nelze jednoznačně vysvětlit, protože se nejedná pouze o oblast ekonomie, ale i teologie či filozofie. Spravedlnost může být představována efektem redistribuce či principem platební schopnosti. Daně jsou spravedlivé, pokud jsou spravedlivě rozděleny (redistribuovány) důchody, spotřeba a majetek. Princip platební schopnosti říká, že by jedinec měl platit daně dle své platební schopnosti za splnění horizontální a vertikální spravedlnosti. Horizontální spravedlnost znamená, že ti, co jsou na tom stejně, tak mají platit shodné daně (tedy stejná platební schopnost rovná se stejná daň) a vertikální spravedlnost zase říká, že kdo je na tom lépe, má platit vyšší daně než ten, kdo je na tom hůře (tedy vyšší platební schopnost rovná se vyšší daň). V rámci spravedlnosti je ale potřeba se ptát, které aspekty spravedlnosti jsou důležité a zda významnými aspekty jsou pouze důchody, majetek a spotřeba. Kdybychom chtěli vše zahrnout do daňových zákonů, tak budou nesrozumitelné a složité, což jde proti základnímu

daňovému principu právní jednoznačnosti a transparentnosti (Lajtkepová, 2021, s. 35-36; Kubátová, 2018, s. 42; Hamerníková, 2017, s. 47).

Princip efektivity je vysvětlován jako potřeba, aby náklady daňového systému byly co nejnižšími anebo aby významně nezasahovaly do alokace zdrojů a rozhodování subjektů. Protože osoby, které platí daně, ve snaze vyhnout se zdanění mění své preference. Příkladem toho může být zdanění oken v Anglii, kdy je lidé z důvodu zdanění začali zazdívat. To, jak velká míra zdanění bude ovlivňovat rozhodování subjektů zobrazuje **Lafferova křivka** (Obrázek 1). Tato křivka znázorňuje, že do určitého bodu tzv. Lafferova bodu daňové sazby i výnosy z daně rostou, po překonání tohoto bodu zvyšování daňové sazby povede k prudkému snížení daňových výnosů až k nule (Lajtkepová, 2021, s. 36; Hamerníková, 2017, s. 50-51).

Obrázek 1 Lafferova křivka (Závladský, 2012)

Dalším pojmem spojeným s principem efektivity je **nadměrné daňové břemeno**, které vzniká se změnami chování poplatníků ve snaze se vyhnout dani nebo minimalizovat si daňovou povinnost. Vzniká tak neefektivnost, protože z toho nemá užitek ani stát ani samotní poplatníci (Lajtkepová, 2021, s. 36; Hamerníková, 2017, s. 50-51).

Výše zmíněné daňové principy jsou naplňovány funkcemi daní. Fiskální funkce naplňuje princip výtěžnosti a pružnosti, funkce redistribuční princip spravedlnosti a funkce alokační princip efektivity. Pokud se budou měnit nějaké z uvedených principů, tak se bude měnit i pohled na funkce daní či naopak (Lajtkepová, 2021, s. 36).

1.5 Třídění daní

Gruber (2019) považuje za nejběžnější typy daní v různých zemích následující:

- daň z výdělku, tedy z příjmu dosaženého v zaměstnání,
- daň z příjmu fyzických osob,
- daň z příjmu právnických osob,
- daň z bohatství (z majetku drženého osobou či rodinou),
- daně ze spotřeby.

Existuje ale mnoho hledisek, jak daně třídit (klasifikovat). Lajtkepová (2021, s. 40-42) přibližuje následující hlediska:

- hledisko vazby na důchod,
- hledisko vazby na platební schopnost,
- hledisko jednotky základu daně,
- hledisko daňového (rozpočtového) určení,
- klasifikace OECD.

Hledisko vazby na důchod je nepoužívanějším hlediskem v praxi rozpočtu. Daně jsou rozděleny na přímé a nepřímé. U *přímých daní* je poplatník platí na úkor svého důchodu a očekává se, že daňový subjekt je nemůže převést na jiný subjekt. Naopak u *nepřímých daní* se poplatníkovi nesnižuje jeho vlastní důchod a očekává se přenesení na jiný subjekt (Kubátová, 2018, s. 21; Lajtkepová, 2021, s. 40).

Mezi přímé daně jsou řazeny daně důchodové (z příjmu fyzických a právnických osob), majetkové (daň z nemovitých věcí, daň silniční). Naopak nepřímé daně jsou rozlišeny na selektivní a univerzální. Mezi selektivní jsou řazeny spotřební daně, ekologické daně a cla. Mezi univerzální jsou řazeny daně z obratu, daň z přidané hodnoty (Kubátová, 2018, s. 21) (Lajtkepová, 2021, s. 41).

V této klasifikaci jsou od různých autorů různě klasifikovány příspěvky na sociální a zdravotní pojištění a místní poplatky v ČR. Nelze tedy jednoznačně říct, že se jedná o přímé nebo nepřímé daně (Kubátová, 2018, s. 21).

Hledisko vazby na platební schopnost souvisí s úvahami o spravedlnosti daní, konkrétně zohledněním platební schopnosti. Daně mohou tedy být rozděleny na osobní a in rem. *Osobní daně* jsou adresné a platební schopnost je brána v úvahu (například daň z příjmu fyzických osob). Daně *in rem* platební schopnost vůbec nezohledňují, vlastně se jí ani nezabývají. Příkladem jsou daně z příjmu právnických osob či daně majetkové (Lajtkepová, 2021, s. 41; Kubátová, 2018, s. 22).

Hledisko jednotky základu daně vyjadřuje rozdělení dle toho, v jakých jednotkách je uveden základ daně. Toto hledisko rozlišuje daně na specifické, ad valorem a daně bez vztahu k základu daně. *Specifické daně* mají základ daně vyjádřen ve fyzickém objemu nebo v jednotkách vyjadřující vlastnosti předmětu daně (například spotřební daně). Daně *ad valorem*, označované jako hodnotové, mají základ daně vyjádřen v peněžních jednotkách (například daň z přidané hodnoty, daň z příjmu). Daně *bez vztahu k základu daně* jsou daně, které se platí jen z důvodu, že existují (příkladem je paušální daň z hlavy) (Lajtkepová, 2021, s. 41).

Hledisko daňového (rozpočtového) určení je důležité pro rozpočtovou politiku státu, protože je spojeno s určením horizontální a vertikální struktury jednotlivých rozpočtů státu a také s přiřazením jednotlivých veřejných příjmů v rámci celé rozpočtové soustavy. Dle tohoto hlediska jsou daně rozděleny na státní, municipální (obecní) a daně vyšších územních celků (Lajtkepová, 2021, s. 42).

Klasifikace OECD je důležitá pro mezinárodní srovnání, protože je zde uplatněna stejná metodika u daných zemí, které mají jinak odlišné daňové systémy. Tato klasifikace kombinuje několik různých hledisek například předmět zdanění, daňový subjekt, pravidelnost či jednorázovost a tak dále (Lajtkepová, 2021, s. 42).

Daně jsou dle Lajtkepové (2021, s. 42) rozděleny dle klasifikace OECD do šesti hlavních skupin a ty dále do dalších podskupin:

- 1 000 Daně z důchodu,
- 2 000 Příspěvky na sociální zabezpečení,
- 3 000 Daně z mezd a pracovních sil,
- 4 000 Daně majetkové,
- 5 000 Daně ze zboží a služeb,
- 6 000 Ostatní daně.

1.6 Základní náležitosti daní

Každá daň má základní tři prvky – předmět, sazbu daně a někoho, kdo ji platí neboli daňového subjektu (Oats, 2021, s. 2).

Předmětem daně je určitá „věc“, která je zdaněna. Obecně existují čtyři předměty zdanění a to spotřeba, majetek, příjem a hlava. Předmět daně vyjádřený v měrných jednotkách a upravený zákonem se nazývá **základ daně** (Oats, 2021, s. 3; Vančurová a Zídková, 2022, s. 11).

Sazba daně je důležitou náležitostí daně, a to konkrétně na jejím dopadu. V praxi se lze setkat se sazbou průměrnou, mezní, paušální a progresivní. *Průměrná daň* je zjištěna vydělením celkové daňové povinnosti výší základu daně. *Mezní sazba* je sazba, kterou poplatník zaplatí z dodatečné jednotky základu daně. *Paušální daň* (neboli poměrná) je takovou sazbou, kdy mezní a průměrná sazba se rovnají. Jedná se například o sazby z příjmu právnických osob, kdy bez ohledu velikosti zisků se výše sazby nemění. Naopak *progresivní sazba* daně má průměrnou sazbu nižší než mezní, tedy čím vyšší je základ daně, tím je vyšší sazba (Oats, 2021, s. 3).

Daňový subjekt je osoba, která je zákonem povinna strpět, odvádět nebo platit daň. V této problematice je potřeba rozlišit pojmy poplatník a plátce. *Poplatník* je daňovým subjektem, jehož předmět (příjem, majetek) je dani podroben a zpravidla je také povinen daň sám platit. Podstatou je, že se mu krátí jeho disponibilní zdroje. V rámci daňové praxe se lze například setkat s tím, že daň je zahrnuta už do ceny nájemného, a tedy jejím nositelem je nájemce. Určení poplatníka je administrativně náročné, a proto je dalším daňovým subjektem plátce. *Plátce daně* je ze zákona povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům pod svou majetkovou odpovědností (Vančurová a Zídková, 2022, s. 6).

Dalšími náležitostmi (prvky) dle Vančurové a Zídkové (2022), které souvisí s daněmi jsou období, za která se stanovuje základ daně tzv. zdaňovací období, osvobození od daně, odpočty od základu daně a slevy na dani.

Zdaňovací období je pravidelným časovým intervalem, za který nebo na který se vybírá daň nebo se stanovuje základ daně. Nejčastěji se jedná o kalendářní rok (u přímých daní), ale také o kratší období, a to kalendářní čtvrtletí či měsíc například u spotřební daně (Vančurová a Zídková, 2022, s. 13).

Osvobození od daně popisuje část předmětu daně, který se do základu daně nezahrnuje. Daňový subjekt při nezahrnutí takhle osvobozeného předmětu daně nemůže uplatnit položky související s ním. To znamená, že těmito položkami si nemůže snížit základ daně, respektive si nemůže snížit daň (Vančurová a Zídková, 2022, s. 10).

Odpočty od základu daně sice komplikují konstrukci daní, ale mají sociální cíle nebo cíle při plnění stimulační funkce, která je zmíněna u funkcí daní. Odpočty se dělí na standardní a nestandardní, absolutní i relativní. *Standardní odpočty* snižují základ daně o předem stanovenou pevnou částku nebo snižují pouze určitou část základu daně. Zejména se lze s těmito odpočty setkat u daně z příjmů. *Nestandardní odpočty* jsou určité položky (například dary), o které lze snížit základ daně pouze v prokazatelně vynaložené výši. Uplatnění těchto odpočtů může být stanoveno limitem, a to absolutním (do určité částky) nebo relativním například do určitého procenta ze základu daně (Vančurová a Zídková, 2022, s. 14-15).

Slevy na dani jsou podobné jako odpočty, ale rozdíl je v tom, že nesnižují základ daně, ale už vypočtenou částku daně. Slevy lze dělit stejně jako odpočty na standardní a nestandardní, absolutní i relativní. Dále je potřeba upozornit, že jak základ daně, tak i daň nemůže být nikdy záporná (Vančurová a Zídková, 2022, s. 23-24).

1.7 Daňová gramotnost

Daňová gramotnost je podmnožinou finanční gramotnosti, která je již velice rozšířená v oblasti základních studijních plánů. Oproti tomu daňová gramotnost je teprve na svém počátku, protože se jí věnují studenti jen na ekonomicky zaměřených školách. Daňové znalosti jsou důležité v rozhodování o životní a finanční stabilitě obyvatelstva. Napomáhají také ke správným rozhodnutím v rodinných, osobních a podnikových financích. Důležitost dostatečně daňově vzdělané populace není pouze pro samotné jedince, ale i pro stát, protože populace ví, jaké jsou funkce daní a k čemu slouží (Daňová gramotnost, © 2024).

Daňová neznalost může pro jednotlivce znamenat negativní dopad na jeho osobní finance. A to v podobě špatně stanovené daňové povinnosti, kdy například při neznalosti daňových slev či odpočitatelných položek tyto možnosti vůbec nevyužije a zaplatí na dani více než by musel. Pokud nebude mít sám daňové znalosti, tak ve většině případů bude muset požádat o pomoc daňového poradce, což se mu taky negativně promítne na jeho financích (Daňová gramotnost, © 2024).

Kvůli zvyšující se digitalizaci správy daně, kterou odstartovala pandemie COVID-19, se bude zvyšovat náročnost potřebných znalostí na jednotlivce a také se budou zvyšovat jeho náklady související s daněmi, protože bude větší tlak na samotnost daňových poplatníků při plnění jejich daňových povinností (Daňová gramotnost, © 2024).

2 DAŇOVÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY

Daňový systém České republiky je podobný systémům vyspělých, a to hlavně evropských zemí. Je rozdělen na přímé a nepřímé daně. Zahrnuje zdanění příjmů, spotřeby i majetku. Je důležité zmínit, že od 1. ledna 2014 byla v České republice zrušena daň dědická a darovací, které byly plně přesunuty do daně z příjmů (Finanční správa, 2013; Ochrana et al., 2015, s.116).

Daně jsou upraveny zákonem a jejich praktická aplikace jednotlivých ustanoveních je velmi složitá a vyžaduje podrobné posouzení konkrétní situace (Ochrana et al., 2015, s.116).

Procesním předpisem pro správu daní je zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. Tento zákon obsahuje základní pravidla upravující jednání při správě daní, obsahuje tedy procesní otázky výběru, placení a vymáhání daní. Některé další procesní otázky jsou vymezeny přímo v daňových zákonech jednotlivých daní (Ochrana et al., 2015, s.116; Finanční správa; celní správa, 2024).

2.1 Přímé daně

Mezi přímé daně v ČR patří daně důchodové a majetkové, které poplatník odvádí přímo správci daně. Výjimkou jsou určité typy daní, které neodvádí sám poplatník, ale odvádí ji za něj plátce daně, který ji vybírá pod vlastní majetkovou odpovědností (Finanční správa; celní správa, 2024).

Vzhledem k zaměření diplomové práce, která se zabývá vnímáním daní a daňovou gramotností studentů vysokých škol ČR, budou v další části této kapitoly, krátce a stručně popsány jak jednotlivé druhy přímých daní, tak i přiblíženo zdanění příjmů studentů.

2.1.1 Důchodové daně

Mezi důchodové daně patří daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Tyto daně jsou upraveny v jednom společném zákoně, konkrétně v zákoně č. 586/1992 Sb, o daních z příjmů (Finanční správa; celní správa, 2024).

2.1.1.1 Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob je opakující se přímá daň, která je příjmem veřejného rozpočtu. Jejimi dalšími funkcemi jsou funkce redistribuční, stabilizační a naplňování cílů veřejných politik (Finanční správa; celní správa, 2024).

Zdanění příjmů fyzických osob je základem každého moderního daňového systému světa. Je považována za daň, která naplňuje zásadu horizontální a vertikální spravedlnosti, protože může být progresivní a může zohledňovat životní aspekty a situace jednotlivců (Finanční správa; celní správa, 2024).

Daň se vybírá ve větším množství prostřednictvím plátců daní jak od zaměstnanců, tak srážkovou daní z některých příjmů, což napomáhá k efektivnímu výběru daně (Finanční správa; celní správa, 2024).

Zdaňování příjmů studentů

Studenti si během studia mohou přivydělávat, a tak musí i přemýšlet nad zdaňováním svých příjmů. Mají stejné daňové povinnosti a úlevy jako každá fyzická osoba. Mohou mít příjem ze závislé činnosti nebo ze samostatné činnosti. Příjmy ze závislé činnosti nejčastěji mají ve formě dohody o provedení práce nebo dohody o provedení činnosti. Může být, ale uzavřena i klasická pracovní smlouva například na zkrácený úvazek (Hnátek, 2023; Zdanění příjmů studentů z brigád, © 2024).

Způsob zdanění závisí na podepsání prohlášení u zaměstnavatele pro uplatnění slev na dani. V případě podepsání má student nárok na zákonné slevy jako například na poplatníka. Při nástupu do zaměstnání se podepsání prohlášení pro uplatnění slev musí učinit do 30 dnů od nástupu. Pokud má student ve stejném období více zaměstnavatelů, tak může podepsat prohlášení pouze u jednoho z nich (Zdanění příjmů studentů z brigád, © 2024).

Pokud student podepsal prohlášení (bez ohledu na typ smlouvy), tak mu zaměstnavatel srazí z příjmu zálohovou daň ve výši 15 % s přihlédnutím k jeho uplatněným slevám (Zdanění příjmů studentů z brigád, © 2024).

V případě, že student nepodepsal prohlášení k uplatnění slev a jeho měsíční příjem od zaměstnavatele, u kterého má smlouvu o provedení práce, nepřesáhne částku 10 000 Kč zdaní konečnou mzdu 15 % srážkovou daní, pokud přesáhne částku 10 000 Kč, tak se mzda srazí 15 % zálohovou daní. To samé platí u dohody o provedení činnosti, kdy je ale rozhodná částka ve výši 4 000 Kč. Od 1.7. 2024 má dojít ke změně těchto limitů, a to navázáním na průměrnou mzdu pro daný rok (Hnátek, 2023; Podehradský, 2023).

Zdanění mzdy 15 % srážkovou daní může být zdaněním konečným. To znamená, že nepodléhá vyúčtování nebo není povinnost podat daňové přiznání. Nevýhodou tohoto způsobu je, že nelze uplatnit žádné slevy na dani. Možnost uplatnění slev je možné pouze, pokud se dodatečně podepíše prohlášení u zaměstnavatele a příjmy se zahrnou do základu

daně v rámci daňového přiznání nebo se srážková daň započítá do ročního zúčtování daně (Hnátek, 2023).

Pokud student v průběhu studia podniká, má příjmy ze samostatné činnosti. V takovém případě pro něj platí stejná práva a povinnosti, jako pro všechny podnikatele. I pro studenty podnikající platí možnost uplatnění slev na dani ve svém daňovém přiznání k příjmu fyzických osob. Z hlediska uplatnění výdajů je potřeba zmínit možnost uplatnění výdajů procentem z příjmů. Je to velmi jednoduchý způsob uplatnění výdajů (Hnátek, 2023).

2.1.1.2 Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmu právnických osob je také opakující se přímou daní, která umožňuje vybrat daň z celého zisku od právnické osoby, kterou může být například společnost s ručeným omezením (Finanční správa; celní správa, 2024).

Daň je vybírána za účelem příjmu veřejného rozpočtu a dosahování cílů veřejných politik například podpora investic nebo vědy a výzkum (Finanční správa; celní správa, 2024).

2.1.2 Majetkové daně

Mezi majetkové daně v České republice patří daň z nemovitých věcí a daň silniční. Jsou upraveny zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí a zákonem č. 16/1993 Sb., o dani silniční (Finanční správa; celní správa, 2024).

Daň z nemovitých věcí je součástí daňového systému od 1. ledna 1993 a je důležitým zdrojem příjmů obcí, tedy výnos z daně obdrží obec, ve kterém se nemovitosti nacházejí. Daň z nemovitých věcí je tvořena daní z pozemků a daní ze staveb a jednotek (Finanční správa; celní správa, 2024).

Daň silniční je zdrojem příjmů Státního fondu dopravní infrastruktury. Platili ji všichni, kteří měli registrované auto v České republice a používali ho k podnikání. Od roku 2022 došlo ke změně a tuto daň platí pouze majitelé nákladních aut (Finanční správa; celní správa, 2024; Druhy daní přehledně pro rok 2024: jak se dělí a kolik jich musíte platit, © 2024).

2.2 Nepřímé daně

Daně nepřímé jsou daně, které se odvádí do státní pokladny pomocí prostředníka. Mezi tyto daně patří daň z přidané hodnoty (DPH), daň spotřební a ekologická (Druhy daní přehledně pro rok 2024: jak se dělí a kolik jich musíte platit, © 2024).

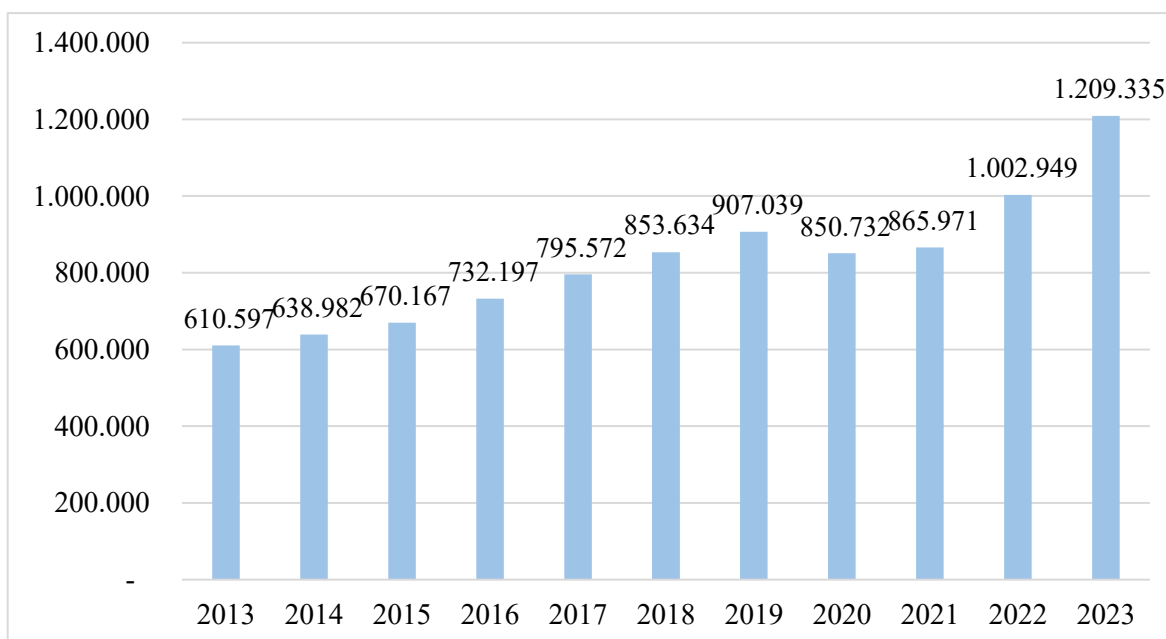

Významnou položkou státního rozpočtu je daň z přidané hodnoty, protože se vztahuje na většinu nákupů a služeb. Plátcem je osoba se sídlem v České republice, která má obrat za předchozích 12 měsíců 2 mil. Kč. Další položkou státního rozpočtu je spotřební daň, pomocí které stát reguluje trh se škodlivým a zdravotně závadným zbožím. Mezi tato zboží patří minerální paliva, tabák a alkoholické výrobky. Posledním zmíněným typem nepřímé daně je daň ekologická, která má snižovat poptávku po produktech a statcích s negativním účinkem na životní prostředí. Typickými produkty jsou pevná paliva, elektřina, zemní plyn a další (Druhy daní přehledně pro rok 2024: jak se dělí a kolik jich musíte platit, © 2024).

2.3 Inkaso daní

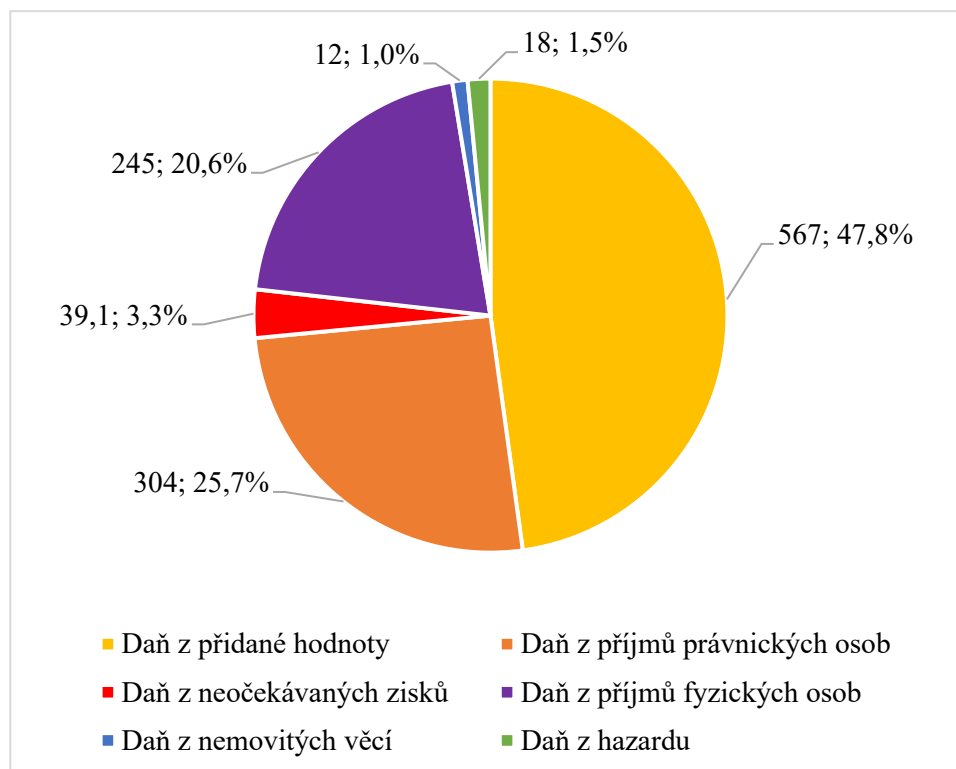
Inkasem daní se rozumí zůstatek na bankovních účtech jednotlivých daní. Jedná se o rozdíl mezi přijatými platbami daňových povinností (případně příslušenstvím daně) a odchozími platbami, takzvanými vratkami daně (Finanční správa, 2024).

Vývoj celkového inkasa v letech od roku 2013 do roku 2023 lze vidět v grafu níže (Obrázek 2). Je patrné, že do roku 2019 celkové inkaso daní rostlo. V letech 2020 a 2021 se tento rostoucí trend daňového inkasa změnil, a to z důvodu pandemie COVID-19, která měla negativní dopady jak na výběr daní, tak na celou českou ekonomiku. Od roku 2022 došlo k oživení české ekonomiky, díky zrušení protipandemických opatření, a od té doby má rostoucí trend, kdy v roce 2023 celkové inkaso dosáhlo přes 1 209 mld. Kč. Oproti roku 2022 vzrostlo o více než 200 mld. Kč (Finanční správa, 2024).

Obrázek 2 Vývoj celkového inkasa v letech 2013-2023 mil. Kč (vlastní zpracování dle Finanční správy, 2024)

Pokud se podíváme na inkasa vybraných typů daní, tak na obrázku níže (Obrázek 3) lze vidět jejich podíl na celkovém inkasu daní za rok 2023. Největší podíl na celkovém inkasu má daň z přidané hodnoty (47,8 %), kdy se vybralo 567 mld. Kč a po ní následuje daň z příjmů právnických (25,7 %, 304 mld. Kč) a daň z příjmů fyzických osob (20,6 %, 245 mld. Kč).

Obrázek 3 Inkaso vybraných daní v roce 2023 (vlastní zpracování dle Finanční správy, 2024)

2.4 Rozpočtové určení daní

Při popisu jednotlivých daní bylo poukázáno na skutečnost, že daně jsou veřejnými příjmy, ale nebylo zmíněno, jak jsou výnosy z jednotlivých daní přerozdělovány do různých veřejných rozpočtů.

Rozpočtové určení daní je dáno zákonem o rozpočtovém určení daní, který určuje podíly jednotlivých vládních úrovní na celkových výnosech. V tabulce níže (Tabulka 1) lze vidět rozpočtové určení vybraných daní pro rok 2024. Nejvíce výnosů z daní jde do státního rozpočtu, kde téměř z každé daně jde přes 65 % celkových výnosů. Krajům plyne necelých 10 % a obcím necelých 25 %. Výnosy z daně nemovitých věcí celé míří přímo do rozpočtu obcím a výnosy z daně silniční přímo do státního rozpočtu (Finanční správa, 2024).

Tabulka 1 Rozpočtové určení daní 2024 (vlastní zpracování dle Finanční správy, 2024)

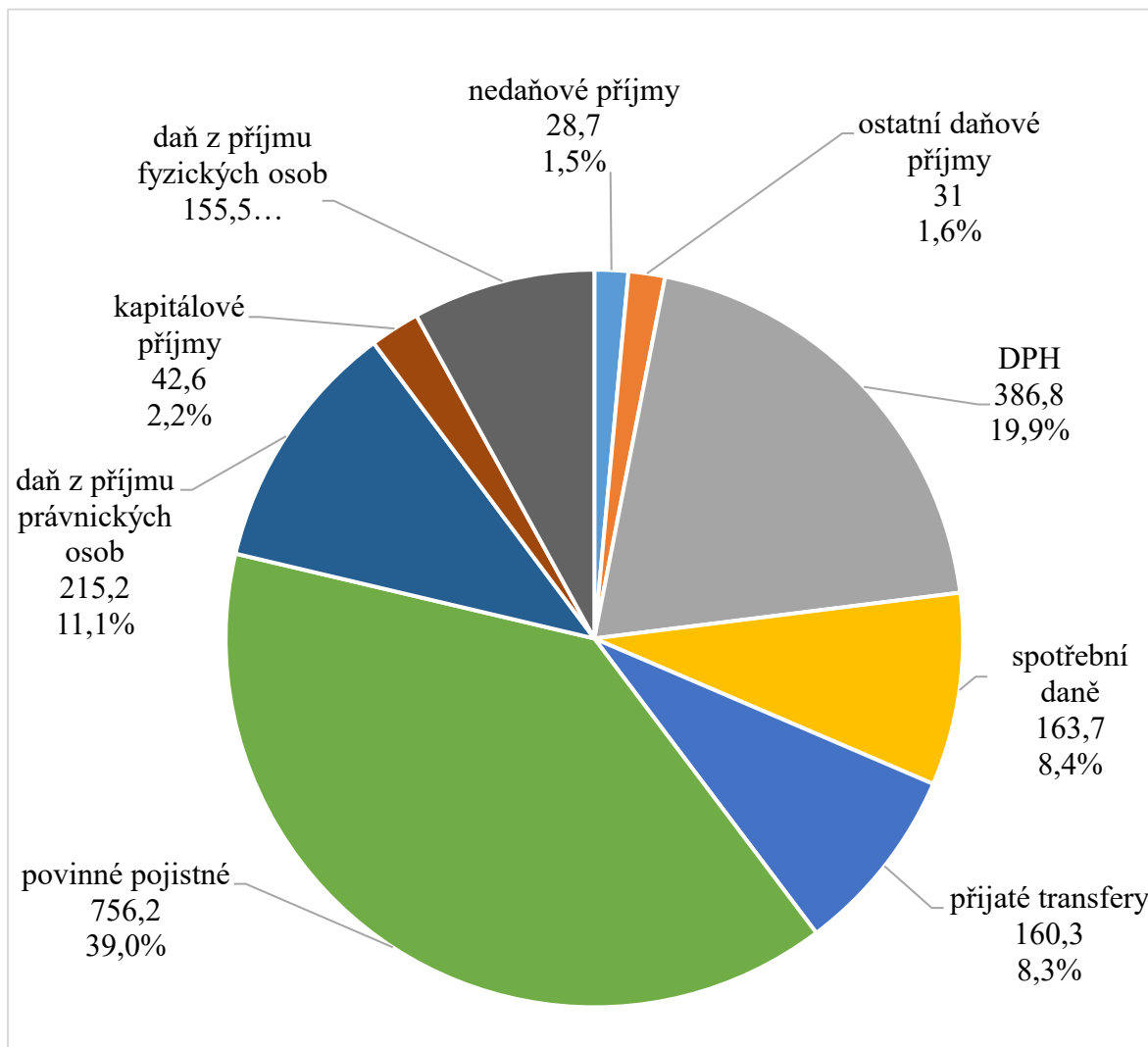
Daňový příjem	Stát	Kraje	Obce
Daň z přidané hodnoty	65,32 %	9,76 %	24,92 %
Daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou	65,32 %	9,76 %	24,92 %
Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné činnosti	65,32 %	9,76 %	24,92 %
Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	63,82 %	9,76 %	24,92 % + 1,5 %
Daň z příjmů právnických osob bez daně placené obcemi a kraji	65,32 %	9,76 %	24,92 %
Daň z příjmů právnických osob placené obcemi a kraji		100 % - daně placené kraji	100 % - daně placené obcí
Daň z nemovitých věcí			100 %
Daň silniční	100 %		

2.5 Sociální pojistné

Sociální pojistné se považuje za daň v ekonomickém slova smyslu, pokud plyne do veřejného rozpočtu. Má mezi daněmi specifické postavení, protože má určité znaky účelovosti a zahrnuje i určitou míru ekvivalence (Vančurová, 2021).

Sociální pojištění je odděleným subsystémem, protože je součástí jak příjmové, tak i výdajové stránky veřejného rozpočtu. V České republice se systém sociálního pojištění skládá z veřejného zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení, které zahrnuje důchodové, nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku nezaměstnanosti (Vančurová, 2021).

Sociální pojištění (tedy povinné pojištění) společně s daněmi tvoří největší část příjmů státního rozpočtu, viz obrázek níže (Obrázek 4), který zobrazuje strukturu plánovaných příjmů státního rozpočtu v roce 2024. Největší část státního rozpočtu, konkrétně 39 %, tvoří právě povinné pojištění (MFČR, 2023).

Obrázek 4 Struktura příjmů státního rozpočtu pro rok 2024 v mld. Kč (vlastní zpracování dle MFČR, 2023)

2.5.1 Veřejné zdravotní pojištění

V systému veřejného zdravotního pojištění jsou povinně pojištěny všechny osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky nebo osoby zaměstnané zaměstnavatelem se sídlem na území České republiky. Povinné zdravotní pojištění vzniká buď dnem narození (u osoby s trvalým pobytem) nebo dnem nástupu do zaměstnání (u zaměstnaných osob s trvalým pobytem mimo území České republiky) (MZČR, 2024).

Plátcí pojistného jsou pojištěnci, zaměstnavatelé a stát. Za jednoho pojištěnce může platit současně i více plátců, avšak musí vždy existovat alespoň jeden plátec. Pojištěnci platí pojistné jako zaměstnanci (prostřednictvím svého zaměstnavatele) nebo jako osoby samostatně výdělečně činné anebo osoby bez zdanitelných příjmů (nejsou ani zaměstnanci ani osoby samostatně výdělečně činné ani osoby, za které platí stát). Pokud má pojištěnec příjmy jak ze zaměstnání i ze samostatné činnosti současně, tak hradí pojistné z obou příjmů. Zaměstnavatelé platí pojistné za zaměstnance, ale 1/3 si hradí sám zaměstnanec a 2/3 hradí zaměstnavatel. Stát hradí pojistné za vyjmenované skupiny pojištěnců, kam patří například nezaopatřené děti a starobní důchodci (MZČR, 2024).

2.5.2 Sociální zabezpečení

Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Důchodové a nemocenské pojištění je na pojistném principu, kdy se pravidelně platí pojistné. Povinnosti platit mají zaměstnavatelé, zaměstnanci, kteří jsou účastni na nemocenském pojištění, osoby samostatně výdělečně činné a osoby dobrovolně důchodově pojištění. Za zaměstnance odvádí pojistné zaměstnavatel (ČSSZ, © 2024).

Pojistné se vypočítává stanovenou sazbou z vyměřovacího základu za rozhodné období, které je u zaměstnanců kalendářní měsíc. U osob samostatně výdělečně činných je to kalendářní rok a vyměřovacím základem je buď zákonem stanovený minimální vyměřovací základ nebo částka, kterou si určí. Tato částka nesmí být nižší než 55 % daňového základu a také nesmí být nižší než zákonem stanovený minimální vyměřovací základ (ČSSZ, © 2024).

V tabulce níže (Tabulka 2) jsou sazby platné pro rok 2024 jak pro zdravotní pojištění, tak pro sociální pojištění. Jsou zde rozlišeny sazby pro zaměstnavatele, zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné.

Tabulka 2 Sazby povinného sociálního a zdravotního pojištění v roce 2024 (vlastní zpracování dle MZČR a ČSSZ)

	Zdravotní pojištění	Sociální pojištění
Zaměstnavatel	9 %	24,8 %
Zaměstnanec	4,5 %	7,1 %
Osoba samostatně výdělečně činná	13,5 %	29,2 % + 2,7 % nemocenské

2.6 Daňové změny pro rok 2024

Ministerstvo financí ČR připravilo pro rok 2024 novinky v oblasti daní v souvislosti s konsolidačním balíčkem. Níže jsou popsány vybrané daňové změny a jejich dopady z oblasti daně z příjmů a z daně z přidané hodnoty. Sledovat daňové změny je důležité pro každého občana (MFČR, 2023).

2.6.1 Změny v dani z příjmu

Od roku 2024 dochází ke změnám z daně z příjmu jak fyzických osob, tak i u právnických osob (viz Tabulka 3). Dle ministerstva financí ČR mají změny z daně z příjmů přinést do státního rozpočtu celkem 24,4 mld Kč. U daně z příjmu fyzických osob se jedná o úpravy daňových slev či změn limitů sazeb. U daně z právnických osob se jedná o zvýšení sazby z 19 % na 21 % (MFČR, 2023).

Tabulka 3 Přehled změn v dani z příjmu a jejich dopadu na státní rozpočet (vlastní zpracování dle MFČR, 2023)

(v mld. Kč)	2024	2025	Celkem
Úprava DPFO	1,7	0,9	2,6
Zvýšení DPPO	0	21,8	21,8
Příjem státního rozpočtu	1,7	22,7	24,4

2.6.1.1 Snížení limitu pro zdanění příjmů vyšší sazbou daně z příjmů fyzických osob

V roce 2024 bude limit příjmů, od kterých se platí 23 % sazba daně, začínat na 36násobku průměrné mzdy. V roce 2023 byl tento limit 48násobek. Touto změnou se rozšiřuje množina vysokopříjmových poplatníků. Jedná se o solidární krok, aby se tito poplatníci více podíleli

na konsolidaci veřejných financí. Rozdíl oproti roku 2023 lze vidět v tabulce níže (Tabulka 4), kde lze vidět vývoj průměrné mzdy a limitu pro vyšší sazbu daně (MFČR, 2023).

Tabulka 4 Limit pro vyšší sazbu daně z příjmu fyzických osob (vlastní zpracování dle MFČR, 2023)

Rok 2023		Rok 2024	
Průměrná mzda	40 324 Kč	Průměrná mzda	43 967 Kč
Roční limit příjmů	1 935 552 Kč	Roční limit příjmů	1 582 812 Kč

2.6.1.2 Omezení a zrušení slev na dani z příjmů fyzických osob

Od 1.1.2024 dochází k omezení slevy na dani na druhého z manželů ve společné domácnosti. Tuto slevu budou moci uplatnit manželé pečující o dítě, a to do jeho 3 let. Odůvodněním tohoto omezení je, že poplatníci pro uplatnění této slevy jsou odrazováni od vstupu na trh práce a mít významnější příjmy, protože při překročení zákonem stanoveného limitu nárok na slevu zaniká (MFČR, 2023).

Stejným datem dochází ke zrušení dvou slev na dani, a to slevy na studenta a takzvaného školkovného. Daň na studenta je zrušena z důvodu, že tuto slevu využijí pouze studenti vydělávající vyšší částky, protože základní sleva na poplatníka (30 840 Kč) ve většině případů postačila na eliminaci zdanění. Pro uplatnění slevy na studenta bylo potřeba mít roční příjmy vyšší 205 600 Kč (měsíčně cca ve výši minimální mzdy). Dalším zmíněným důvodem zrušení je omezení situace, že má student status studenta pouze formálně, tedy vzdělávání se neúčastní, ale je zapsán ke studiu. Školkovné je zrušeno z podobného důvodu jako sleva na studenta, kdy tuto slevu mají možnost uplatnit pouze středně a vysokopříjmové skupiny obyvatel s dostatečným základem daně (MFČR, 2023).

2.6.2 Změny v dani z přidané hodnoty

Od 1.1.2024 dochází ke redukci sazeb daně z přidané hodnoty, kdy z původních dvou snížených sazeb (15 % a 10 %) je nově pouze jedna snížená sazba ve výši 12 %. Vybrané zboží a služby jsou přesunuty do vyšší základní sazby (21 %) a některé ponechány ve snížené sazbě. Knihy jsou zcela osvobozeny od daně z přidané hodnoty. Důvodem je zjednodušení systému daně z přidané hodnoty a jeho vyšší efektivnosti a transparentnosti. Tím, že se sjednotily snížené sazby v jednu daň, dojde ke snížení inkasa této daně do veřejného rozpočtu. Ministerstvo financí ČR předpokládá v roce 2024 snížení inkasa o 2,1 mld. Kč (MFČR, 2023).

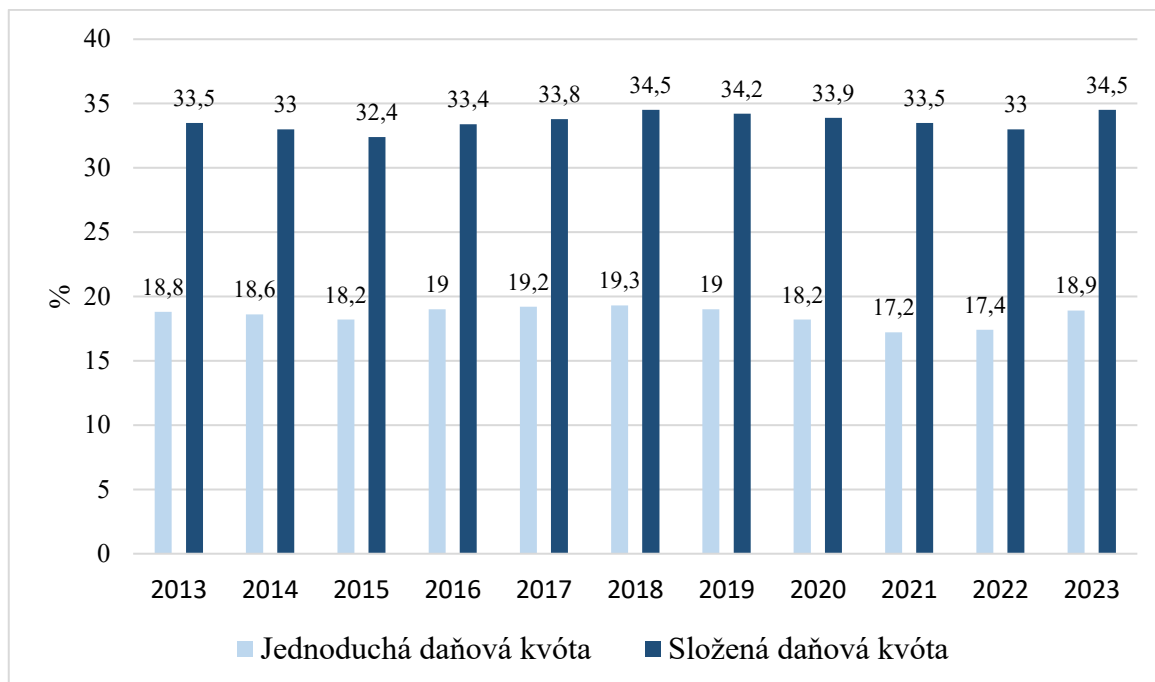
2.7 Daňové zatížení obyvatel

Stanovení velikosti veřejného sektoru, které přímo souvisí s daňovým zatížením, je velice důležitou záležitostí. Důvodem jsou možné nepříznivé dopady na fungování tržního mechanismu, který se může stát neefektivním. Dále pokud nebude veřejný sektor dostatečně financován, tak nebude schopen plnit své přerozdělovací a stabilizační funkce. Pro měření daňové zátěže se používají ukazatele na bázi HDP. Blíže je popsán základní ukazatel daňového zatížení, a to daňová kvóta (Široký, 2017).

2.7.1 Daňová kvóta

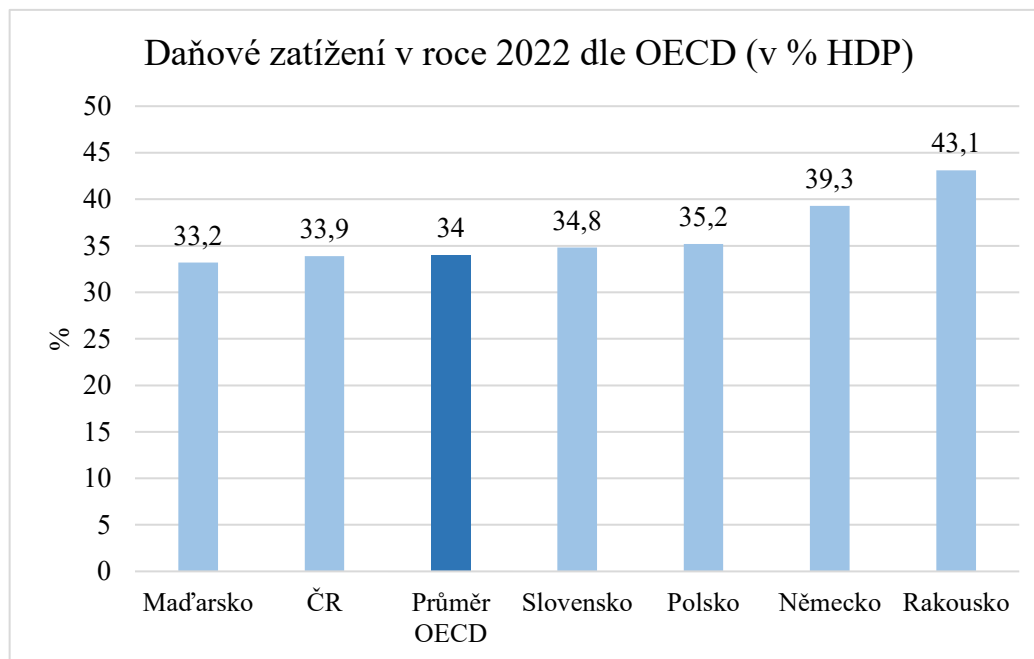
Pro porovnání zatížení občanů daného státu slouží daňová kvóta. V praxi se lze setkat s jednoduchou a složenou daňovou kvótou. Tyto kvóty se liší pouze tím, že u jednoduché daňové kvóty jsou brány v potaz jen daňové příjmy veřejných rozpočtů a u složené jsou brány v potaz i příjmy z povinného pojistného, proto je tato kvóta kompletnější z hlediska daňového zatížení. Poté jsou zmíněné příjmy vyděleny nominálním HDP. Vývoj jednotlivých daňových kvót České republiky v letech 2013-2023 jsou v obrázku níže (Obrázek 5). Pokles daňové kvóty v roce 2020 souvisí s protipandemickými opatřeními, mezi které patří například zrušení daně z nemovitých věcí, výplata kompenzačních bonusů, zrušení superhrubé mzdy při sazbách 15 % a 23 %, zvyšování slev na poplatníka, zpětné zvýšení daňového zvýhodnění na 2. a 3. dítě a jiné. Daňová kvóta v roce 2023 zohledňuje zavedení daně z neočekávaných zisků a zavedení stropu u výroby elektřiny (MFČR, 2023).

Obrázek 5 Vývoj daňové kvóty dle rozpočtové skladby (v % nom. HDP) v letech 2013-2023 (vlastní zpracování dle MFČR, 2023)

Pro srovnání s jinými státy lze využít data z OECD, kde jsou daňové příjmy definované jako příjmy inkasované z daní z příjmu a zisku, příspěvků na sociální zabezpečení, daní vybíraných ze zboží a služeb, daní ze mzdy, daní z vlastnictví a převodu majetku a dalších daní. V obrázku (Obrázek 6) lze vidět daňové zatížení (daňovou kvótu) v roce 2022 dle OECD ve srovnání se světovým průměrem a s jinými vybranými státy Evropské unie. Pro srovnání byly vybrány sousední státy České republiky a ostatní členové Visegrádské čtyřky. Jednotlivé státy se pohybují kolem světového průměru dle OECD (34 %), konkrétně nejbližší tomuto průměru je Česká republika s daňovým zatížením 33,9 % a největší rozdíl je u Rakouska, které má 43,1 %. OECD dále umožňuje srovnání zemí v dílčích daňových kvótách, které mají v čitateli pouze vybrané výnosy daní například pouze daň z příjmů fyzických nebo právnických osob (Široký, 2017; OECD, 2024)

Obrázek 6 Daňové zatížení vybraných zemí dle OECD v roce 2022 (vlastní zpracování dle OECD, 2024)

3 VNÍMÁNÍ DANÍ A DAŇOVÁ GRAMOTNOST

Nyní jsou přiblíženy jednotlivé výzkumy, které se zabývají vnímáním daní nebo daňovou gramotností.

3.1 Daňové znalosti a daňové vnímání studenty Štětínské univerzity

V roce 2023 vydal Dariusz Pauch článek s názvem „Tax knowledge and tax perception by students at the University of Szczecin“, který popisoval výzkum provedený v roce 2021 na Štětínské univerzitě v Polsku. Výzkum byl proveden na vzorku 927 studentů zmíněné univerzity. Štětínská univerzita má celkem deset fakult, kde studenti studují jak ekonomické obory, tak i ty neekonomické, například psychologii, právo, zdravotnictví, tělesnou výchovu a další.

Cílem výzkumu bylo zhodnotit úroveň daňových znalostí studentů dané univerzity a zanalyzovat jejich daňové vnímání. K dosažení cíle byly zkoumány znalosti a přístupy respondentů k vyhýbání se daňovým povinnostem. Dále byly zkoumány rozdíly ve vnímání mezi studenty a studentkami (Pauch, 2023).

Výzkum byl rozdělen do dvou částí. První část se věnovala subjektivnímu názoru studentů na jejich daňové znalosti a pocity z nesení daňové zátěže. Druhá část se věnovala vnímání vyhýbání se daňovým povinnostem a daňovým únikům (Pauch, 2023).

V první části byly zjištěny následující výsledky. První otázka se věnovala zjištění úrovně znalostí v oblasti daní, kdy respondenti měli sami uvést svou úroveň. Výsledkem bylo, že 48 % tázaných se vyznačuje průměrnou úrovní znalostí a 47 % nízkou úrovní. Další otázkou bylo, kde respondenti získávají informace o daňových předpisech, kdy 53 % odpovědělo, že získávají informace od rodiny a přátel, 22 % z masmédií včetně denního tisku, televize, rozhlasu a internetu. Poslední otázky se věnovaly pocitům daňové zátěže (36 % respondentů uvedlo, že platí vyšší daně v Polsku než v ostatních zemích Evropské unie) a zda by si studenti přáli do svého oboru přidat hodiny věnující se daňovým aspektům (58 % si přeje přidání těchto hodin) (Pauch, 2023).

Druhá část se věnovala otázkám ohledně vnímání daní, vyhýbání se daním a daňovým únikům. Výsledkem vnímání daní bylo, že většina (59 %) respondentů vnímá placení daní jako občanskou povinnost. Ve větším zastoupení (68 %) tuto skutečnost tak vnímají ženy, u mužů polovina. Dále muži vnímají více platbu daní jako negativní povinnost. Zajímavými výsledky v oblasti daňových úniků byly, že téměř polovina respondentů (47 %) uvedla, že

zadržování příjmu z důvodu placení nižších daní je projevem slabosti daňového systému a dalších 35 % respondentů uvedlo, že je to příkladem daňového úniku. Navíc každý čtvrtý muž uvedl, že je to výrazem vynalézavosti a chytrosti. K těmto výsledkům se váže i fakt, že každý třetí respondent zná někoho, kdo si snižuje příjem za účelem snížení daně (Pauch, 2023).

3.2 Daň na slazené nápoje ve Philadelphii

V roce 2022 vydaly článek Emodson, Shea, Gregory, Garcia a další s názvem „Low-income parents' perceptions of a sweetened beverage tax in Philadelphia“, který se věnoval výzkumu vnímání daně na slazené nápoje nízkopříjmovými rodiči. Účastníky výzkumu byli rodiče (97 % Afroameričané) s ročním příjmem domácnosti pod 50 000 USD (cca 1,1 mil Kč). Studie se věnovala tématům týkajících se vnímání daní, využití získaných příjmů a změn chování v důsledku daně (Edmondson et al., 2022).

Z výzkumu byly zjištěny čtyři klíčové závěry. Prvním závěrem bylo zjištění, že tvůrci vládních politik by měli sladit použití daňových příjmů s hodnotami komunit pro zvýšení akceptovatelnosti daně daně. Výsledky průzkumu potvrdily, že pokud jsou platby daní použity na „dobré věci“ (např. kdy politici stanovili, že výběrem daně ze slazených nápojů ve Philadelphii bude podpořeno vzdělávání), tak je daň vnímána méně nespravedlivá. Druhým klíčovým závěrem bylo zjištění, že pokud bude využití příjmu daní více transparentní, tak je pravděpodobné, že se zlepší mínění o daních na slazené nápoje. Třetím závěrem bylo zjištění, že státní a vnitrostátní daně mohou být účinnější při snižování spotřeby v důsledku přeshraničních nákupů. Posledním závěrem je naznačení, že spárování daně na slazené nápoje s kampaněmi na podporu zdraví může rozšířit pozitivní změny v chování nad rámec ekonomických dopadů daně (Edmondson et al., 2022).

3.3 Faktory ovlivňující vnímání daní podle generace Y a generace Z

V roce 2022 byl vydán článek Terezy Zichové z mezinárodní konference e-Society. Článek s názvem „PUBLIC E-ADMINISTRATION: UNDERSTANDING THE PERCEPTION OF TAXES BY GENERATION Y AND GENERATION Z“ přibližuje studii s účelem identifikovat potenciální výzvy veřejné e-správy, které vyplývají z daňového vnímání generace Y (takzvaných Mileniálů) a generace Z. Tato generace obsahuje důležité uživatele internetu, a protože COVID pandemie v roce 2020 urychlila přechod vlád na e-governance,

tak je důležité pochopit postoje a potřeby této generace pro zlepšení elektronických systémů vlád (Zichová, 2022).

Pro studii byla zvolena metoda dotazníkového šetření, kterého se zúčastnili Češi (81 %), Slováci (15 %) a jiné národnosti (4 %), z hlediska pohlaví se z 82 % jednalo o ženy a z 18 % o muže. Z hlediska věku se jednalo z 69 % o generaci Z (18-25 let) a z 31 % o generaci Y (26-41 let). Pouze 14 % z tázaných bylo podnikateli (OSVČ). Dotazník obsahoval osm oblastí, které by mohly ovlivnit vnímání daní respondentů. Na každou oblast bylo možné zodpovědět ze dvou možností – Ano (mé vnímání daní to změní), Ne (mé vnímání daní to nezmění). Konkrétně se jednalo o následující oblasti:

1. Pokud by Česká republika měla jinou politickou situaci.
2. Kdyby Česká republika měla jinou politickou minulost.
3. Kdyby byly veřejné finance více transparentní.
4. Kdybych věděl, jak a na co budou mé odvody použity.
5. Kdybych si mohl vybrat, do kterých veřejných prostor by šla část mého poplatku.
6. Kdyby Finanční správa nabídla uživatelsky přívětivější podporu.
7. Kdyby Finanční správa komunikovala vstřícněji.
8. Kdyby zaměstnanci Finanční správy komunikovali více přátelsky.

Nejvyšší podíl, kdy respondenti považují faktor za významný, vyšel u pátého faktoru, kterým byla svobodná volba alokace daní (konkrétně 52 % respondentů zvolilo tento faktor jako významný). Důležitá je pro ně i transparentnost veřejných financí a vědět, na co jejich odvody budou použity. Nejméně ovlivňujícím faktorem byla shledána politická minulost České republiky. V rámci výzkumu byla zvolena jedna hypotéza H1 – podíl je odlišný pro alespoň jednu oblast ovlivňující vnímání daní. Nulová hypotéza (- podíl je stejný u všech oblastí) byla zamítnuta a to znamená, že existuje dostatek důkazů pro předpoklad, že faktory ovlivňující vnímání daní vedou k různým podílům úspěchu. V závěru článku jsou přiblíženy možné návrhy pro zlepšení e-governance (Zichová, 2022).

3.4 Daňové perspektivy – faktory stojící za vnímáním daně jako trest

V roce 2024 byl vydán článek s názvem „Taxation Perspectives: Analyzing the Factors behind Viewing Taxes as Punishment—A Comprehensive Study of Taxes as Service or Strain“, jehož autory byl Mohammed a Tangl. Článek popisuje jejich výzkumnou práci

zabývající se vztahy mezi daňovými poplatníky a daňovými systémy. Snaží se porozumět faktorům, které ovlivňují vnímání daní jednotlivcem jako službu či finanční zátěž.

Studie využívala online průzkumy a výsledky ukazují, že vnímání daní není utvářeno jen ekonomickými faktory, ale je ovlivněno také psychologickými aspekty, vládní komunikací a společenskými normami (Mohammed, Tangl, 2024).

Výzkum poskytuje tvůrcům státních politik informace o tom, jak zlepšit dodržování daňových předpisů a zlepšit vztahy mezi daňovými poplatníky a vládou. Naznačuje, že progresivní a spravedlivá daňová politika může vést k vyšší míře dodržování předpisů a zvýšení výběru státních příjmů. Dále kromě toho může zjednodušení daňových systémů a omezení byrokratických překážek učinit dodržování daňových předpisů dostupnější a méně zatěžující. Studie vrhá světlo na mnohostrannou povahu daňového vnímání a jejich dopad na ekonomické chování. Zdůrazňuje důležitost zohlednění ekonomických a psychologických faktorů, stejně jako vládní politiky a komunikace (Mohammed, Tangl, 2024).

3.5 Daňová složitost a její odstranění pomocí finanční gramotnosti

V roce 2023 byl Bahramovem z univerzity Oradea v Rumunsku vydán článek s názvem „ELIMINATION OF TAX COMPLEXITY ISSUES THROUGH FINANCIAL LITERACY“. V rámci něho je přiblížena studie, která se snažila určit, zda má složitost moderních daňových systémů vliv na dodržování daňových předpisů ze strany daňových poplatníků. Dále studie zkoumala vliv finanční gramotnosti na daňové příjmy, aby se prokázal vztah mezi gramotností a zdaněním. Studie také poskytuje návrhy na rozvoj finanční gramotnosti, které mohou snížit negativní vliv na daňovou složitost a na dodržování daňových předpisů (Bahramov, 2023).

Bahramov zmiňuje, že některé studie, stejně jako tento výzkum, definují a vysvětlují, že existuje pozitivní vztah mezi zdaněním a finanční gramotností, protože finanční gramotnost, zejména její složka daňová gramotnost, umožňuje porozumět daňovým povinnostem, základním pravidlům, termínům plateb a vyplňování daňových složek. Tyto znalosti daňové poplatníky nepodněcují k daňovým únikům, a tím se zvyšují daňové příjmy. Proto je doporučováno jednotlivým státům se věnovat vzdělávání a zvyšování finanční gramotnosti. Konkrétně by se mělo začít už od útlého věku, ve školách, protože tolepší finanční chování a postoje. Mělo by se investovat do moderních a efektivních technik vzdělávání a podporovat digitální gramotnost. Zjednodušení daňových zákonů spolu s vysokou finanční gramotností

může snížit daňovou složitost a zvýšit dodržování daňových povinností, což přispívá k vyšším daňovým příjmům a finanční stabilitě (Bahramov, 2023).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM DAŇOVÉ GRAMOTNOSTI A VNÍMÁNÍ DANÍ

Pro dosažení cíle výzkumu daňové gramotnosti a vnímání daní studentů vysokých škol České republiky byl zvolen kvantitativní výzkum – metoda dotazníkového šetření. Tato metoda byla zvolena z důvodu rychlého a efektivního sběru informací.

4.1 Metodika dotazníkového šetření

Na počátku dotazníkového šetření byly nejprve stanoveny hlavní cíle výzkumu. Poté na základě zvolených cílů a literární rešerše byly stanoveny výzkumné otázky s hypotézami. Následně byl vytvořen dotazník a zvolena relativně optimální metoda výběru respondentů pro získání relevantních informací o vnímání daní studentů vysokých škol v souvislosti s jejich daňovou gramotností a dalšími socio-ekonomickými faktory.

4.1.1 Cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak vnímají daně vysokoškolští studenti v závislosti na jejich daňové gramotnosti a dalších socio-ekonomických faktorech.

Pro výzkum jsou dle cílů výzkumu stanoveny následující hlavní výzkumné otázky:

- Výzkumná otázka č. 1 - Jaké je vnímání daní a daňová gramotnost respondentů?
- Výzkumná otázka č. 2 - Které socio-ekonomické aspekty ovlivňují vnímání daní a daňovou gramotnost respondentů?

Pro výzkum jsou stanoveny následující hypotézy:

- Hypotéza č. 1 - Respondenti studující ekonomické obory mají vyšší daňovou gramotnost.
- Hypotéza č. 2 - Typ studia má vliv na výši daňové gramotnosti.
- Hypotéza č. 3 - Respondenti, kteří během studia pracují a studují kombinovaně mají lepší daňovou gramotnost.
- Hypotéza č. 4 - Respondenti s vyšší daňovou gramotností vnímají daňový systém České republiky jako spravedlivý.
- Hypotéza č. 5 - Respondenti s nízkou gramotností více považují daňové zákony za nesrozumitelné.

- Hypotéza č. 6 - Výše daňové gramotnosti má vliv na souhlas s vyšším zdaněním příjmů.

4.1.2 Vytvoření dotazníku a sběr dat

Pro sběr dat byl zvolen dotazník v elektronické podobě, který byl vytvořen v aplikaci Google formuláře. Vzor dotazníku je uveden v příloze této práce.

Na začátku dotazníku byli respondenti seznámeni s cíli výzkumu, obsahu a anonymitě dotazníku. Ten obsahoval celkem 23 otázek rozdělených do tří oblastí. První oblast obsahuje 10 otázek, které se zaměřují na zjištění daňové gramotnosti respondentů. Druhá oblast obsahuje 8 otázek, které mají zjistit postoje respondentů k daním. Třetí oblast obsahuje 5 identifikačních otázek, které umožňují rozlišit respondenty dle pohlaví, formy a typu studia, zda studují ekonomický obor a zda během studia pracují. Všechny otázky byly uzavřené a povinné pro zajištění úplnosti odpovědí.

Dotazník po vytvoření a kontrole (prostřednictvím rodiny a přátel), zda jsou otázky srozumitelné, byl rozeslán pomocí sociálních sítí na stránky skupin obsahující studenty vysokých škol. Konkrétně se jednalo o skupiny studentů sdružující všechny studenty příslušných univerzit nebo pouze studenty prezenční formy anebo pouze kombinované formy. Byli osloveni jak studenti ekonomického zaměření, tak studenti jiných (neekonomických) oborů. Dotazník byl přístupný od 12.2.2024 do 19.3.2024.

4.1.3 Výběr respondentů a minimální počet

Základním souborem byli studenti vysokých škol České republiky. Dle Českého statistického úřadu (2023) v roce 2022 studovalo v ČR 304,5 tis. studentů vysokých škol. Pro výběrový soubor byla zvolena metoda stratifikovaného náhodného výběru, kdy byli studenti rozděleni do menších podskupin, které budou porovnány se základním vzorkem dle údajů Českého statistického úřadu. Tato metoda by měla zajistit lepší reprezentativnost výběrového vzorku. Co se týče otázky velikosti minimálního vzorku respondentů, tak se odborníci liší v odpovědích na tuto otázku. Obecně platí, že čím větší vzorek respondentů, tím lépe. Pro potřeby této práce byl stanoven minimální počet 300 respondentů.

4.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Níže jsou popsány jednotlivé výsledky dotazníkového šetření, kdy nejprve je popsána oblast identifikační. Poté je popsána oblast daňové gramotnosti a rozdělení respondentů do

kategorií dle jejich míry daňové gramotnosti. Poslední popsanou oblastí je oblast týkající se vnímáním daní respondenty. Oblast daňové gramotnosti a vnímání daní obsahuje statistické testování na závislosti s vybranými socio-ekonomickými faktory.

4.2.1 Vyhodnocení oblasti identifikační

Identifikační otázky rozlišily respondenty do různých kategorií dle pohlaví, formy studia, typu studia, zda studují ekonomický obor a zda během studia pracují. Počet respondentů byl porovnán se skutečnými údaji od Českého statistického úřadu (dále ČSÚ).

Celkem se podařilo získat 319 respondentů, kteří odpověděli na všechny otázky z dotazníku. Otázka na pohlaví respondentů obsahovala možnou odpověď „jiné“. Tuto odpověď zvolili dva respondenti a pro potřeby vyhodnocení dotazníku nebyli tito respondenti zařazeni. Celkem se tedy pracovalo s 317 respondenty a jejich odpověďmi na dané otázky.

4.2.1.1 Pohlaví respondentů

V tabulce níže (Tabulka 5) je zobrazen počet respondentů dle pohlaví. Výsledky byly srovnány s očekávanou četností dle ČSÚ odpovídající roku 2022.

Nejvíce se mezi respondenty vyskytovaly ženy, které tvořily 62,5 % ze všech respondentů výzkumu. Muži tvořili pouze 37,5 %. Celková odchylka od skutečnosti je 13,8 %.

Tabulka 5 Počet respondentů dle pohlaví (vlastní zpracování; ČSÚ, 2023)

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost	Očekávaná četnost dle ČSÚ	Rozdíl
Muž	119	37,5 %	44,4 %	6,9 %
Žena	198	62,5 %	55,6 %	-6,9 %
Celkem	317	100,0 %	100,0 %	13,8 %

4.2.1.2 Forma studia

Druhá identifikační otázka byla klíčová z pohledu jedné ze stanovených hypotéz. V tabulce níže (Tabulka 6) je zobrazena četnost jednotlivých forem studia. Forma prezenčního studia nebo kombinovaného studia. Dle ČSÚ má největší podíl studentů prezenční forma studia. Tento trend se potvrdil i v dotazníkovém šetření. Celkem se zúčastnilo 65 respondentů z kombinovaného studia, kteří tvořili 20,5 %. Respondentů z prezenčního studia bylo celkem 252 a tvořili 79,5 %. Celkový rozdíl od očekávané četnosti je pouze 2,1 %. Lze tedy říct, že z tohoto pohledu se jedná o reprezentativní vzorek. Dále je potřeba zmínit, že celková

očekávaná četnost forem studia přesahuje 100 %, ale ČSÚ (2023) tuto skutečnost vysvětluje tak, že někteří studenti vysokých škol studují současně více programů.

Tabulka 6 Počet respondentů dle formy studia (vlastní zpracování; ČSÚ, 2023)

Forma studia	Absolutní četnost	Relativní četnost	Očekávaná četnost dle ČSÚ	Rozdíl
Kombinovaná	65	20,5 %	19,8 %	-0,70 %
Prezenční	252	79,5 %	80,9 %	1,4 %
Celkem	317	100,0 %	100,7 %	2,1 %

4.2.1.3 Typ studia

Třetí identifikační otázka měla zjistit jaký typ studia respondenti studují. K výběru byly následující možnosti: bakalářské, magisterské a doktorské studium. V rámci magisterského studia je možno ještě rozlišovat na magisterské studium trvající 5 let nebo na navazující magisterské studium, které následuje po bakalářském studiu a trvá 2 roky. V rámci dotazníkového šetření byly tyto dva typy studia ponechány dohromady. Nejvíce se dotazníkového šetření dle tabulky níže (Tabulka 7) zúčastnili respondenti z bakalářského studia, kteří tvořili celkem 52,4 %, což činí 166 respondentů. Po nich následovala skupina respondentů studující magisterské studium v zastoupení 46,1 %, tedy 146 respondentů. Nejmenší skupinu tvořili respondenti studující doktorské studium. Těch se zúčastnilo pouze 1,5 %, tedy 5 respondentů. Ve srovnání s očekávanými daty dle ČSÚ byl celkový rozdíl četností 25,7 %.

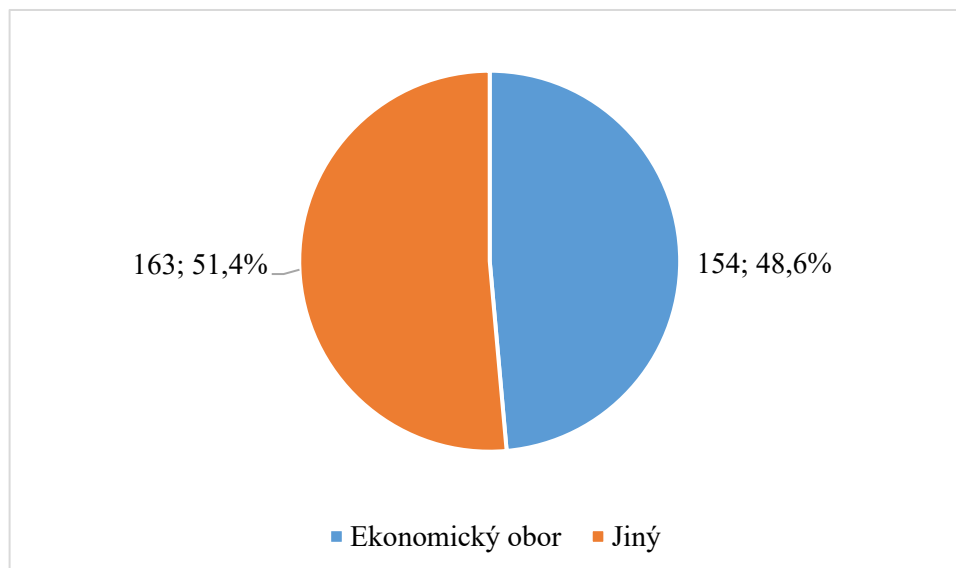
Tabulka 7 Počet respondentů dle typu studia (zdroj: vlastní zpracování; ČSÚ, 2023)

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Očekávaná četnost dle ČSÚ	Rozdíl
Bakalářské	166	52,4 %	60,4 %	8,0 %
Magisterské	146	46,1 %	33,6 %	-12,5 %
Doktorské	5	1,5 %	6,7 %	5,2 %
Celkem	317	100 %	100,7 %	25,7 %

4.2.1.4 Obor studia

V teoretické části bylo u daňové gramotnosti zmíněno, že se daňové problematice věnují pouze studenti s ekonomickým zaměřením, proto se čtvrtá identifikační otázka týkala oboru

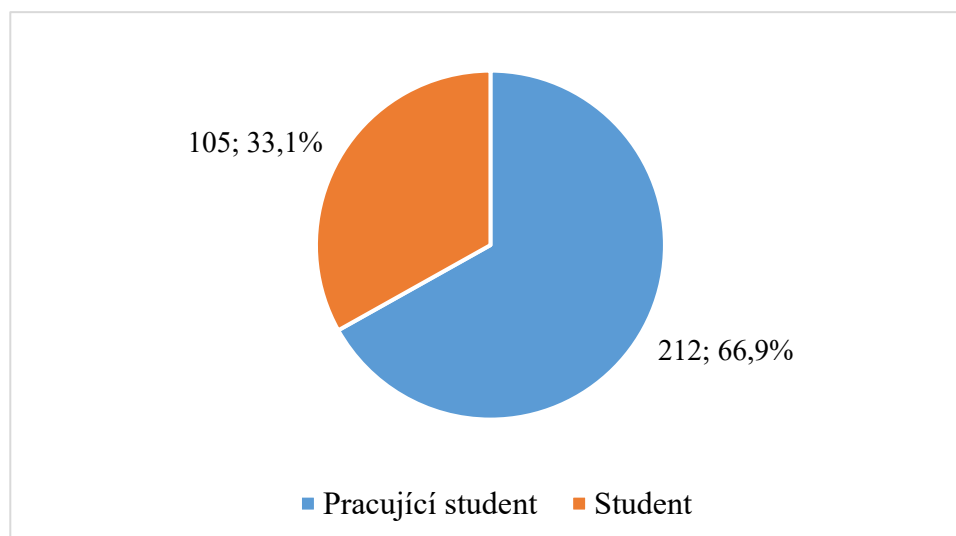
studia. Konkrétně zda respondenti studují ekonomický obor nebo nikoliv. Tato data nebyla srovnávána se skutečnými daty. Z výsledku, který lze vidět na obrázku níže (Obrázek 7), bylo zjištěno, že ekonomický obor studuje 51,4 % - 163 respondentů. Zbýlých 48,6 % - 154 respondentů studuje jiný obor než ekonomický.

Obrázek 7 Rozdělení respondentů dle oboru studia (vlastní zpracování)

4.2.1.5 Status

Poslední otázka měla za cíl zjistit, jestli během studia respondenti pracují. Důvodem je, že daně jsou vybírány z příjmů, a proto by tito respondenti mohli mít lepší daňovou gramotnost. Z obrázku níže (Obrázek 8) je patrné, že během studia pracuje 66,9 % respondentů, tedy konkrétně 212 respondentů. Respondenti pouze se statusem student bylo 33,1 %, tedy 105 respondentů.

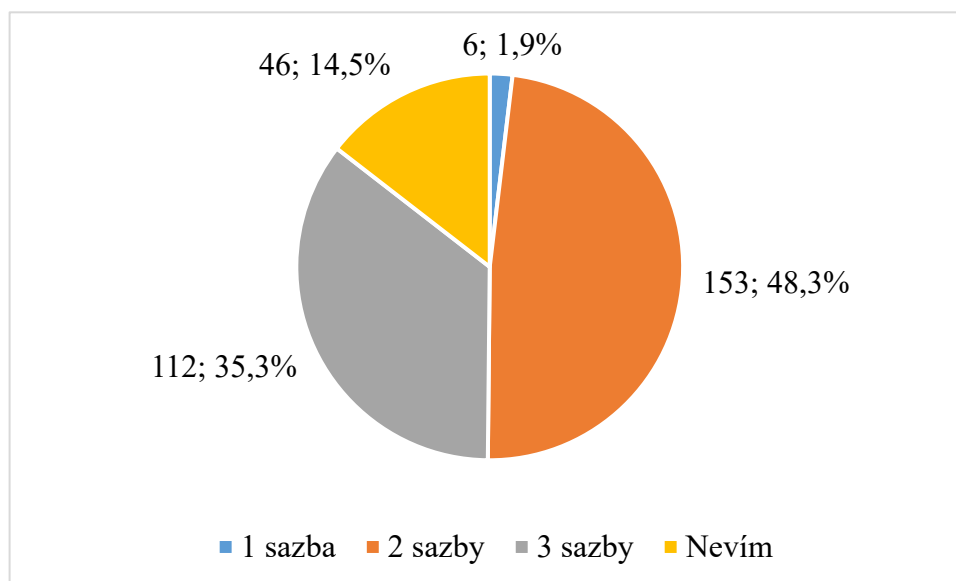
Obrázek 8 Rozdělení studentů dle statusu (vlastní zpracování)

4.2.2 Vyhodnocení daňové gramotnosti

Nyní jsou vyhodnoceny jednotlivé otázky daňové gramotnosti. Každá otázka měla 4 možnosti odpovědí, ale správná odpověď byla pouze jedna. Dvě otázky nebyly zaměřeny přímo na správnou odpověď, ale zda mají respondenti takové daňové znalosti, aby byli schopni si vyplnit daňové přiznání a vypočítat svou čistou mzdu. Tyto otázky měly pouze 3 možnosti odpovědí. U každé z deseti otázek byla jednou z možností odpovědi „Nevím“, aby se zamezilo možného tipnutí správné odpovědi, ale tato možnost není vyloučena. U každé otázky bude znázorněna i úspěšnost či schopnost dle jednotlivých kategorií získaných z jednotlivých identifikačních otázek.

4.2.2.1 Otázka č. 1 – počet sazeb daně z přidané hodnoty

Tato otázka se zaměřila na počet sazeb daně z přidané hodnoty, která se od začátku roku 2024 změnila. Výsledky jednotlivých odpovědí respondentů lze vidět na obrázku níže (Obrázek 9). Správnou odpovědí je druhá možnost, konkrétně 2 sazby. Tuto možnost zvolilo 48,3 %, tedy 153 respondentů. Lze tedy říct, že úspěšnost této otázky je téměř 50 %. Druhou nejčastěji zvolenou odpovědí je třetí možnost, tedy 3 sazby. Tuto odpověď zvolilo 35,3 %, což činí 112 respondentů. Zde by byli respondenti úspěšní do konce roku 2023, kdy tento počet sazeb souhlasil. Je možné, že si respondenti dané změny zatím nevšimli. Dále 14,5 %, tedy 46 respondentů zvolilo možnost „Nevím“ a nejmenší zastoupení má odpověď s jednou sazbou, konkrétně 6 respondentů, tedy necelé 2 %.

Obrázek 9 Četnost odpovědí otázky č. 1 (vlastní zpracování)

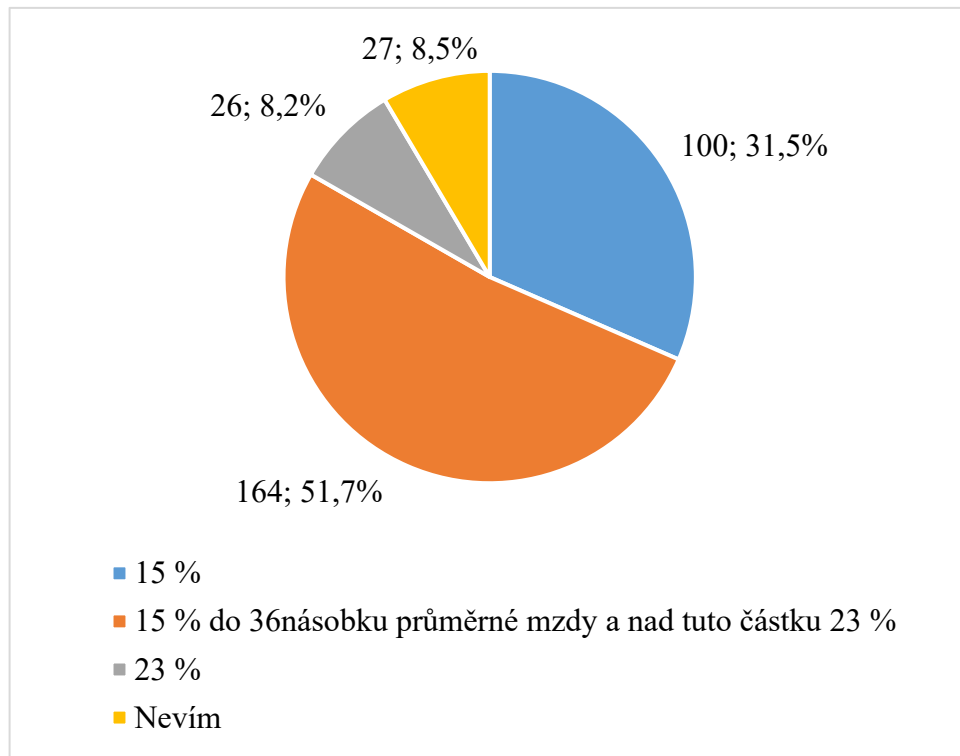
Tabulka níže (Tabulka 8) ukazuje úspěšnost dané otázky v rámci jednotlivých kategorií respondentů. Vzhledem k pohlaví byly více úspěšné ženy (49,5 %), dle formy studia respondenti kombinovaného studia (56,9 %) a dle typu studia více studenti doktorského (60 %), ale tato skupina tvoří pouze 5 respondentů. Dále úspěšnější byli respondenti ekonomického studia (59,1 %) a pracující respondenti (50,9 %).

Tabulka 8 Úspěšnost kategorie v otázce č. 1 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	55	46,2 %
	Žena	198	98	49,5 %
Forma studia	Prezenční	252	116	46,0 %
	Kombinovaná	65	37	56,9 %
Typ studia	Bakalářské	166	68	41,0 %
	Magisterské	146	82	56,2 %
	Doktorské	5	3	60,0 %
Obor	Jiný	163	62	38,0 %
	Ekonomický	154	91	59,1 %
Status	Student	105	45	42,9 %
	Pracující	212	108	50,9 %

4.2.2.2 Otázka č. 2 – sazba daně z příjmů fyzických osob

Otázka druhá se ptala na sazbu daně z příjmů fyzických osob. Jednotlivé možnosti odpovědi lze vidět v následujícím obrázku (Obrázek 10). Správná a nejčastější odpověď je možnost se dvěma sazbami (15 % do 36násobku průměrné mzdy a nad tuto částku 23 %). Tuto možnost zvolilo 51,7 %, což činí 164 respondentů. Druhou největší skupinu tvořili respondenti, kteří zvolili pouze sazbu 15 %. Důvodem může být fakt, že respondenti ví o základní sazbě z příjmů 15 %, ale neví o zvýšení sazby nad určitý příjem. Ostatní možnosti odpovědi (23 % a nevím) měly téměř shodný počet respondentů (konkrétně 26-27) a každá z nich tvořila přes 8 % z celkového počtu respondentů.

Obrázek 10 Četnost odpovědí otázky č. 2 (vlastní zpracování)

Tabulka 9 ukazuje úspěšnost této otázky u jednotlivých kategorií. V této otázce byli úspěšnější muži (55,5 %), respondenti studující kombinovanou formu studia (55,4 %), respondenti magisterského studia (54,8 %) a pracující respondenti během studia (53,3 %). Nejlépe si vedli respondenti studující ekonomický obor (63,6 %). I když rozdíly v jednotlivých kategoriích jsou pouze cca 5 %. Největší rozdíl, tedy 13 % je mezi studenty studující ekonomický obor a jiný.

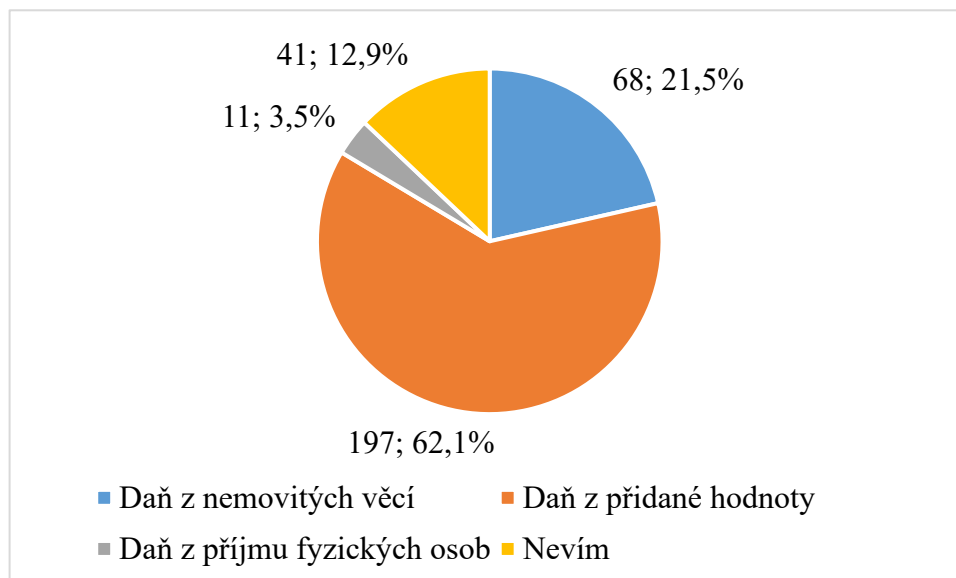

Tabulka 9 Úspěšnost kategorie v otázce č. 2 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	66	55,5 %
	Žena	198	98	49,5 %
Forma studia	Prezenční	252	128	50,8 %
	Kombinovaná	65	36	55,4 %
Typ studia	Bakalářské	166	82	49,4 %
	Magisterské	146	80	54,8 %
	Doktorské	5	2	40,0 %
Obor	Jiný	163	66	40,5 %
	Ekonomický	154	98	63,6 %
Status	Student	105	51	48,6 %
	Pracující	212	113	53,3 %

4.2.2.3 Otázka č. 3 – nepřímá daň

Otázka třetí měla za cíl zjistit, jestli respondenti znají základní rozdělení daní, konkrétně na daně přímé a nepřímé. V této otázce měli respondenti z vybraných možností vybrat daň, která se řadí mezi daň nepřímou. Zastoupení respondentů jednotlivých možností lze vidět v obrázku níže (Obrázek 11). Správnou a nejpočetnější odpovědí je možnost „daň z přidané hodnoty“. Tuto možnost zvolilo konkrétně 62,1 %, což činí 197 respondentů. Druhou nejpočetnější zvolenou odpovědí je daň z nemovitých věcí, která má zastoupení 68 respondentů, tedy 21,5 %. Další možnost odpovědi „daň z příjmů fyzických osob“ zvolilo 3,5 %, tedy 11 respondentů. Poslední možnost „nevím“ zvolilo 12,9 %, konkrétně 41 respondentů.

Obrázek 11 Četnost odpovědí otázky č. 3 (vlastní zpracování)

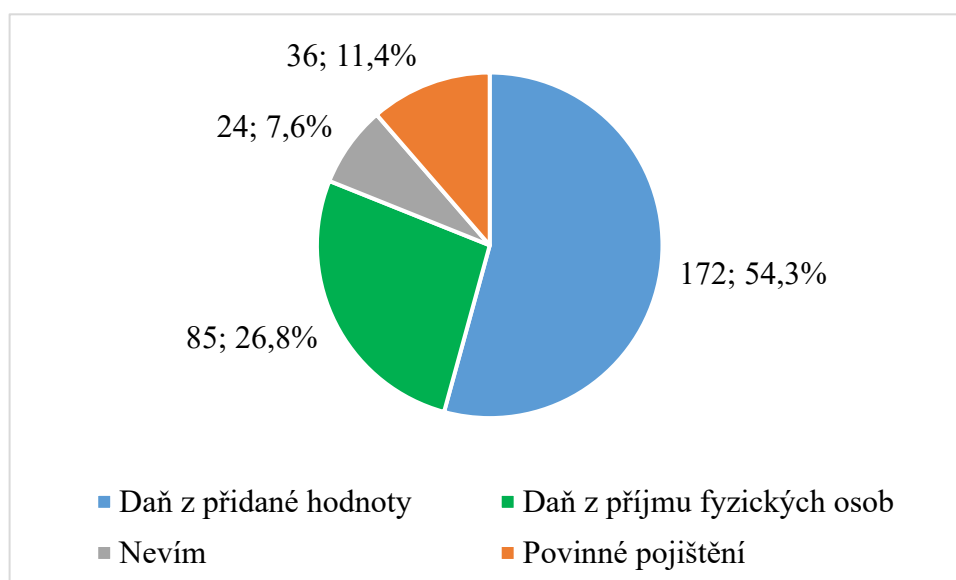
Dále tabulka níže (Tabulka 10) ukazuje úspěšnost v této otázce dle jednotlivých kategorií. Nejméně se dařilo respondentům, kteří studují jiné obory než ekonomické, ti měli úspěšnost 50,3 %. Ostatní kategorie měly úspěšnost 60 % a více. Nejlépe si vedli respondenti studující ekonomický obor, ti měli úspěšnost necelých 75 %.

Tabulka 10 Úspěšnost kategorie v otázce č. 3 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	72	60,5 %
	Žena	198	125	63,1 %
Forma studia	Prezenční	252	154	61,1 %
	Kombinovaná	65	43	66,2 %
Typ studia	Bakalářské	166	100	60,2 %
	Magisterské	146	94	64,4 %
	Doktorské	5	3	60,0 %
Obor	Jiný	163	82	50,3 %
	Ekonomický	154	115	74,7 %
Status	Student	105	63	60,0 %
	Pracující	212	134	63,2 %

4.2.2.4 Otázka č. 4 – největší příjem státního rozpočtu

Otázka čtvrtá zjišťovala, zda respondenti znají největší daňový příjem státního rozpočtu, tedy z čeho stát vybere nejvíce peněz do „státní poklady“. Výsledky jednotlivých možností lze vidět v obrázku níže (Obrázek 12). Správnou odpovědí je možnost „povinné pojištění“, tuto možnost zvolilo pouze 11,4 %, což činí 36 respondentů. Jedná se o druhou nejméně úspěšnou otázku. Největší zastoupení měla možnost „daň z přidané hodnoty“, která měla zastoupení 54,3 % ze všech respondentů, tedy 172 respondentů. Hlavním důvodem je neznalost respondentů, že daňový příjem v sobě nemusí mít pouze slovo „daň“. Dalším důvodem může být, že respondenti neznají, kolik procent ze mzdy nebo příjmu (u osob samostatně výdělečně činných) se odvádí na sociálním a zdravotním pojištění.

Obrázek 12 Četnost odpovědí otázky č. 4 (vlastní zpracování)

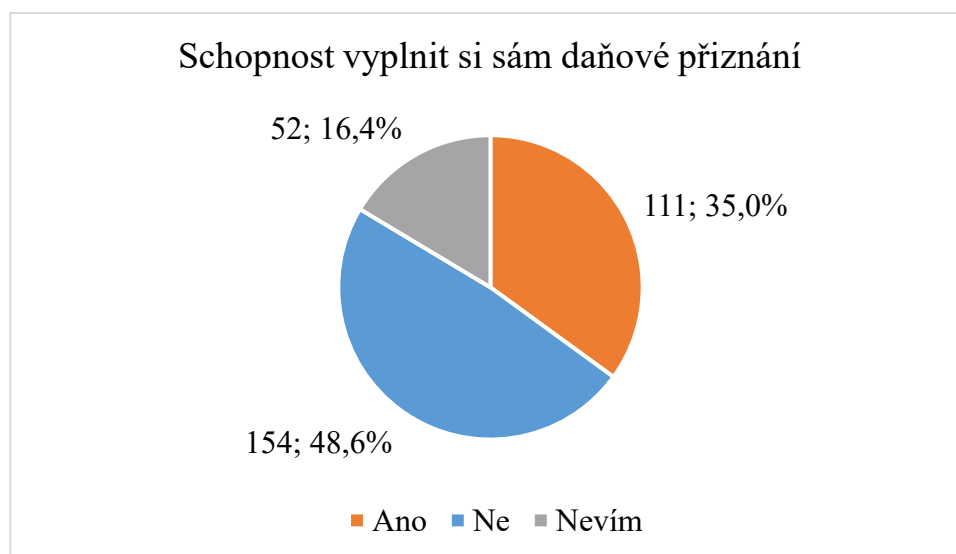
Pokud se podíváme na úspěšnost jednotlivých kategorií na obrázku níže (Tabulka 11), tak nejlépe si vedli studenti ekonomického zaměření, kteří měli úspěšnost 17,5 %. Respondenti kombinované formy studia měli úspěšnost 13,8 % a respondenti magisterského studia 13 %. Nejhoršími kategoriemi byli studenti doktorského studia (úspěšnost 0 %) a studenti s jiným zaměřením oboru než tím ekonomickým (úspěšnost 5,5 %). Ostatní kategorie se pohybovaly kolem úspěšnosti 11 %.

Tabulka 11 Úspěšnost kategorie v otázce č. 4 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	14	11,8 %
	Žena	198	22	11,1 %
Forma studia	Prezenční	252	27	10,7 %
	Kombinovaná	65	9	13,8 %
Typ studia	Bakalářské	166	17	10,2 %
	Magisterské	146	19	13,0 %
	Doktorské	5	0	0,0 %
Obor	Jiný	163	9	5,5 %
	Ekonomický	154	27	17,5 %
Status	Student	105	12	11,4 %
	Pracující	212	24	11,3 %

4.2.2.5 Otázka č. 5 – vyplnění daňového přiznání

Pátá otázka zjišťovala, zda by si respondent byl schopen sám vyplnit daňové přiznání. Tato otázka měla tři možnosti odpovědi – ano, ne a nevím. Jednotlivé zastoupení v jednotlivých možnostech znázorňuje Obrázek 13. Nejčastější odpovědí byla možnost ne, tu zvolilo 48,6 %, tedy 154 respondentů. Dalších 16,4 % respondentů neví, zda by byli schopni si své přiznání vyplnit sami. Těch, kteří zvolili „ano“ bylo 35 %, konkrétně 111 respondentů.

Obrázek 13 Četnost odpovědí otázky č. 5 (vlastní zpracování)

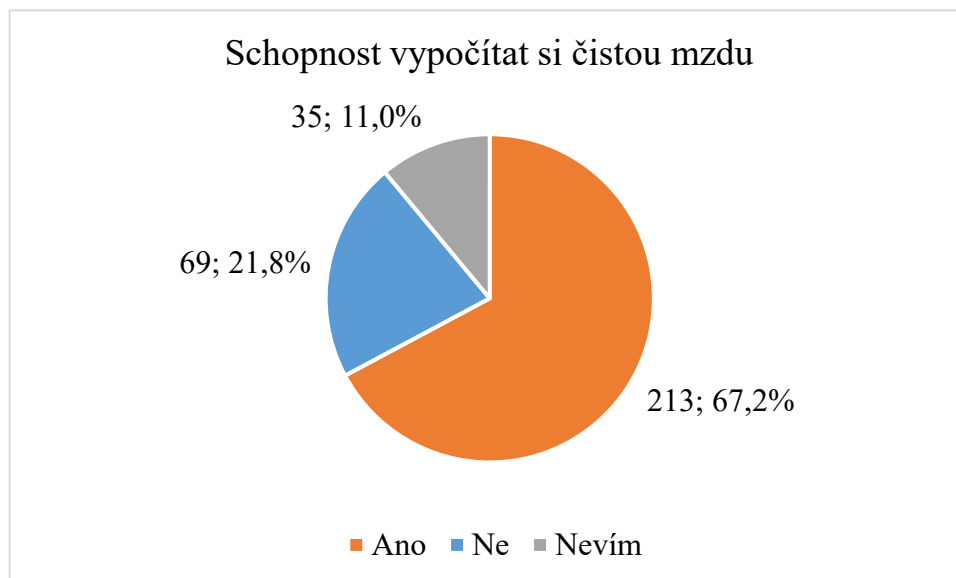
Tabulka 12 znázorňuje schopnost respondentů vyplnit si sami daňové přiznání dle jednotlivých kategorií. Nejvíce zastoupenou skupinou, schopnou si vyplnit si daňové přiznání, jsou respondenti kombinovaného studia (50,8 %), respondenti ekonomického zaměření (50 %), respondenti magisterského (47,5 %) a doktorského studia 40 % a pracující studenti (41 %).

Tabulka 12 Schopnost kategorie v otázce č. 5 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	41	34,5 %
	Žena	198	70	35,4 %
Forma studia	Prezenční	252	78	31,0 %
	Kombinovaná	65	33	50,8 %
Typ studia	Bakalářské	166	39	23,5 %
	Magisterské	146	70	47,9 %
	Doktorské	5	2	40,0 %
Obor	Jiný	163	34	20,9 %
	Ekonomický	154	77	50,0 %
Status	Student	105	24	22,9 %
	Pracující	212	87	41,0 %

4.2.2.6 Otázka č. 6 – výpočet čisté mzdy

Další, konkrétně šestá otázka měla za cíl zjistit, zda by si respondenti dokázali z hrubé mzdy vypočítat svou čistou mzdu. Nejednalo se o žádný výpočet. Respondenti měli na výběr z možností – ano, ne a nevím. Jednotlivé zastoupení respondentů v daných možnostech jsou v obrázku níže (Obrázek 14). Nejčastěji zvolenou možností odpovědi byla ano, tedy že respondenti jsou si schopni sami vypočítat čistou mzdu. Tuto možnost zvolilo 67,2 %, tedy 213 respondentů. Dalších 21,8 % respondentů přiznalo, že není schopno si vypočítat svou čistou mzdu a 11 % respondentů neví, zda by si dokázali vypočítat čistou mzdu.

Obrázek 14 Četnost odpovědí otázky č. 6 (vlastní zpracování)

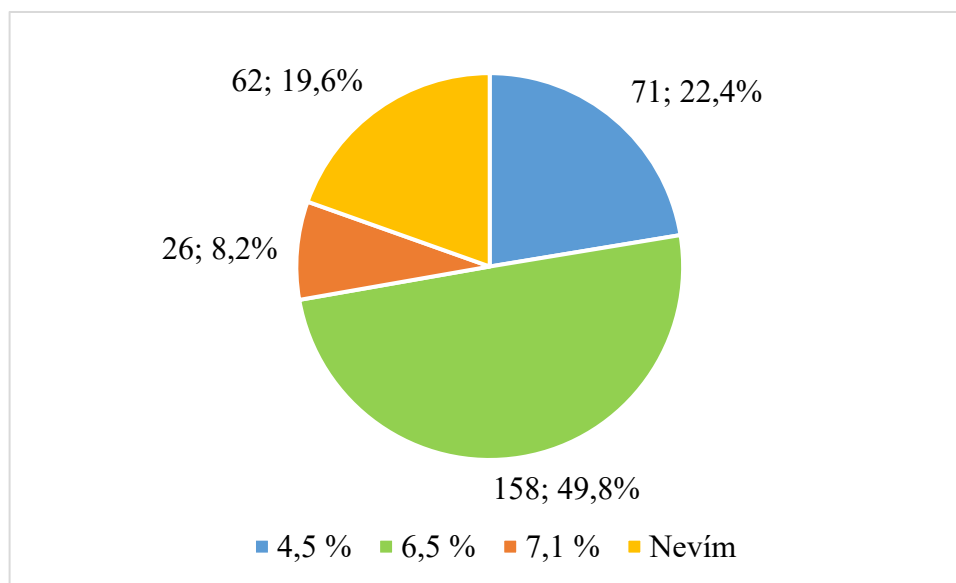
V tabulce níže (Tabulka 13) lze vidět schopnost si vypočítat čistou mzdu dle jednotlivých kategorií. Téměř všechny z jednotlivých kategorií dosahovali schopnosti 60 % a více. Nejméně jsou schopni respondenti, kteří studují neekonomické obory (55,2 %). Nejvíce schopni jsou právě studenti s ekonomickým zaměřením (79,9 %).

Tabulka 13 Schopnost kategorie v otázce č. 6 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	77	64,7 %
	Žena	198	136	68,7 %
Forma studia	Prezenční	252	170	67,5 %
	Kombinovaná	65	43	66,2 %
Typ studia	Bakalářské	166	105	63,3 %
	Magisterské	146	105	71,9 %
	Doktorské	5	3	60,0 %
Obor	Jiný	163	90	55,2 %
	Ekonomický	154	123	79,9 %
Status	Student	105	65	61,9 %
	Pracující	212	148	69,8 %

4.2.2.7 Otázka č. 7 – procento sociálního pojištění ze mzdy

Otázka sedmá se zaměřila právě na část, která se odečítá z hrubé mzdy. Jednalo se o procento, které zaměstnanec zaplatí ze mzdy na sociální pojištění. Od začátku roku 2024 došlo v této části ke změně, kdy se toto procento zvýšilo o 0,6 % (konkrétně o příspěvek na nemocenské pojištění) na konečných 7,1 %. Výsledky jednotlivých možností jsou na obrázku níže (Obrázek 15). Nejpočetnější odpovědí byla možnost 6,5 %, kdy tuto možnost zvolila téměř polovina respondentů, konkrétně jich bylo 158 (49,8 %). Z tohoto lze vyvodit, že téměř většina věděla, kolik do začátku roku 2024 zaměstnanec odváděl na sociální pojištění, ale už nezaregistrovalo tuto změnu, i když dotazník byl v oběhu v březnu, kdy měli dostatek času na zaregistrování této změny. Druhou nejpočetnější odpovědí bylo procento 4,5 % (pro zdravotní pojištění), kterou zvolilo 22,4 %, tedy 71 respondentů. Dále 19,6 % respondentů zvolilo možnost nevím. Správnou odpověď (7,1 %) zvolilo pouhých 8,2 %, což činí 26 respondentů. Jedná se o nejméně úspěšnou otázku oblasti daňové gramotnosti.

Obrázek 15 Četnost odpovědí otázky č. 7 (vlastní zpracování)

Pokud se podíváme na tabulku níže (Tabulka 14), která zobrazuje úspěšnost jednotlivých kategorií, tak nebyla kategorie, která by měla úspěšnost nad 20 %. Pouze respondenti doktorského studia dosáhli hodnoty úspěšnosti 20 %, ale takto volil pouze jeden z nich, protože je jich celkem 5. Pokud se podíváme, kdo si v kategoriích vedl lépe než jiní, tak respondenti kombinovaného studia a respondenti ekonomického zaměření, tyto dvě skupiny měly úspěšnost nad 10 %, ale i to jsou velice nízké úspěšnosti.

Tabulka 14 Úspěšnost kategorie v otázce č. 7 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	8	6,7 %
	Žena	198	18	9,1 %
Forma studia	Prezenční	252	19	7,5 %
	Kombinovaná	65	7	10,8 %
Typ studia	Bakalářské	166	13	7,8 %
	Magisterské	146	12	8,2 %
	Doktorské	5	1	20,0 %
Obor	Jiný	163	8	4,9 %
	Ekonomický	154	18	11,7 %
Status	Student	105	6	5,7 %
	Pracující	212	20	9,4 %

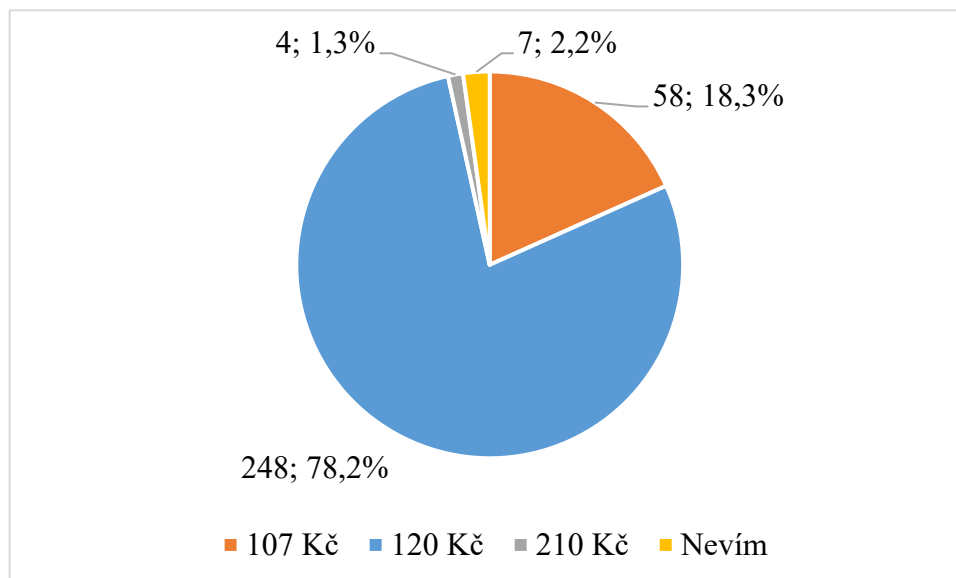
4.2.2.8 Otázka č. 8 – výpočet daně z přidané hodnoty

Otázka osmá by mohla být součástí otázek na finanční gramotnost, protože zde nebylo potřeba znát nějakou sazbu daně, ale i tak je to jedna z těžších otázek. Jednalo se čistě jen o výpočet částky daně z přidané hodnoty ze zaplacené konečné ceny. Konkrétně zněla otázka následovně – „Pokud zaplatíte za jednu noc na hotelu 1000 Kč. Kolik z dané částky zaplatíte na DPH? Ubytovací služby mají 12% sazbu DPH“. Zde si při výpočtu je potřeba uvědomit, že 1000 Kč je částkou konečnou, tedy cena služby a DPH ve výši 12 %. Poté lze vypočítat výši DPH jako podíl čísel 1000 a 112 a ten se poté vynásobí 12. Tento výpočet lze vidět v rovnici níže:

$$DPH = \frac{1\,000}{112} * 12 = 107$$

Správnou odpovědí je právě číslo 107. Respondenti měli na výběr ještě z čísel 120 a 210 nebo mohli zvolit nevím, jednotlivé zvolené možnosti a jejich zastoupení lze vidět na obrázku níže (Obrázek 16). Celková úspěšnost otázky tedy byla 18,3 %, kdy takto odpovědělo 58 respondentů. Nejčastější odpovědí byla možnost s hodnotou 120, což je hodnota 12 % z čísla 1 000. Tuto možnost odpovědi zvolilo téměř 80 %, konkrétně 248 respondentů. Ostatní možnosti byly do cca 2 %.

Obrázek 16 Četnost odpovědí otázky č. 8 (vlastní zpracování)

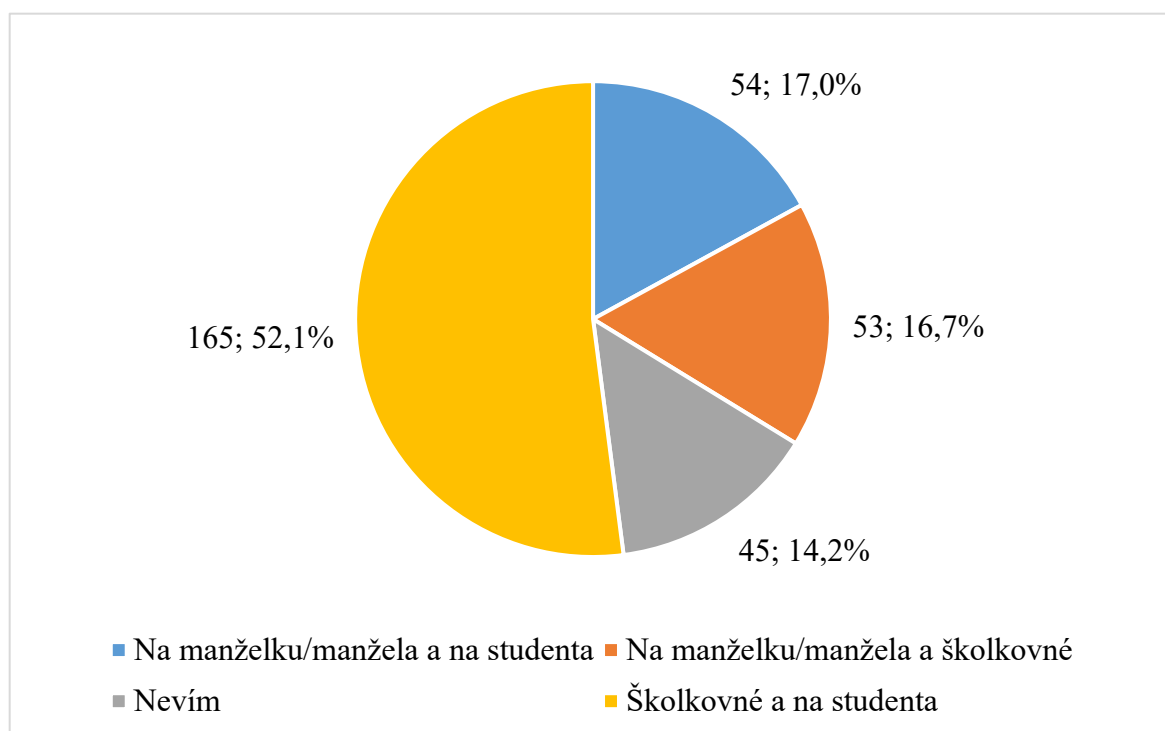
Pokud se podíváme na úspěšnost dle jednotlivých kategorií (Tabulka 15), tak si v této otázce vedli lépe muži (27,7 %), respondenti kombinovaného studia (23,3 %) a kolem 20 % dosáhli respondenti ekonomického zaměření a respondenti pracující.

Tabulka 15 Úspěšnost kategorie v otázce č. 8 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	33	27,7 %
	Žena	198	25	12,6 %
Forma studia	Prezenční	252	42	16,7 %
	Kombinovaná	65	16	24,6 %
Typ studia	Bakalářské	166	24	14,5 %
	Magisterské	146	34	23,3 %
	Doktorské	5	0	0,0 %
Obor	Jiný	163	26	16,0 %
	Ekonomický	154	32	20,8 %
Status	Student	105	15	14,3 %
	Pracující	212	43	20,3 %

4.2.2.9 Otázka č. 9 – zrušené daňové slevy

Předposlední otázka v oblasti zjišťující daňovou gramotnost měla za cíl zjistit, zda respondenti sledují změny v oblasti daňových slev. Respondenti měli na výběr z následujících možností – sleva na manželku/manžela a na studenta, sleva na manželku/manžela a školkové, školkové a sleva na studenta nebo nevím. Výsledky této otázky lze vidět v obrázku níže (Obrázek 17). Správnou a nejčastější odpovědí je školkové a sleva na studenta, konkrétně tuto odpověď zvolilo 165 respondentů (52,1 %). Ostatní možnosti odpovědi měly celkové podíly 17 % a méně.

Obrázek 17 Četnost odpovědi otázky č. 9 (vlastní zpracování)

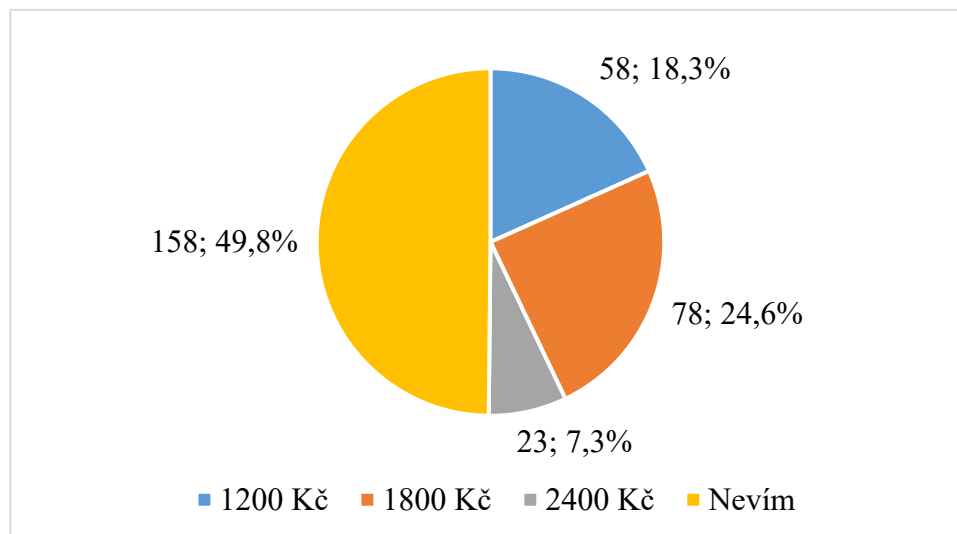
Úspěšnost jednotlivých kategorií znázorňuje Tabulka 16. Nejlépe si vedli respondenti s ekonomickým oborem (65,5 %) a nejhůře ti, co studují jiný obor (39,9 %).

Tabulka 16 Úspěšnost kategorie v otázce č. 9 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	58	48,7 %
	Žena	198	107	54,0 %
Forma studia	Prezenční	252	133	52,8 %
	Kombinovaná	65	32	49,2 %
Typ studia	Bakalářské	166	80	48,2 %
	Magisterské	146	83	56,8 %
	Doktorské	5	2	40,0 %
Obor	Jiný	163	64	39,3 %
	Ekonomický	154	101	65,6 %
Status	Student	105	45	42,9 %
	Pracující	212	120	56,6 %

4.2.2.10 Otázka č. 10 – úspora na dani

Poslední otázka patřila k otázkám početním. Přesně byla otázka položena následovně „Pokud si uplatníte životní pojištění jako nezdanitelnou část základu daně ve výši 12 000 Kč. Jaká bude Vaše roční úspora na daních za životní pojištění?“ Jednotlivé možnosti odpovědi a jejich počet znázorňuje Obrázek 18. Zde pro správnou odpověď potřebují určitou znalost z daně z příjmů fyzických osob, konkrétně znát její základní sazbu 15 %. Poté už stačilo z 12 000 Kč vypočítat 15 %, což činí 1 800 Kč. Správnou odpověď zvolilo pouze 24,6 %, tedy 78 respondentů. Téměř 50 % respondentů přiznalo, že správnou odpověď neznají.

Obrázek 18 Četnost odpovědí otázky č. 10 (vlastní zpracování)

Tabulka 17 znázorňuje úspěšnost jednotlivých kategorií, kde téměř všechny z nich měly úspěšnost pod 30 %. Nad tuto hranici se dostali pouze muži (33,6 %) a respondenti s ekonomickým zaměřením (31,2 %).

Tabulka 17 Úspěšnost kategorie v otázce č. 10 (vlastní zpracování)

Kategorie		Celkem respondentů	Četnost správné odpovědi	
			Absolutní	Relativní
Pohlaví	Muž	119	40	33,6 %
	Žena	198	38	19,2 %
Forma studia	Prezenční	252	59	23,4 %
	Kombinovaná	65	19	29,2 %
Typ studia	Bakalářské	166	37	22,3 %
	Magisterské	146	40	27,4 %
	Doktorské	5	1	20,0 %
Obor	Jiný	163	30	18,4 %
	Ekonomický	154	48	31,2 %
Status	Student	105	17	16,2 %
	Pracující	212	61	28,8 %

4.2.3 Rozdělení respondentů do kategorií dle výsledků daňové gramotnosti

V rámci vyhodnocení daňové gramotnosti byly nejdříve vyhodnoceny všechny otázky dotazníku v oblasti daňové gramotnosti, kterých bylo celkem 10. Následně u každé otázky byly správné odpovědi obodovány 1 bodem a odpovědi nesprávné či nevím byly obodovány 0 body. Dvě otázky, které se týkaly schopnosti vyplnit si daňové přiznání a vypočítat si čistou mzdu, byly ohodnoceny 1 bodem u možnosti „Ano“, zbytek možností (Ne a nevím) bez bodu.

V tabulce níže (Tabulka 18) jsou znázorněny četnosti respondentů dle jejich získaných bodů v oblasti daňové gramotnosti. Nejvíce bylo možné získat 10 bodů, ale s plným počtem získaných bodů nebyl ani jeden respondent. Nejvíce bodů, tedy 9, získali 4 respondenti a tvořili nejméně početnou skupinu. Nejvíce respondenti dosahovali počtu bodů od 2 do 5, konkrétně těchto bodů dosáhlo dohromady 67, 8 %, tedy 215 respondentů. Celkem 12 respondentů (3,8 %) v oblasti daňové gramotnosti nezískalo ani jeden bod.

Tabulka 18 Četnost respondentů dle získaných bodů (vlastní zpracování)

Počet získaných bodů	Četnosti		
	Absolutní	Relativní	Kumulovaná
0	12	3,8 %	3,8 %
1	28	8,8 %	12,6 %
2	45	14,2 %	26,8 %
3	72	22,7 %	49,5 %
4	54	17,0 %	66,6 %
5	44	13,9 %	80,4 %
6	25	7,9 %	88,3 %
7	19	6,0 %	94,3 %
8	14	4,4 %	98,7 %
9	4	1,3 %	100 %
Celkem	317	100 %	

V další tabulce (Tabulka 19) jsou vypočítané vybrané ukazatele popisné statistiky, konkrétně charakteristiky úrovně a polohy. Prvním ukazatelem je průměr a v dotazníkovém šetření respondenti průměrně v daňové gramotnosti získali 3,79 bodů. Medián je prostřední hodnota naměřených hodnot, která rozdělí respondenty do dvou stejně velkých skupin, v tomto případě je medián roven 4. Dále můžou rozdělit respondenty do skupin také kvartily,

kteřé rozdělí respondenty do 4 stejně početných skupin. Dále je vypočítán modus, který popisuje nejčastěji se vyskytující hodnotu, v případě výsledků daňové gramotnosti tedy nejvíce respondentů získalo 3 body. Dalšími znázorněnými ukazateli jsou charakteristiky variability, které se zaměřují na rozptýlení hodnot kolem průměrné hodnoty. V této práci byl zvolen rozptyl a směrodatná odchylka. Rozptyl je potřebný pro výpočet směrodatné odchylky. Směrodatná odchylka v tomto případě vyšla 2,04, tedy že výsledky daňové gramotnosti jsou rozptýleny od střední hodnoty průměrně o 2,04 bodu (Vavrek, 2022).

Tabulka 19 Vybrané ukazatele popisné statistiky (vlastní zpracování)

Průměr	3,79
Medián	4
Modus	3
Rozptyl	4,18
Směrodatná odchylka	2,04

V tabulce níže (Tabulka 20) je znázorněno rozdělení respondentů do kategorií dle míry daňové gramotnosti. Respondenti byli rozděleni do čtyř kategorií, přičemž skupina 1 je nejméně gramotná a skupina 4 je nejvíce gramotná. Počet kategorií byl zvolen pomocí výše zmíněných ukazatelů popisné statistiky, tak aby jednotlivé kategorie odpovídaly dané míře daňové gramotnosti a byla zastoupena dostatečným počtem respondentů. Nejvíce zastoupenou kategorií je se střední daňovou gramotností, kde je celkem 98 (30,9 %) respondentů a nejméně zastoupenou je kategorie s vysokou daňovou gramotností, která má 62 (19,2 %) respondentů.

Tabulka 20 Rozdělení respondentů dle míry daňové gramotnosti (vlastní zpracování)

Kategorie	Míra daňové gramotnosti	Počet bodů z daňové gramotnosti	Počet respondentů	Podíl respondentů
1	Nízká	0–2	85	26,8 %
2	Základní	3	72	22,7 %
3	Střední	4–5	98	30,9 %
4	Vysoká	6–9	62	19,6 %

4.2.4 Vyhodnocení závislosti daňové gramotnosti na socio-ekonomických aspektech

Nyní jsou vyhodnoceny případné závislosti míry daňové gramotnosti s vybranými socio-ekonomickými aspekty. Jednotlivé závislosti budou statisticky vyhodnoceny pomocí chí-kvadrát testu nezávislosti ve statistickém programu Jamovi. Provedení testu spočívá ve srovnání skutečných (získaných hodnot z dotazníkového šetření) a očekávaných četností, které jsou očekávány při nezávislosti jednotlivých veličin. Podmínkou chí-kvadrát testu nezávislosti je, aby očekávané četnosti byly větší než 1 a alespoň 80 % musí být větší jak 5. Pokud podmínka není splněna, bude potřeba sloučit některé kategorie (jen jestli je možné sloučit kategorie). Jednotlivé závislosti budou testovány na intervalu spolehlivosti 95 %, tedy hladina významnosti α se rovná 0,05. Na základě skutečných a očekávaných četností bude stanovena p-hodnota. Pro zamítnutí nulové hypotézy, která předpokládá nezávislost mezi proměnnými, musí být p-hodnota rovna nebo menší hladině významnosti α . Pokud bude p-hodnota větší, tak nelze potvrdit statisticky významnou závislost mezi proměnnými. Při zjištění statisticky významné závislosti lze pomocí Cramérova koeficientu V určit sílu dané závislosti. Cramérův koeficient V nabývá hodnot od 0 do 1. Mezi 0 – 0,1 se jedná o zanedbatelnou závislost, mezi 0,1 – 0,3 slabou závislost, mezi 0,3 – 0,7 střední závislost a mezi 0,7-1 o silnou závislost.

4.2.4.1 *Závislost mezi mírou daňovou gramotností a pohlavím*

Prvním aspektem, který bude zkoumán v závislosti s daňovou gramotností, je pohlaví. Zde by dle mého předpokladu neměl být rozdíl, protože muži a ženy mají stejné možnosti, co se týče vzdělávání v oblasti daní. V tabulce níže (Tabulka 21) jsou skutečné a očekávané četnosti a p-hodnota chí-kvadrát testu. Protože p-hodnota je vyšší jak hladina významnosti α (0,05) nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi mírou daňové gramotnosti a pohlavím.

Tabulka 21 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a pohlaví (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Pohlaví				Celkem
	Muži		Ženy		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	28	31,9	57	53,1	85
Základní	31	27	41	45	72
Střední	36	36,8	62	61,2	98
Vysoká	24	23,3	38	38,7	62
Celkem	252	252	65	65	317
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,623; $\alpha = 0,05$					

4.2.4.2 Závislost mezi mírou daňovou gramotností a formou studia

Jako druhá bude testována závislost mezi mírou daňové gramotnosti a formou studia. Zde je předpoklad, že mezi studenty kombinovaného studia budou starší studenti, kteří v rámci studia pracují na plný úvazek. Tito studenti by měli mít více zkušeností z oblastí daní. V tabulce níže (Tabulka 22) jsou znázorněny jednotlivé skutečné a očekávané četnosti míry daňové gramotnosti v závislosti na formě studia. P-hodnota pomocí chí-kvadrát testu závislosti v tomto případě 0,394, což je hodnota vyšší než hladina významnosti α (0,05). Proto nelze říct, že mezi mírou daňové gramotnosti a formou studia je statisticky významná závislost. Důvodem může být, že studenti kombinované formy studia mají méně prostoru v rámci studia se věnovat hlouběji daním.

Tabulka 22 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a formy studia (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Forma studia				Celkem
	Prezenční		Kombinovaná		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	72	67,5	13	17,4	85
Základní	55	57,2	17	14,8	72
Střední	79	77,9	19	20,1	98
Vysoká	46	49,3	16	12,7	62
Celkem	252	252	65	65	317
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,394; $\alpha = 0,05$					

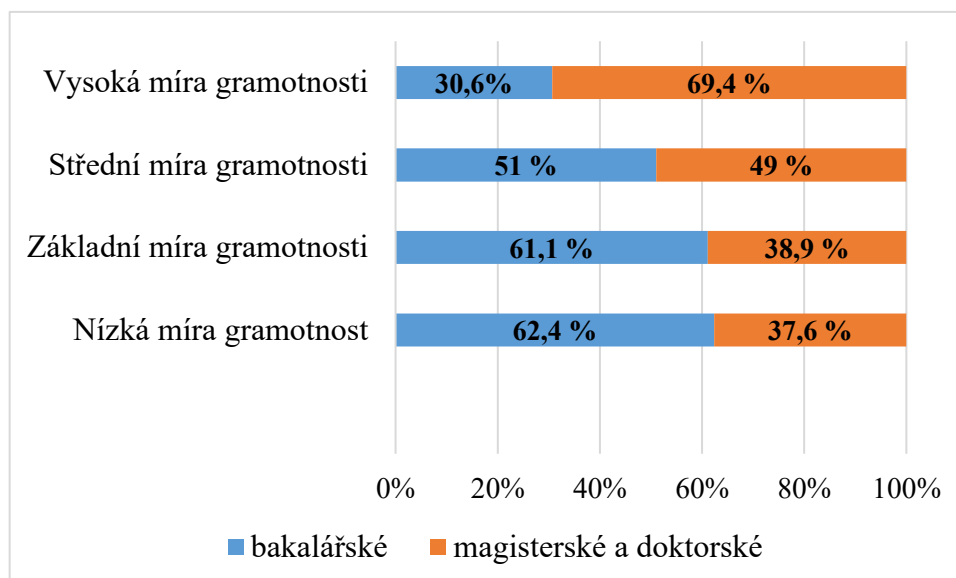
4.2.4.3 Závislost mezi mírou daňové gramotnosti a typem studia/vzdělání

Nyní bude testována závislost mezi mírou daňové gramotnosti a typem studia. Zde lze předpokládat, že studenti bakalářského studia mají nižší dosažené vzdělání než ostatní typy studia. Konkrétně studenti bakalářského studia budou mít v současné době nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské. Ostatní studenti vysokoškolské. Z tohoto důvodu lze očekávat, že studenti s nižším dosaženým vzděláním, než vysokoškolským budou mít nižší daňovou gramotnost, protože na různých typech škol je věnován jiný prostor daňové problematice. Protože je potřeba splnit podmínku, je potřeba mít očekávané četnosti minimálně 1 a v 80 % musí být vyšší jak 5, tak byli respondenti doktorského studia (v rámci dotazníkového šetření se jich zúčastnilo pouze 5) přidáni k respondentům studující magisterský typ. Tedy rozlišíme respondenty na studenty s dosaženým středoškolským vzděláním a studenty s dosaženým vysokoškolským vzděláním. Skutečnou četnost, očekávanou četnost a P-hodnotu závislosti mezi mírou daňové gramotnosti a typem studia lze vidět v následující tabulce (Tabulka 23). P-hodnota chí-kvadrát testu vyšla méně než 0,001. Je tedy menší než hladina významnosti α 0,05. Lze tedy říct, že existuje statisticky významná závislost mezi mírou daňové gramotnosti a typem studia. Dále je v tabulce uveden i Cramérův koeficient V, který vyšel 0,196 a říká, že daná závislost je slabá.

Tabulka 23 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a typu studia (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Typ studia				Celkem
	Bakalářské		Magisterské a doktorské		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	53	44,5	32	40,5	85
Základní	44	37,5	28	34,3	72
Střední	50	51,3	48	46,7	98
Vysoká	19	32,5	43	29,5	62
Celkem	166	166	151	151	317
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti <0,001; V = 0,196; α = 0,05					

Obrázek (Obrázek 19) znázorňuje podíl respondentů dle typu studia v jednotlivých kategoriích daňové gramotnosti. Lze vidět rostoucí trend podílů respondentů magisterského a doktorského studia, pokud se zvyšuje míra daňové gramotnosti. Naopak u bakalářského studia se jedná o klesající trend podílů zastoupení.

Obrázek 19 Podíl respondentů dle typu studia v kategoriích daňové gramotnosti (vlastní zpracování)

4.2.4.4 *Závislost mezi mírou daňové gramotnosti a oborem studia*

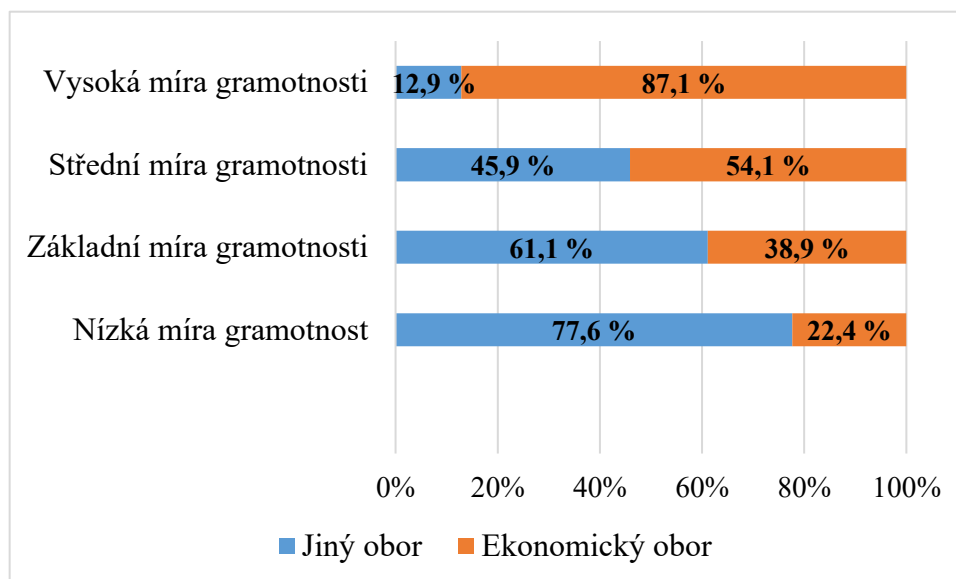
Další zkoumanou závislostí bude závislost mezi mírou daňové gramotnosti a oborem studia. V rámci dotazníkového šetření byli rozděleni respondenti dle toho, zda studují ekonomický obor nebo jiný. Ekonomicky zaměřené obory mají v rámci studia obsaženy předměty věnující se daním, vždy alespoň základům. Proto je zde předpoklad vyšší daňové gramotnosti. V tabulce níže (Tabulka 24) jsou znázorněny skutečné a očekávané četnosti jednotlivých kategorií. Dále je vidět p-hodnota chí-kvadrát testu, která je menší než 0,001. P-hodnota je menší než hladina významnosti α (0,05) a lze prohlásit, že existuje statisticky významná závislost mezi mírou daňové gramotnosti a oborem studia. Sílu závislosti určuje Cramérův koeficient V, který je roven číslu 0,45 a vyjadřuje střední závislost mezi proměnnými.

Tabulka 24 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a oboru studia (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Obor studia				Celkem
	Jiný		Ekonomický		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	66	43,7	19	41,3	85
Základní	44	37	28	35	72
Střední	45	50,4	53	47,6	98
Vysoká	8	31,9	54	30,1	62
Celkem	163	163	154	154	317

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti <0,001; V = 0,450; $\alpha = 0,05$

Podíly respondentů dle oboru studia v jednotlivých kategoriích daňové gramotnosti znázorňuje obrázek (Obrázek 20). Zde lze vidět, že čím vyšší je míra daňové gramotnosti, tím se zvyšoval podíl respondentů s ekonomickými obory. U respondentů s jinými obory to bylo právě naopak. Tyto trendy tedy potvrzují výsledek chí-kvadrát testu závislosti.

Obrázek 20 Podíl respondentů dle oboru studia v kategoriích daňové gramotnosti (vlastní zpracování)

4.2.4.5 Závislost mezi mírou daňové gramotnosti a statusem

Poslední závislostí v části míry daňové gramotnosti bude mezi daňovou gramotností a prací během studia. Tento aspekt, konkrétně práce během studia trochu souvisí s už zkoumanou závislostí ohledně formy studia. Není vyloučeno, že by student prezenčního studia nemohl také během svého studia pracovat. Konkrétní mzda v práci nebyla řešena, protože i když

student pracuje, tak je z velké části financován rodiči a získaný příjem například z brigád nepokryje veškeré potřebné náklady života studenta. Skutečné četnosti, očekávané četnosti respondentů a p-hodnota chí-kvadrát testu je zobrazena v tabulce níže (Tabulka 25). V tomto případě p-hodnota je rovna 0,065 a je vyšší než hodnota hladiny významnosti 0,05. Tedy zde také nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi mírou daňové gramotnosti a prací během studia.

Tabulka 25 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a statusem (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Status				Celkem
	Student		Pracující student		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	36	28,2	49	56,8	85
Základní	26	23,8	46	48,2	72
Střední	29	32,5	69	65,5	98
Vysoká	14	20,5	48	41,5	62
Celkem	105	105	212	212	317
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,065; $\alpha = 0,05$					

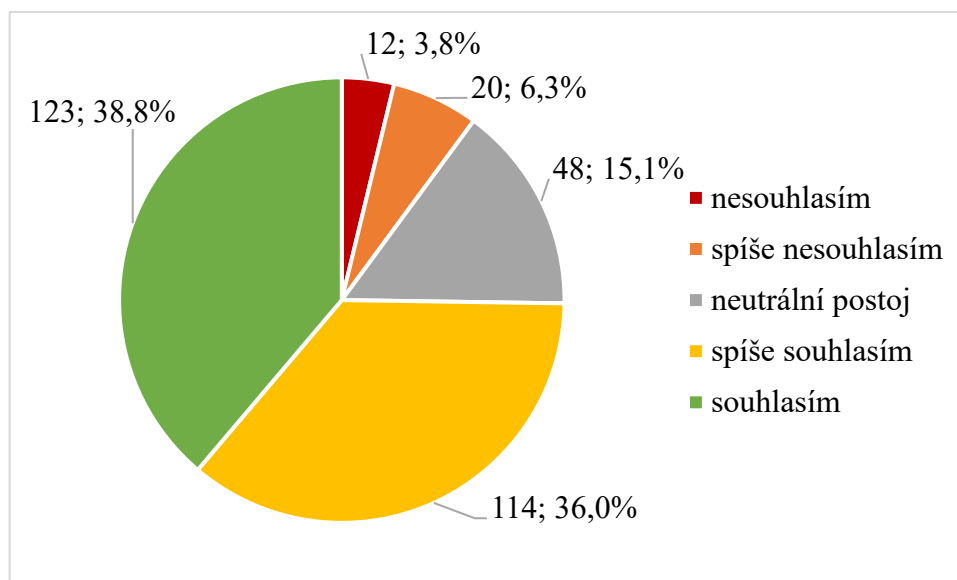
4.2.5 Vyhodnocení vnímání daní

Další oblast dotazníkového šetření byla zaměřena na vnímání daní. Tato oblast obsahovala 8 tvrzení, na které měli respondenti odpovědět na škále od 1 do 5, jak s daným tvrzením souhlasí či naopak. Číslo 1 znamenalo nesouhlasím, číslo 2 spíše nesouhlasím, číslo 3 neutrální postoj, číslo 4 spíše souhlasím a číslo 5 souhlasím. Jednotlivé tvrzení mají za cíl zjistit postoje respondentů k daňové problematice. Každé tvrzení bude samostatně vyhodnoceno a bude testována případná závislost s vybranými aspekty (pohlaví, forma studia, typ studia/vzdělání, status a daňová gramotnost). Tyto závislosti budou testovány jako ve vyhodnocování závislosti daňové gramotnosti, tedy pomocí chí-kvadrát testu závislosti. Pro potřeby testování budou vyřazeny odpovědi s neutrálním postojem.

4.2.5.1 Tvrzení č. 1 – Občanská povinnost

První tvrzení dotazníkového šetření znělo: „Placení daní považuji za občanskou povinnost.“ Toto tvrzení bylo zvoleno z důvodu, zda respondenti vnímají platbu daní státu jako občanskou povinnost, tedy daně pomáhají prosperitě státu. Pokud to tak vnímají, tak bude větší pravděpodobnost, že budou ve svém státě platit daně a nebudou se jim vyhýbat.

Obrázek (Obrázek 21) znázorňuje výsledky tohoto tvrzení. Je patrné, že s tímto tvrzením téměř 75 % respondentů souhlasí. S tímto tvrzením souhlasí přesně 38,8 % respondentů a spíše souhlasí 36 % respondentů. Dále 15,1 % respondentů má k tomuto tvrzení neutrální postoj. Pouze 10 % respondentů s tímto výrokem nesouhlasí. Z výsledku lze říct, že většina studentů vysokých škol ČR vnímá platbu daně jako občanskou povinnost.

Obrázek 21 Výsledky vnímání daní jako občanskou povinnost (vlastní zpracování)

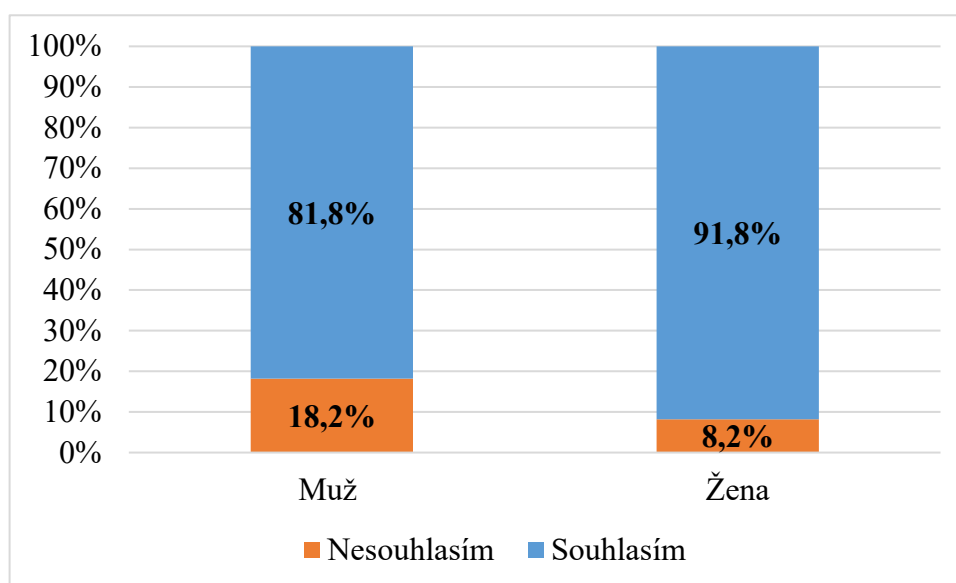
Závislost mezi vnímáním občanské povinnosti a pohlavím

Dle výzkumů na vnímání daní, by zde měla být určitá závislost mezi pohlavími, kdy ženy více považují platbu daně za občanskou povinnost než muži. V tabulce níže (Tabulka 26) lze vidět skutečné a očekávané četnosti tohoto tvrzení a výsledek p-hodnoty chí-kvadrát testu nezávislosti. P-hodnota je menší než hladina významnosti a lze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním daní jako občanskou povinnost a pohlavím. V tomto případě s tímto výrokem souhlasí 91,8 % žen a 81,8 % mužů viz obrázek níže (Obrázek 22). Lze vidět, že rozdíl mezi pohlavími je 10 %, což není úplně velký rozdíl, dle mého názoru. Tuto skutečnost potvrzuje i Cramérův koeficient V, který tuto závislost označuje za slabou.

Tabulka 26 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a pohlavím (vlastní zpracování)

Pohlaví	Platba daní je občanská povinnost				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Muž	18	11,8	81	87,2	99
Žena	14	20,2	156	149	170
Celkem	32	32	237	237	86

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,015; V = 0,148; $\alpha = 0,05$

Obrázek 22 Podíl vnímání občanské povinnosti dle pohlaví (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním občanské povinnosti a formou studia

Dalším aspektem pro vnímání placení daně jako občanské povinnosti je forma studia. Potřebné skutečné a očekávané četnosti a p-hodnota znázorňuje tabulka níže (Tabulka 27). P-hodnota v tomto případě je vyšší než hladina významnosti α a tato skutečnost říká, že neexistuje statisticky významná závislost mezi vnímáním placení daně jako občanskou povinností a formou studia.

Tabulka 27 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a formou studia (vlastní zpracování)

Forma studia	Platba daní je občanská povinnost				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Prezenční	25	25,1	186	185,9	211
Kombinovaná	7	6,9	51	51,1	58
Celkem	32	32	237	237	269

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,963; $\alpha = 0,05$

Závislost mezi vnímáním občanské povinnosti a typem studia/vzděláním

Dále je zkoumána závislost s typem studia (vzděláním), kdy respondenti bakalářského studia mají pravděpodobně nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské a ostatní vysokoškolské. Výsledky lze vidět v tabulce níže (Tabulka 28). P-hodnota je rovna 0,072 a je větší než hladina významnosti α , a tudíž nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním platby daně jako občanskou povinnost a typem studia/vzděláním.

Tabulka 28 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a typem studia (vlastní zpracování)

Typ studia	Platba daní je občanská povinnost				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Bakalářské	12	16,8	129	124	141
Magisterské a doktorské	20	15,2	108	113	128
Celkem	32	32	237	237	269

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,072; $\alpha = 0,05$

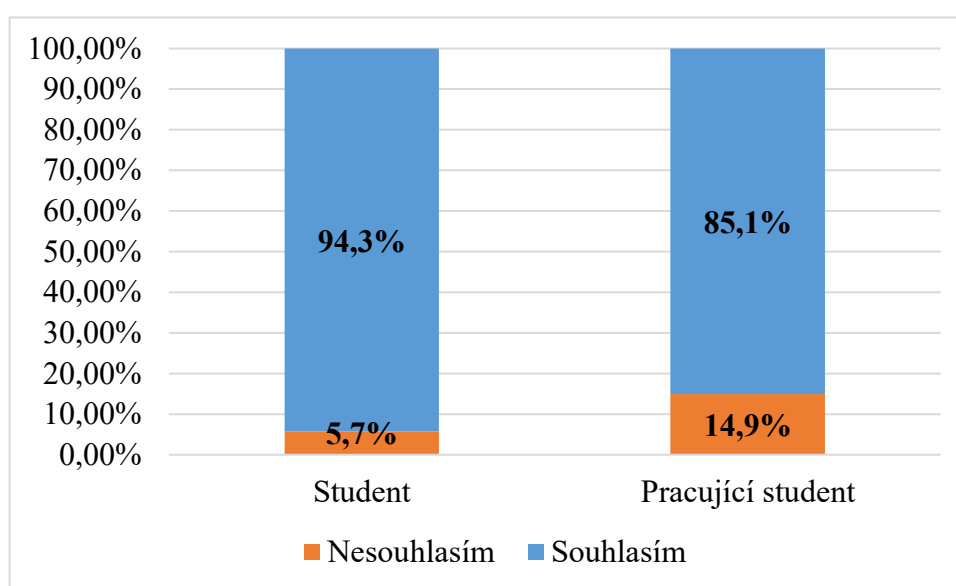
Závislost mezi vnímáním občanské povinnosti a statusem

Předposledním aspektem je status respondenta, tedy zda pouze studuje nebo během studia pracuje. Potřebné četnosti a p-hodnota jsou znázorněny v tabulce níže (Tabulka 29). P-hodnota v tomto případě je rovna 0,028 a je nižší než hladina významnosti α . Lze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním platby daně jako občanské povinnosti a statusem. Cramérův koeficient V je roven 0,134 a vyjadřuje sílu závislosti, která je slabá. Obrázek níže (Obrázek 23) zobrazuje podíly vnímání občanské povinnosti dle statusu. Podílově více s tímto výrokem nesouhlasí respondenti, kteří během studia pracují.

Tabulka 29 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a statusem (vlastní zpracování)

Status	Platba daní je občanská povinnost				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Student	5	10,5	83	77,5	88
Pracující student	27	21,5	154	159,5	181
Celkem	32	32	237	237	269

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,028; V = 0,134; $\alpha = 0,05$

Obrázek 23 Podíl vnímání občanské povinnosti dle statusu (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním občanské povinnosti a daňovou gramotností

Posledním aspektem sledovaným v závislosti vnímáním placení daní jako občanské povinnosti je daňová gramotnost. Tabulka 30 znázorňuje skutečné a očekávané hodnoty a p-hodnotu získanou chí-kvadrát testem závislosti. Zde p-hodnota vyšla 0,076, což je vyšší než hladina významnosti α . Nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním placení daní jako občanské povinnosti a daňovou gramotností.

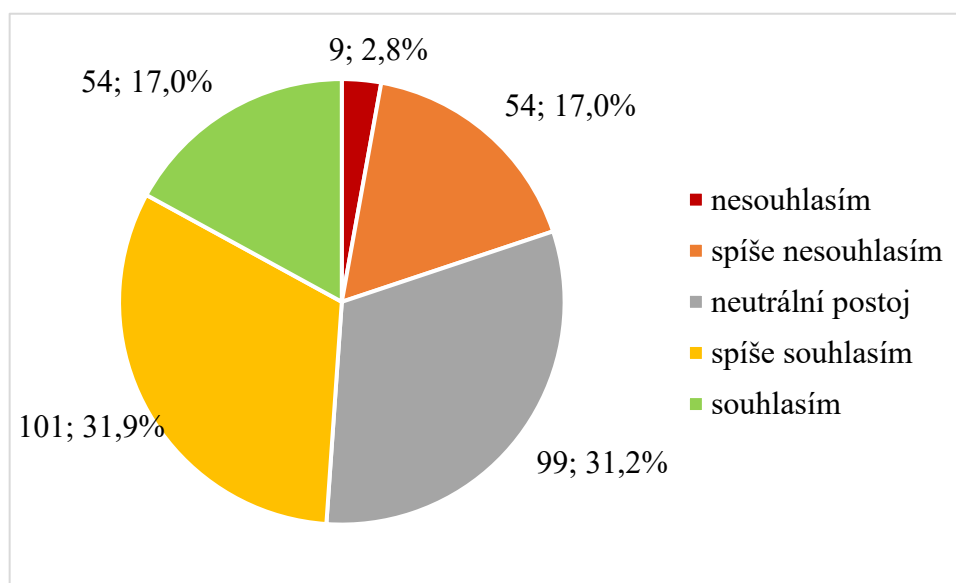
Tabulka 30 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a daňovou gramotností (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Platba daní je občanská povinnost				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	4	8,09	64	59,9	68
Základní	5	7,14	55	52,9	60
Střední	12	10,23	74	75,8	86
Vysoká	11	6,54	44	48,5	55
Celkem	32	32	237	237	269

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,076; $\alpha = 0,05$

4.2.5.2 Tvrzení č. 2 – vysoké daňové zatížení

Druhé tvrzení mělo za cíl zjistit, zda si respondenti myslí, že je v ČR vysoké daňové zatížení. Tvrzení v dotazníku přesně znělo: „V České republice se platí vysoké daně.“ Na obrázku (Obrázek 24) lze vidět jednotlivé odpovědi a zastoupení respondentů. Téměř 50 % respondentů s daným tvrzením souhlasí. Necelých 20 % respondentů má opačný názor a myslí si, že v ČR není vysoké daňové zatížení. Zbýlých 30 % respondentů měli k tomuto tvrzení neutrální postoj, což může být z důvodu, že se s daněmi zatím nesečkali a neporovnávali s jinými státy. U tohoto tvrzení je potřeba se podívat na závislosti s určitými aspekty, protože zde může být vztah s daňovou gramotností, typem studia/vzděláním a zaměřením oboru.

Obrázek 24 Výsledky vnímání daní vysokého daňového zatížení (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a pohlavím

Prvním zkoumaným aspektem v závislosti s vnímáním vysokého daňového zatížení v ČR je pohlaví. Skutečné a očekávané četnosti a p-hodnota získaná příslušným testem je v tabulce níže (Tabulka 31). P-hodnota je rovna 0,663 a je větší než hladina významnosti α . Znamená to, že nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a pohlavím.

Tabulka 31 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a pohlavím (vlastní zpracování)

Pohlaví	Vysoké daňové zatížení				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Muž	24	25,4	64	62,6	88
Žena	39	37,6	91	92,4	130
Celkem	63	63	155	155	218
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,663; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a formou studia

Druhým sledovaným aspektem v závislosti na vnímání vysokého daňového zatížení je forma studia. Zde by mohl být rozdíl z důvodu, že studenti kombinovaného studia ve většině případů pracují už na plný či částečný úvazek a mají dle mého názoru vyšší příjmy než ostatní studenti. Tabulka níže (Tabulka 32) zobrazuje skutečné a očekávané četnosti a p-hodnotu získanou chí-kvadrát testem. P-hodnota je v tomto případě také vyšší jak hladina významnosti α , a proto nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a formou studia.

Tabulka 32 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a formou studia (vlastní zpracování)

Forma studia	Vysoké daňové zatížení				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Prezenční	49	47,4	115	116,6	164
Kombinovaná	14	15,6	40	38,4	54
Celkem	63	63	155	155	218
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,578; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a typem studia/vzděláním

Vnímání daní vysokého zdanění v ČR může být závislé i na nejvyšším dosaženém vzdělání. Tuto možnost můžeme zjistit v závislosti na typu studia, kde máme respondenty bakalářského studia a vyššího (magisterské a doktorské) studia. Předpokladem je, že studenti bakalářského studia mají ve většině případů nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské. Vyšší typy studia mají za sebou už bakalářské studium a mají tedy už vysokoškolské vzdělání a měly by mít už více daňových znalostí. Tabulka níže (Tabulka 33) znázorňuje skutečné a očekávané četnosti a p-hodnotu získanou chí-kvadrát testem závislosti. P-hodnota je větší než hladina významnosti 0,05. To říká, že neexistuje významná závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a typem studia/vzděláním.

Tabulka 33 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a typem studia (vlastní zpracování)

Typ studia	Vysoké daňové zatížení				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Bakalářské	31	31,5	78	77,5	109
Magisterské a doktorské	32	31,5	77	77,5	109
Celkem	63	63	155	155	218
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,881; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a statusem

Předposledním aspektem je status, který rozlišuje respondenty na pracující studenty a pouze studenty. Zde by mohla být závislost z důvodu získávání vlastního příjmu. V tomto případě jsou zde jak studenti kombinovaného studia, tak i prezenčního. V tabulce níže (Tabulka 34) lze vidět skutečné a očekávané četnosti a p-hodnotu získanou chí.kvadrát testem. P-hodnota je vyšší než hladina významnosti α a tedy neexistuje žádná statisticky významná závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a statusem respondentů.

Tabulka 34 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a statutem (vlastní zpracování)

Status	Vysoké daňové zatížení				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Student	18	19,9	51	49,1	69
Pracující student	45	43,1	104	105,9	149
Celkem	63	63	155	155	218
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,533; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a mírou daňové gramotnosti

V rámci vnímání vysokého daňového zatížení se očekává, že osoby s nižšími daňovými znalostmi budou souhlasit s tímto tvrzením. Proto nyní bude zkoumána závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a mírou daňové gramotnosti. Skutečné a očekávané četnosti a výsledek p-hodnoty pomocí chí-kvadrát testu znázorňuje tabulka (Tabulka 35). P-hodnota je 0,096 a je tedy vyšší než hladina významnosti α , proto nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním vysokého daňového zatížení a mírou daňové gramotnosti.

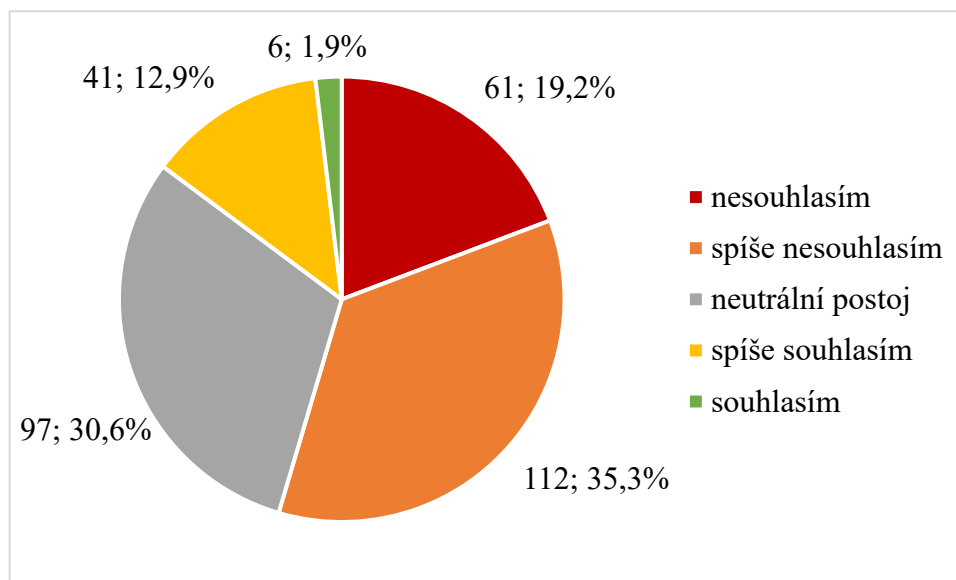
Tabulka 35 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a mírou daňového zatížení (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Vysoké daňové zatížení				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	9	15,6	45	38,4	54
Základní	13	13,6	34	33,4	47
Střední	23	19,9	46	49,1	69
Vysoká	18	13,9	30	34,1	48
Celkem	63	63	155	155	218
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,096; $\alpha = 0,05$					

4.2.5.3 Tvrzení č. 3 – Spravedlivý daňový systém

Třetí tvrzení znělo následovně: „Daňový systém České republiky je spravedlivý pro všechny.“ Mělo zjistit, zda studenti vnímají český daňový systém jako spravedlivý pro všechny. Pokud to tak vnímají, tak budou více ochotní platit daně a nevyhýbat se jim.

V obrázku níže (Obrázek 25) jsou znázorněny postoje k tomuto tvrzení. Necelých 15 % respondentů s tímto tvrzením souhlasí. Celkem 30,6 % respondentů má k tomuto tvrzení neutrální postoj. A více jak polovina respondentů (54,5 %) s tímto tvrzením nesouhlasí. Studenti vysokých škol, i když s daněmi nemají tolik zkušeností, tak většina z nich vnímá daňový systém ČR jako nespravedlivý.

Obrázek 25 Výsledky vnímání spravedlivého daňového systému (vlastní zpracování)

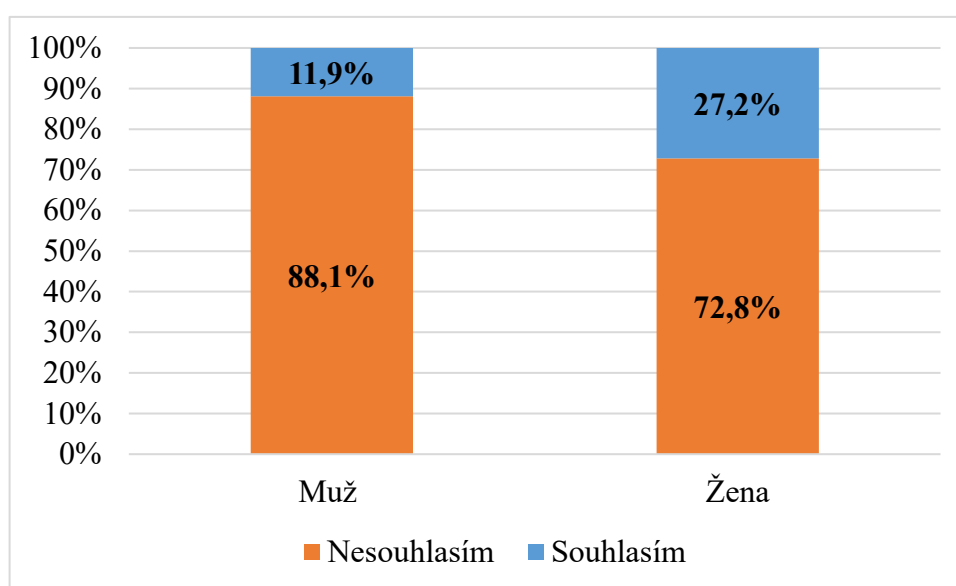
Závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a pohlavím

Prvním aspektem, na kterém může být závislost vnímání spravedlivého daňového systému, je pohlaví. Skutečné a očekávané četnosti a p-hodnota získaná příslušným testem je zobrazeno v Tabulce (Tabulka 36). P-hodnota vyšla 0,007 a je menší než hladina významnosti α . Lze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním spravedlivého českého daňového systému a pohlavím. Síla této závislosti je posouzena Cramérovým koeficientem V, který je 0,181 a označuje závislost za slabou. Obrázek 26 znázorňuje podíly postojů k tomuto tvrzení dle pohlaví. Muži s tímto tvrzením nesouhlasí v podílu 88,1 % a ženy v podílu 72,8 %. Mezi pohlavími je rozdíl 15,3 %.

Tabulka 36 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a pohlavím (vlastní zpracování)

Pohlaví	Spravedlivý daňový systém				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Muž	74	66,1	10	17,9	84
Žena	99	106,9	37	29,1	136
Celkem	173	173	47	47	220

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,007; V = 0,181; $\alpha = 0,05$

Obrázek 26 Podíl vnímání spravedlivého daňového systému dle pohlaví (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a formou studia

Druhým aspektem zkoumaným v závislosti s vnímáním spravedlivého daňového systému je forma studia. Tabulka 37 obsahuje skutečné a očekávané četnosti a p-hodnotu rozhodnou pro případnou závislost. P-hodnota v tomto případě je rovna 0,09 a je větší než hladina významnosti α . Nelze tedy říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a formou studia.

Tabulka 37 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a formou studia (vlastní zpracování)

Forma studia	Spravedlivý daňový systém				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Prezenční	131	135,3	41	36,7	172
Kombinovaná	42	37,7	6	10,3	48
Celkem	173	173	47	47	220
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,09; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a typem studia/vzděláním

Dalším aspektem, který by mohl mít vliv na vnímání spravedlivého daňového systému, je typ studia. Typ studia nám respondenty rozlišuje i na stupeň dosaženého vzdělání (středoškolské a vysokoškolské). Tabulka níže (Tabulka 38) obsahuje skutečné a očekávané četnosti jednotlivých typů studia (vzdělání) a jejich postoji, zda je český daňový systém spravedlivý pro všechny. Je zde i p-hodnota 0,347, která je větší než hladina významnosti α . Tím pádem nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a typem studia.

Tabulka 38 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a typem studia (vlastní zpracování)

Typ studia	Spravedlivý daňový systém				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Bakalářské	86	88,9	27	24,1	113
Magisterské a doktorské	87	84,1	20	22,9	107
Celkem	173	173	47	47	220
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,347; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a statusem

Předposledním aspektem, který může mít vliv na postoj ke spravedlivému českému daňovému systému, je status. Tedy zda jsou respondenti pouze studenti bez příjmů nebo během studia pracují. V tabulce níže (Tabulka 39) jsou skutečné a očekávané četnosti sledovaných skupin a p-hodnota, která určuje existenci závislosti mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a statusem respondenta. P-hodnota je rovna 0,655 a je větší

než hladina významnosti α . To znamená, že neexistuje statisticky významná závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a statusem.

Tabulka 39 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a statusem (vlastní zpracování)

Status	Spravedlivý daňový systém				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Student	53	54,3	16	14,7	69
Pracující student	120	118,7	31	32,3	151
Celkem	173	173	47	47	220
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,655; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a daňovou gramotností

Posledním aspektem, který je testován na závislost s vnímáním spravedlivého daňového systému, je míra daňové gramotnosti. Znalost daňové problematiky by měla mít vliv na to, jestli respondent (vysokoškolský student) vnímá český daňový systém spravedlivý či nikoliv. Tabulka (Tabulka 40) obsahuje skutečné a očekávané četnosti jednotlivých sledovaných skupin a p-hodnotu pro rozhodnutí o existenci závislosti. P-hodnota je v tomto případě 0,678 a je vyšší než hladina významnosti α . Nelze tedy říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému a daňovou gramotností.

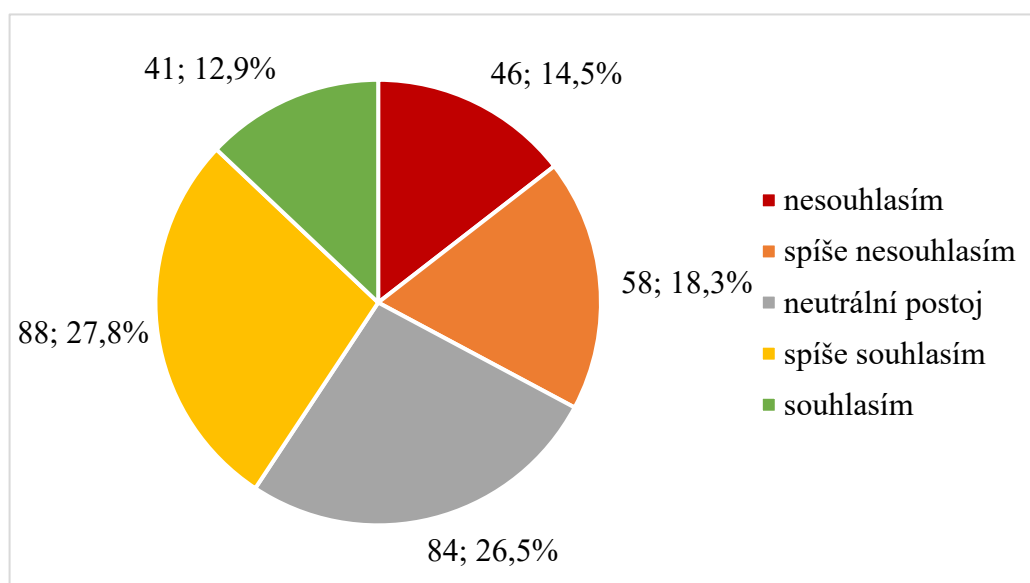
Tabulka 40 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a daňovou gramotností (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Spravedlivý daňový systém				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	37	37,7	11	10,3	48
Základní	40	37	7	10	47
Střední	58	59,8	18	16,2	76
Vysoká	38	38,5	11	10,5	49
Celkem	173	173	47	47	220
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,678; $\alpha = 0,05$					

4.2.5.4 Tvrzení č. 4 – Vyšší zdanění vyšších příjmů

Čtvrtým tvrzením je: “Vysoké příjmy zdanit vyšší sazbou daně považuji za spravedlivé.“ To souvisí s předchozím tvrzením, které řešilo celkovou spravedlnost daňového systému. Nyní zkoumá spravedlnost se zdaněním vyšších příjmů vyšší sazbou. Obrázek (Obrázek 27) ukazuje výsledky tohoto tvrzení. S tímto tvrzením souhlasí 40,7 % respondentů a 32,8 % respondentů nesouhlasí. Rozdíl mezi tím, zda respondenti souhlasí či nikoli je pouhých necelých 8 %, konkrétně 25 respondentů.

Obrázek 27 Výsledky vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním vyššího zdanění vyšších příjmů a pohlavím

Prvním aspektem, který může mít vliv na postoj k vyššímu zdanění vyšších příjmů, je pohlaví. Tabulka 41 obsahuje skutečné a očekávané četnosti sledovaných skupin a p-hodnotu získanou chí-kvadrát testem závislosti. P-hodnota vychází 0,062 a je větší jak hladina významnosti α (0,05). Proto nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním vyššího zdanění vyšších příjmů a pohlavím.

Tabulka 41 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a pohlavím (vlastní zpracování)

Pohlaví	Vyšší zdanění vyšších příjmů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Muž	48	41,1	44	50,9	92
Žena	56	62,9	85	78,1	141
Celkem	104	104	129	129	233
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,062; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním vyššího zdanění vyšších příjmů a formou studia

Druhým sledovaným aspektem pro případnou závislost s tvrzením vyššího zdanění vyšších příjmů je forma studia. Skutečné a očekávané četnosti sledovaných kategorií a p-hodnota jsou v tabulce níže (Tabulka 42). P-hodnota je rovna 0,35 a je větší než hladina významnosti α . Ani v tomto případě neexistuje statisticky významná závislost mezi tvrzením a formou studia.

Tabulka 42 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a formou studia (vlastní zpracování)

Forma studia	Vyšší zdanění vyšších příjmů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Prezenční	83	85,7	109	106,3	192
Kombinovaná	21	18,3	20	22,7	41
Celkem	104	104	129	129	233
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,35; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním vyššího zdanění vyšších příjmů a typem studia/vzděláním

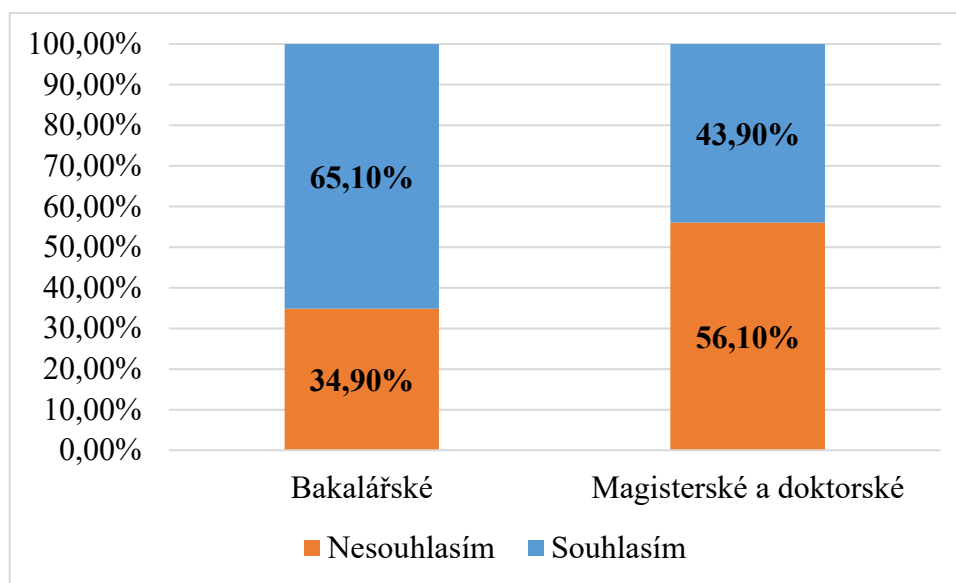
Dalším aspektem sledovaným pro případnou závislost postojů respondentů k vyššímu zdanění vyšších příjmů je typ studia. Typ studia pravděpodobně rozlišuje respondenty dle posledního dosaženého vzdělání. Konkrétně na respondenty se středoškolským vzděláním (bakalářské studium) a s vysokoškolským vzděláním (magisterské a doktorské studium). Tabulka 43 obsahuje skutečné a očekávané četnosti sledovaných kategorií a p-hodnotu. P-hodnota vychází 0,001 a je menší než hladina významnosti α . Tento fakt říká, že existuje

statisticky významná závislost mezi vnímáním vyššího zdanění vyšších příjmů a typem studia (vzděláním). Síla závislosti je slabá, protože Cramérův koeficient V je roven 0,212. V obrázku níže (Obrázek 28), lze vidět jednotlivé zastoupení kategorií se souhlasem či nesouhlasem vyššího zdanění vyšších příjmů. S tímto tvrzením souhlasí 65,1 % respondentů bakalářského studia a pouze 43,9 % magisterského a doktorského studia.

Tabulka 43 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a typem studia (vlastní zpracování)

Typ studia	Vyšší zdanění vyšších příjmů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Bakalářské	44	56,2	82	69,8	126
Magisterské a doktorské	60	47,8	47	59,2	107
Celkem	104	104	129	129	233

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,001; $V = 0,212$; $\alpha = 0,05$

Obrázek 28 Podíl vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů dle typu studia/vzdělání (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním vyššího zdanění vyšších příjmů a statusem

Předposledním aspektem zkoumaným v závislosti s vnímáním vyššího zdanění vyšších příjmů je status. Zde by mohla být závislost z důvodu vlastních příjmů u pracujících respondentů. V tabulce níže (Tabulka 44) jsou skutečné a očekávané četnosti jednotlivých kategorií a p-hodnota. V tomto případě je p-hodnota (0,265) vyšší jak hladina významnosti

α a nelze tedy říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním vyššího zdanění vyšších příjmů a statusem.

Tabulka 44 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a statusem (vlastní zpracování)

Status	Vyšší zdanění vyšších příjmů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Student	33	37	50	46	83
Pracující student	71	67	79	83	150
Celkem	104	104	129	129	233
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,265; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním vyššího zdanění vyšších příjmů a mírou daňové gramotnosti

Míra daňové gramotnosti může ovlivňovat postoj ke zdanění vyšších příjmů vyšší sazbou daně. Skutečné a očekávané četnosti a p-hodnotu lze vidět v tabulce níže (Tabulka 45). P-hodnota je rovna 0,084 a je větší než hladina významnosti 0,05. Proto nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi postojem k vyššímu zdanění vyšších příjmů a daňovou gramotností.

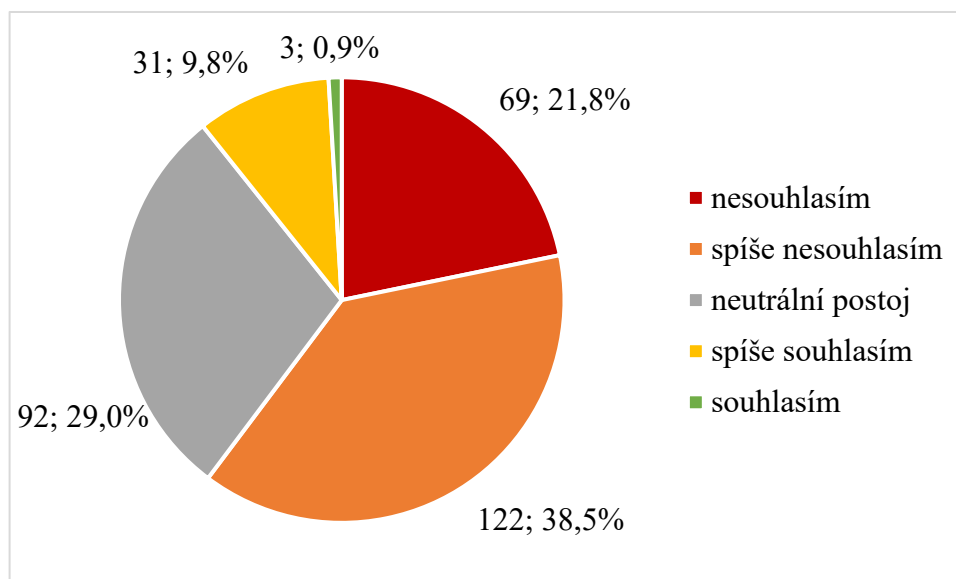
Tabulka 45 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a daňovou gramotností (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Vyšší zdanění vyšších příjmů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	25	26,3	34	32,7	59
Základní	21	21,9	28	27,1	49
Střední	27	32,6	46	40,4	73
Vysoká	31	23,2	21	28,8	52
Celkem	104	104	129	129	233
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,084; $\alpha = 0,05$					

4.2.5.5 Tvrzení č. 5 – Srozumitelnost daňových zákonů

Páté tvrzení se zaměřilo na postoj respondentů ke srozumitelnosti českých daňových zákonů. Tvrzení bylo následující: „České daňové zákony jsou srozumitelné.“ Zde je očekávání, že většina respondentů bude považovat zákony za nesrozumitelné, protože jsou pro čtenáře bez

určitých znalostí náročné. Výsledky tohoto tvrzení znázorňuje obrázek níže (Obrázek 29). S tímto tvrzením nesouhlasí 191 (60,3 %) respondentů. Celkem 29 % respondentů má k tomuto tvrzení neutrální postoj. S tvrzením souhlasí pouze necelých 11 % respondentů. Celkově lze říct, že 60 % studentů shledává české daňové zákony za nesrozumitelné.

Obrázek 29 Výsledky vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů (vlastní zpracování)

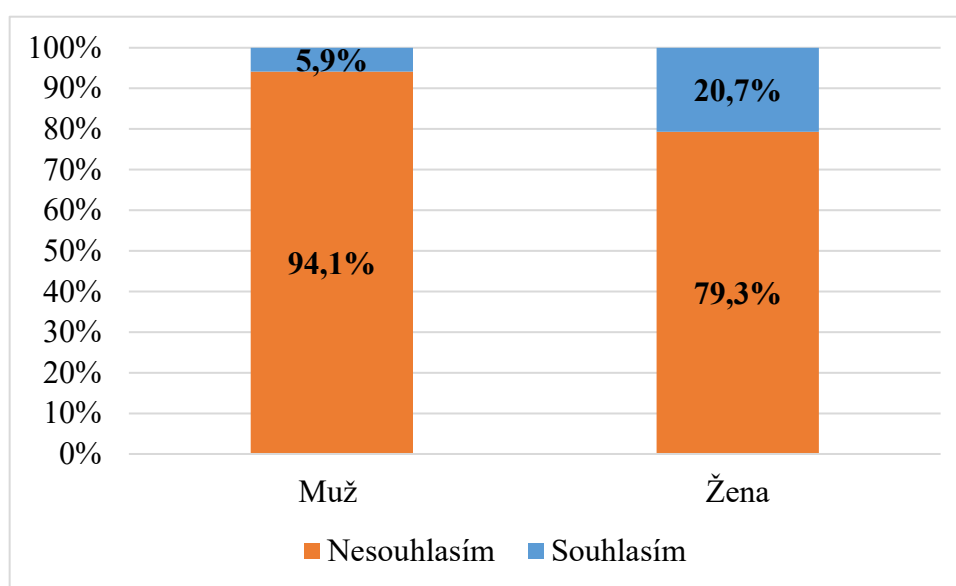
Závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a pohlavím

Prvním aspektem, na kterém může být závislost, zda respondenti vnímají daňové zákony za srozumitelné, je pohlaví. Tabulka (Tabulka 46) obsahuje skutečné a očekávané četnosti jednotlivých skupin a p-hodnotu získanou chí-kvadrát testem. P-hodnota vychází 0,003 a je menší než hladina významnosti α . Lze tedy říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a pohlavím. V obrázku níže (Obrázek 30) jsou jednotlivé podíly skupin, které s daným tvrzením souhlasí či nesouhlasí. České daňové zákony nepovažuje za srozumitelné celkem 94,1 % mužů a 79,3 % žen. Rozdíl mezi pohlavími je 14,8 %.

Tabulka 46 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a pohlavím (vlastní zpracování)

Pohlaví	Srozumitelnost daňových zákonů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Muž	80	72,2	5	12,8	85
Žena	111	118,8	29	21,2	140
Celkem	191	191	34	34	225

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,003; V = 0,201 $\alpha = 0,05$

Obrázek 30 Podíl vnímání srozumitelnosti daňových zákonů dle pohlaví (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a formou studia

Druhým aspektem, který může mít vliv na vnímání srozumitelnosti daňových zákonů, je forma studia. Skutečné a očekávané četnosti jednotlivých skupin a p-hodnota jsou v tabulce níže (Tabulka 47). P-hodnota (0,336) vychází větší než hladina významnosti a nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a formou studia.

Tabulka 47 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a formou studia (vlastní zpracování)

Forma studia	Srozumitelnost daňových zákonů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Prezenční	149	151,1	29	26,9	178
Kombinovaná	42	39,9	5	7,1	47
Celkem	191	191	34	34	225
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,336; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a typem studia/vzděláním

Další je zkoumána závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a typem studia. Jak už bylo několikrát zmíněno, tak typ studia může odpovídat také stupni vzdělání (středoškolské a vysokoškolské). Tabulka (Tabulka 48) obsahuje skutečné a očekávané četnosti jednotlivých typů studia a p-hodnotu. P-hodnota v tomto případě vychází 0,531 a je výrazně vyšší jak hladina významnosti. To znamená, že neexistuje statisticky významná závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a typem studia (vzděláním).

Tabulka 48 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a typem studia (vlastní zpracování)

Typ studia	Srozumitelnost daňových zákonů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Bakalářské	90	91,7	18	16,3	108
Magisterské a doktorské	101	99,3	16	17,7	117
Celkem	191	191	34	34	225
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,531; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a statusem

Nyní je zkoumán status, zda má vliv na vnímání srozumitelnosti daňových zákonů. Potřebné četnosti jednotlivých skupin a p-hodnota získaná příslušným statistickým testem je v tabulce níže (Tabulka 49). P-hodnota vychází 0,109 a je větší než hladina významnosti α . Nelze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a statusem.

Tabulka 49 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a statusem (vlastní zpracování)

Status	Srozumitelnost daňových zákonů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Student	66	62	7	11	73
Pracující student	125	129	27	23	152
Celkem	191	191	34	34	225
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,109; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a mírou daňové gramotnosti

Posledním aspektem sledovaným s vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů je míra daňové gramotnosti. Zde by jistá závislost mohla být, protože ten, kdo má nižší daňovou gramotnost bude vnímat více daňové zákony za nesrozumitelné. Skutečné a očekávané četnosti jednotlivých kategorií dle míry daňové gramotnosti a p-hodnota jsou uvedeny v tabulce níže (Tabulka 50). P-hodnota je zase vyšší než hladina významnosti a není tedy prokázána statisticky významná závislost mezi vnímáním srozumitelnosti daňových zákonů a mírou daňové gramotnosti.

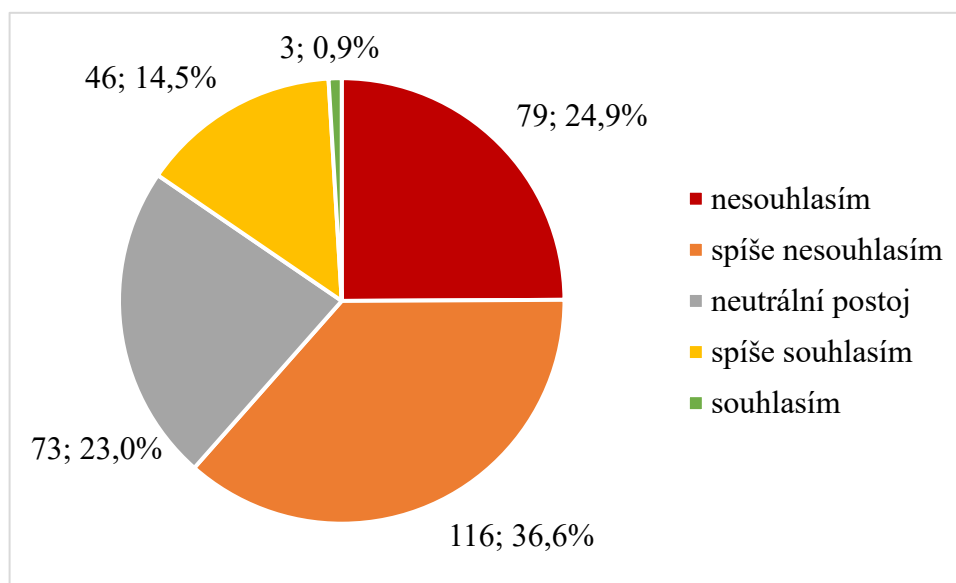
Tabulka 50 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a mírou daňové gramotnosti (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Srozumitelnost daňových zákonů				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	52	49,2	6	8,76	58
Základní	42	40,8	6	7,25	48
Střední	51	56	15	9,97	66
Vysoká	46	45	7	8,02	53
Celkem	191	191	34	34	225
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,22; $\alpha = 0,05$					

4.2.5.6 Tvrzení č. 6 – Důvěra ve vládu v oblasti daní

Šesté tvrzení zní: „Důvěřuji vládě České republiky v oblasti daní.“ Důvěra ve vládu napomáhá pozitivnímu vnímání daní a k dodržování daňových povinností. Obrázek níže (Obrázek 31) zobrazuje výsledky tohoto tvrzení. Celkem 61,5 % respondentů nedůvěřuje vládě v oblasti daní, 23 % mají neutrální postoj a pouze 15,4 % jí důvěřuje. Lze tedy říct, že většina studentů vysokých škol nedůvěřuje vládě České republiky v oblasti daní.

Obrázek 31 Výsledky vnímání důvěry ve vládu v oblasti daní (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu a pohlavím

Nyní je zjišťována závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu v oblasti daní a vybranými socio-ekonomickými aspekty. První aspektem je pohlaví. Skutečné a očekávané četnosti jednotlivých skupin a p-hodnota získaná chí-kvadrát testem je v tabulce níže (Tabulka 51). P-hodnota vychází 0,674 a je větší než hladina významnosti α . Nelze tedy říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímání důvěry ve vládu a pohlavím.

Tabulka 51 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a pohlavím (vlastní zpracování)

Pohlaví	Důvěra ve vládu v oblasti daní				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Muž	74	72,7	17	18,3	91
Žena	121	122,3	32	30,7	153
Celkem	195	195	49	49	244

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,674; $\alpha = 0,05$

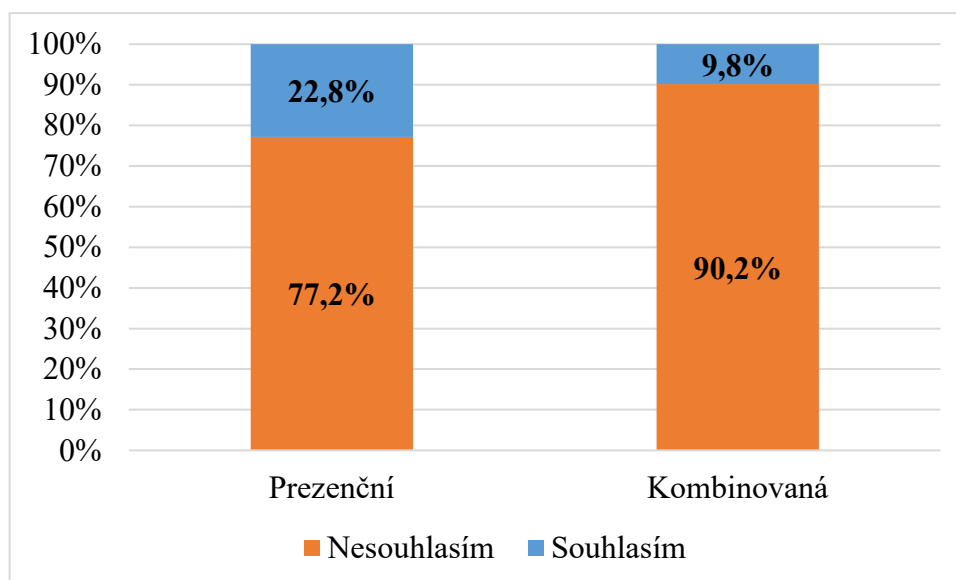
Závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu a formou studia

Druhým aspektem, který může mít vliv na postoj důvěry ve vládu, je forma studia. Tabulka níže (Tabulka 52) obsahuje skutečné a očekávané četnosti jednotlivých skupin a p-hodnotu. P-hodnota (0,039) je nyní menší než hladina významnosti a to říká, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu a formou studia. Podíly forem studia jsou v obrázku níže (Obrázek 32). Vládě nedůvěřuje 90,2 % respondentů kombinovaného studia a 77,2 % prezenčního studia. Rozdíl mezi formami studia je 13 %.

Tabulka 52 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a formou studia (vlastní zpracování)

Forma studia	Důvěra ve vládu v oblasti daní				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Prezenční	149	154,2	44	38,8	193
Kombinovaná	46	40,8	5	10,2	51
Celkem	195	195	49	49	244

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,039; V = 0,132; $\alpha = 0,05$

Obrázek 32 Podíl vnímání srozumitelnosti daňových zákonů dle pohlaví (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu a typem studia/vzděláním

Dalším aspektem je typ studia, který pravděpodobně rozlišuje respondenty i dle dosud dosaženého vzdělání (středoškolské a vysokoškolské). Skutečné a očekávané četnosti jednotlivých skupin a p-hodnota je v tabulce níže (Tabulka 53). P-hodnota (0,679) je výrazně vyšší než hladina významnosti α . Nebyla tedy prokázána závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu a typem studia (vzděláním).

Tabulka 53 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a typem studia (vlastní zpracování)

Typ studia	Důvěra ve vládu v oblasti daní				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Bakalářské	101	102,3	27	25,7	128
Magisterské a doktorské	94	92,7	22	23,3	116
Celkem	195	195	49	49	244
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,679; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu a statutem

Předposlední případnou závislostí je závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu a statutem, který rozlišuje respondenty na pracující studenty a pouze studenty. Tabulka uvedená níže (Tabulka 54) obsahuje skutečné a očekávané četnosti jednotlivých skupin a p-hodnotu, která je větší než hladina významnosti α . Ani zde nebyla prokázána existence statisticky významné závislosti mezi vnímáním důvěry ve vládu a statutem.

Tabulka 54 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a statutem (vlastní zpracování)

Status	Důvěra ve vládu v oblasti daní				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Student	72	68,7	14	17,3	86
Pracující student	123	126,3	35	31,7	158
Celkem	195	195	49	49	244
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,274; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu a mírou daňové gramotnosti

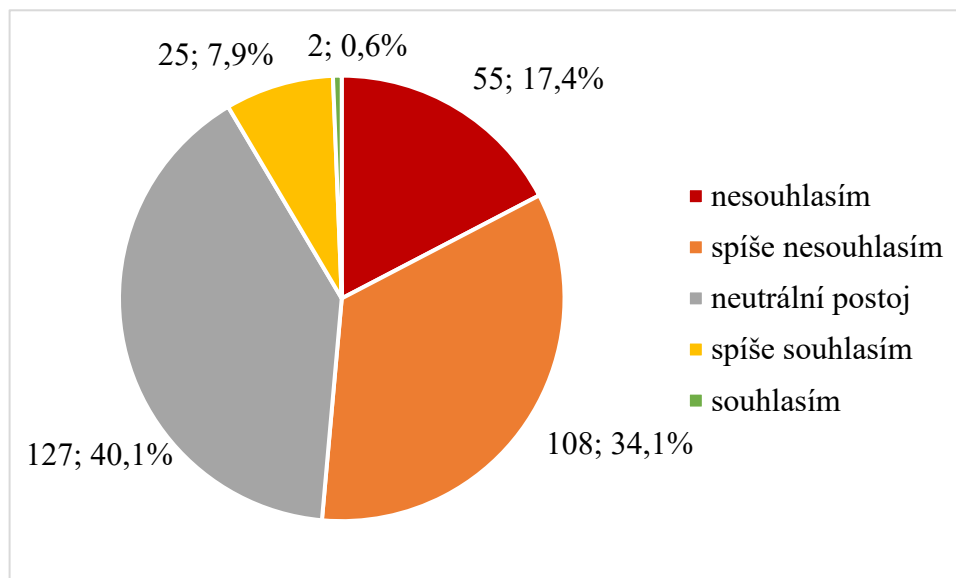
Posledním aspektem sledovaným s vnímáním důvěry ve vládu je míra daňové gramotnosti. Skutečné a očekávané četnosti a p-hodnota jsou v tabulce níže (Tabulka 55). Ani zde nebyla prokázána závislost mezi vnímáním důvěry ve vládu a daňovou gramotností, protože p-hodnota (0,516) je větší než hladina významnosti α .

Tabulka 55 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a mírou daňové gramotnosti (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Důvěra ve vládu v oblasti daní				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	51	49,5	11	12,5	62
Základní	41	40,8	10	10,2	51
Střední	59	63,1	20	15,9	79
Vysoká	44	41,6	8	10,4	52
Celkem	195	195	49	49	244
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,516; $\alpha = 0,05$					

4.2.5.7 Tvrzení č. 7 – Veřejné finance jsou transparentní

Předposlední tvrzení znělo: „Veřejné finance jsou dostatečně transparentní.“ Dostatečně transparentní veřejné finance pozitivně ovlivňují občany. To může podporovat důvěru ve vládu a zamezit případnému se vyhýbání daňovým povinnostem. Obrázek níže (Obrázek 33) zobrazuje výsledky tohoto tvrzení. S tímto tvrzením nesouhlasí 51,5 % respondentů, 40,1 % respondentů má neutrální postoj a pouze 8,5 % respondentů souhlasí, že jsou veřejné finance dostatečně transparentní. Lze tedy říct, že polovina studentů vysokých škol ČR vnímá veřejné finance jako nedostatečně transparentní.

Obrázek 33 Výsledky vnímání transparentnosti (vlastní zpracování)

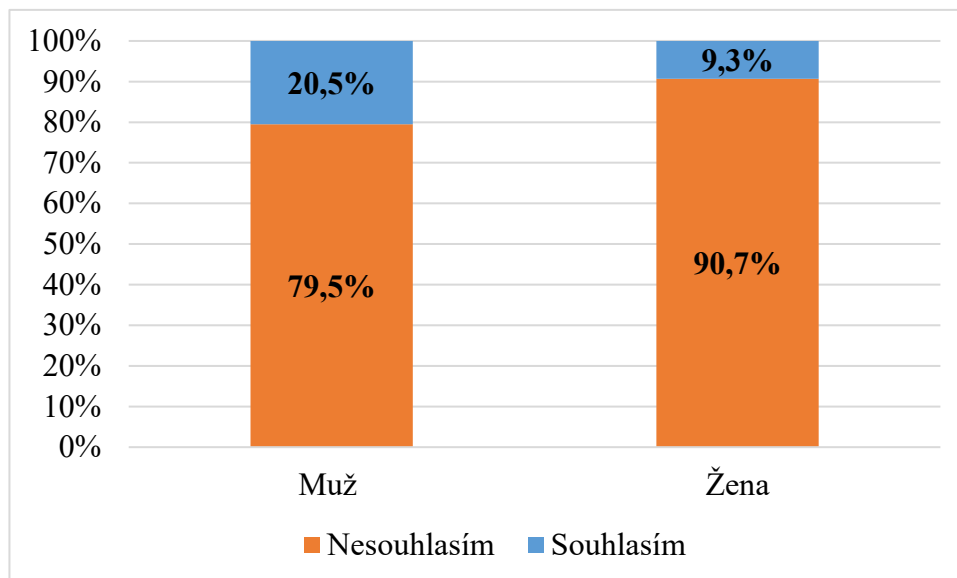
Závislost mezi vnímáním transparentních veřejných financí a pohlavím

První aspekt, který může mít vliv na vnímání transparentnosti veřejných financí, je pohlaví. Potřebné četnosti a p-hodnota získaná příslušným testem je v tabulce níže (Tabulka 56). P-hodnota vychází 0,029 a je menší než hladina významnosti α . Proto lze říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním transparentnosti veřejných financí a pohlavím. Jedná se o slabou závislost dle Cramérova koeficientu V (0,158). V obrázku níže (Obrázek 34) jsou zobrazeny podíly souhlasu či nesouhlasu jednotlivých skupin dle pohlaví. Za dostatečně transparentní veřejné finance považuje 20,5 % mužů a pouze 9,3 % žen. Rozdíl mezi skupinami je 11,2 %. Lze říct, že studentky VŠ považují více veřejné finance za nedostatečně transparentní.

Tabulka 56 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a pohlavím (vlastní zpracování)

Pohlaví	Transparentní veřejné finance				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Muž	66	71,2	17	11,8	83
Žena	97	91,8	10	15,2	107
Celkem	163	163	27	27	190

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,029; V = 0,158; α = 0,05

Obrázek 34 Podíl vnímání transparentnosti veřejných financí dle pohlaví (vlastní zpracování)

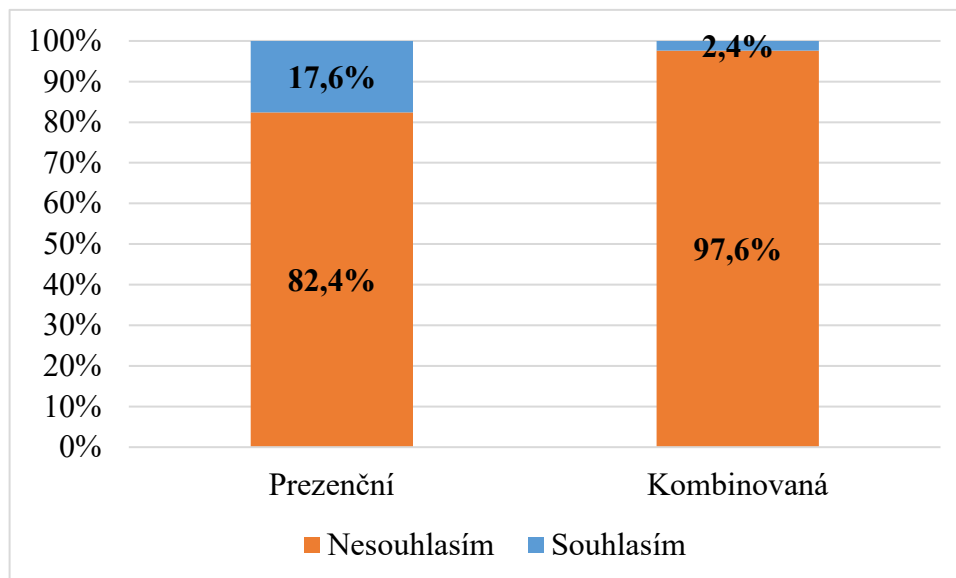
Závislost mezi vnímáním transparentních veřejných financí a formou studia

Druhým aspektem, který může mít vliv na vnímání transparentnosti, je forma studia. Tabulka níže (Tabulka 57) obsahuje skutečné a očekávané četnosti a p-hodnotu, která i v tomto případě vychází menší než hladina významnosti α . I zde existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním transparentnosti veřejných financí a formou studia. Tato závislost je taky slabá dle Cramérova koeficientu V (0,18). Obrázek níže (Obrázek 35) znázorňuje podíly vnímání transparentnosti veřejných financí dle formy studia. Celkem 97,6 % respondentů kombinované formy studia s tímto tvrzením nesouhlasí a stejný názor, ale v menším zastoupení, konkrétně 82,4 %, mají respondenti prezenčního studia.

Tabulka 57 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a formou studia (vlastní zpracování)

Forma studia	Transparentní veřejné finance				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Prezenční	122	127	26	21	148
Kombinovaná	41	36	1	6	42
Celkem	163	163	27	27	190

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,013; V = 0,18; α = 0,05

Obrázek 35 Podíl vnímání transparentnosti veřejných financí dle formy studia (vlastní zpracování)

Závislost mezi vnímáním transparentních veřejných financí a typem studia/vzděláním

Dalším aspektem je typ studia (vzdělání). Respondenti magisterského a doktorského studia (s vysokoškolským vzděláním) by mohli vnímat jinak transparentnost veřejných financí než respondenti bakalářského studia (středoškolského vzdělání). Skutečné a očekávané četnosti a p-hodnota jsou v tabulce níže (Tabulka 58). V tomto případě je p-hodnota (0,358) vyšší než hladina významnosti α . Nelze tedy říct, že existuje statisticky významná závislost mezi vnímáním transparentnosti veřejných financí a typem studia (vzděláním).

Tabulka 58 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a typem studia (vlastní zpracování)

Typ studia	Transparentní veřejné finance				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Bakalářské	75	77,2	15	12,8	90
Magisterské a doktorské	88	85,8	12	14,2	100
Celkem	163	163	27	27	190

P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,358; $\alpha = 0,05$

Závislost mezi vnímáním transparentních veřejných financí a statutem

Dalším aspektem, který může mít vliv na vnímání transparentnosti veřejných financí je status. Potřebné četnosti a p-hodnota obsahuje tabulka (Tabulka 59). I zde je p-hodnota vyšší

než hladina významnosti a neexistuje tedy statisticky významná závislost mezi vnímáním transparentnosti veřejných financí a statusem.

Tabulka 59 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a statusem (vlastní zpracování)

Status	Transparentní veřejné finance				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Student	52	54	11	8,95	63
Pracující student	111	109	16	18,05	127
Celkem	163	163	27	27	190
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,366; $\alpha = 0,05$					

Závislost mezi vnímáním transparentních veřejných financí a mírou daňové gramotnosti

Posledním aspektem zkoumaným s transparentností veřejných financí je daňová gramotnost. Tabulka níže (Tabulka 60) obsahuje potřebné četnosti a p-hodnotu (0,171), která je větší než hladina významnosti α . To znamená, že neexistuje statisticky významná závislost mezi vnímáním transparentnosti daně a mírou daňové gramotnosti.

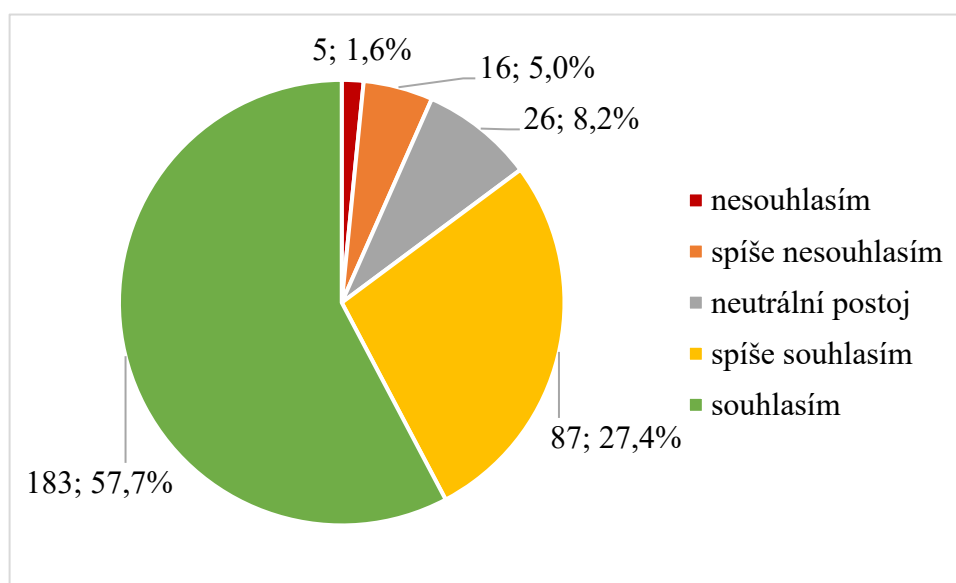
Tabulka 60 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a daňovou gramotností (vlastní zpracování)

Míra daňové gramotnosti	Transparentní veřejné finance				Celkem
	Nesouhlasím		Souhlasím		
	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	Skutečné četnosti	Očekávané četnosti	
Nízká	36	40,3	11	6,68	47
Základní	37	34,3	3	5,68	40
Střední	52	50,6	7	8,38	59
Vysoká	38	37,8	6	6,26	44
Celkem	163	163	27	27	190
P-hodnota chí-kvadrát testu závislosti = 0,171; $\alpha = 0,05$					

4.2.5.8 Tvrzení č. 8 – Předmět věnující se daním během přípravy na povolání

Posledním tvrzením je: „Předmět věnující se daním během přípravy na budoucí povolání považuji za potřebný.“ Toto tvrzení mělo za cíl zjistit, jestli studenti vnímají potřebu mít předmět o daních v rámci přípravy na budoucí povolání. Výsledky tohoto tvrzení jsou v obrázku níže (Obrázek 36). S tímto tvrzením souhlasí 85,1 % respondentů, 8,2 % má neutrální postoj a pouze 6,6 % respondentů s tímto tvrzením nesouhlasí. Toto tvrzení nebude testováno na závislost z důvodu malého počtu respondentů, kteří s daným tvrzením nesouhlasí a nesouvisí s celkovým vnímáním daní.

Obrázek 36 Výsledky vnímání potřeby předmětu věnujícímu se daním (vlastní zpracování)

4.3 Vyhodnocení stanovených hypotéz

4.3.1 Hypotéza č. 1 - Respondenti studující ekonomické obory mají vyšší daňovou gramotnost.

Tato hypotéza byla testována pomocí chí-kvadrát testu nezávislosti a výsledky obsahuje Tabulka 24. V tomto případě je p-hodnota nižší než hladina významnosti α . Tento fakt potvrzuje závislost mezi mírou daňové gramotnosti a oborem studia. Celkově 87,1 % z kategorie vysoké gramotnosti tvoří respondenti s ekonomickými obory a 54,1 % těchto respondentů tvoří druhou kategorii se střední daňovou gramotností (viz Obrázek 20). Hypotéza č. 1 je potvrzena.

4.3.2 Hypotéza č. 2 - Typ studia má vliv na výši daňové gramotnosti.

Druhá hypotéza byla také testována pomocí chí-kvadrát testu závislosti a potřebné informace obsahuje Tabulka 23. I zde je p-hodnota nižší než hladina významnosti α a existuje statisticky významná závislost mezi typem studia a daňovou gramotností. Hypotéza č. 2 je potvrzena.

4.3.3 Hypotéza č. 3 - Respondenti, kteří během studia pracují a studují kombinovaně mají lepší daňovou gramotnost.

Tato hypotéza byla rozdělena na dvě hypotézy. První zkoumala, jestli má vliv na míru daňové gramotnosti forma studia. Druhá zkoumala, jestli má vliv na míru daňové gramotnosti status respondenta, tedy to, zda pracuje či ne. Obě hypotézy byly testovány chí-kvadrát testem nezávislosti. Výsledky potřebné pro potvrzení první hypotézy obsahuje Tabulka 22 a pro potvrzení druhé hypotézy Tabulka 25. V obou případech nebyla potvrzena závislost mezi mírou daňové gramotnosti a vybranými aspekty. Hypotéza č.3 není potvrzena.

4.3.4 Hypotéza č. 4 - Respondenti s vyšší daňovou gramotností vnímají daňový systém v ČR jako spravedlivý.

Čtvrtá hypotéza byla testována pomocí chí-kvadrát testu nezávislosti a potřebné informace z testování obsahuje Tabulka 40. Nepotvrdila se statisticky významná závislost mezi vnímáním spravedlivého daňového systému ČR a mírou daňové gramotnosti. Hypotéza č. 4 se nepotvrdila.

4.3.5 Hypotéza č. 5 - Respondenti s nízkou daňovou gramotností více považují daňové zákony za nesrozumitelné.

Pátá hypotéza byla také zodpovězena chí-kvadrát testem nezávislosti. Výsledky obsahuje Tabulka 50. Ani zde se nepotvrdila závislost mezi vnímáním nesrozumitelnosti daňových zákonů a daňovou gramotností. Hypotéza č. 5 se nepotvrdila.

4.3.6 Hypotéza č. 6 - Výše daňové gramotnosti má vliv na souhlas s vyšším zdaněním vyšších příjmů.

Poslední hypotéza byla také zodpovězena pomocí chí-kvadrát testu. Výsledky obsahuje Tabulka 45. Také se nepotvrdila závislost mezi souhlasem s vyšším zdaněním příjmů a mírou daňové gramotnosti. Hypotéza č. 6 se nepotvrdila.

5 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

V této části práce jsou shrnuty výsledky výzkumu na vnímání daní a daňovou gramotnost studentů vysokých škol České republiky včetně návrhů na jejich zlepšení.

5.1 Shrnutí výsledků výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak vnímají daně studenti vysokých škol ČR v závislosti na jejich daňové gramotnosti a dalších socio-ekonomických faktorech. Byly zvoleny dvě výzkumné otázky. Jejich výsledky jsou nyní přiblíženy.

5.1.1 Jaké je vnímání daní a daňová gramotnost respondentů

První ve výzkumu byla řešena daňová gramotnost respondentů a poté vnímání daní. Z tohoto důvodu jsou první popsány výsledky daňové gramotnosti a následně vnímání daní.

5.1.1.1 Daňová gramotnost respondentů

Daňová gramotnost respondentů byla posouzena na základě 10 otázek z oblasti daňové problematiky. Nejúspěšnější otázky dosahovaly úspěšnosti nad 60 %. Konkrétně se jednalo o rozlišení nepřímé daně a schopnosti vypočítat si čistou mzdu. Lze tedy říct, že se většina studentů VŠ orientuje v rozlišení daní na přímé a nepřímé daně a jsou schopni si vypočítat čistou mzdu. Nejméně úspěšné otázky dosahovaly úspěšnosti pod hranicí 12 %. Jedna z nich se týkala výběru procenta, které zaměstnanec odvádí ze mzdy na sociální pojištění. Zde byl zásadním důvodem neúspěšnosti fakt, že od začátku roku 2024 došlo ke zvýšení procenta z důvodu zavedení nemocenského pojištění. Protože dotazníkové šetření probíhalo během února a března roku 2024, tak lze usuzovat, že studenti ještě nezaznamenali změny v oblasti odvodů ze mzdy. Druhá nejméně úspěšná otázka zjišťovala znalost největšího daňového příjmu státního rozpočtu. Zde respondenti vybírali hlavně možnosti obsahující slovo „daň“ a neuvědomili si, že povinné pojištění lze z ekonomického hlediska považovat za daň. V rámci jednotlivých otázek byla vyhodnocena i jejich úspěšnost z hlediska jednotlivých skupin rozdělení. Nejvíce se v otázkách zjišťující daňovou gramotnost dařilo studentům ekonomických oborů a starších ročníků. Důvodem může být, že studenti ekonomických oborů mají v rámci studia zařazené předměty s daňovou problematikou. Studenti vyšších ročníků byli úspěšnější možná tím, že se už více setkali s daněmi než studenti bakalářského studia, kdy se nejspíše teprve s nimi setkávají. Celková úspěšnost v otázkách daňové gramotnosti byla pod 40 %, kdy respondenti průměrně dosahovali 3,79 bodů. Lze tedy

usuzovat, že studenti vysokých škol mají rezervy v daňové problematice, a proto je potřeba se této oblasti více věnovat.

5.1.1.2 Vnímání daní

Vnímání daní obsahovalo 8 tvrzení ohledně daňové problematiky, kdy respondenti volili svůj postoj ve formě souhlasu či nesouhlasu. Měli možnost zaujmout i neutrální postoj. To, jak lidé vnímají daňovou problematiku pozitivně nebo negativně ovlivňuje jejich chování a ochotu dostát svým daňovým povinnostem.

Z výsledků dotazníkového šetření je patrné, že většina studentů VŠ vnímá placení daní jako občanskou povinnost. Tento fakt je pozitivní, protože se nejspíše nebudou vyhýbat daňovým povinnostem a nejspíše vnímají potřebu platby daní ve prospěch prosperity své země. Dále téměř polovina dotazovaných zastává názor, že v České republice se platí vysoké daně a vnímá český daňový systém za nespravedlivý pro všechny. Tyto výstupy mohou mít negativní dopad na chování poplatníků v budoucnu, protože by mohli nejspíše hledat možnosti, jak se vyhnout daňovým povinnostem. Další negativní dopady může mít fakt, že většina studentů považuje české daňové zákony za nesrozumitelné. Nesrozumitelnost zákonů může způsobit neochotu se věnovat daním a tím být závislý na pomoci odborníků (daňových poradců). Tato skutečnost může způsobit, že občané nebudou samostatní, nebudou chtít se vzdělávat, a to by mohlo mít dopad na jejich finance, protože poradenské služby odborníků nejsou zadarmo. Dalším negativním postojem je, že většina dotázaných studentů nedůvěřuje vládě České republiky v oblasti daní. Pokud se tento postoj nezmění, tak to může vést k tomu, že mladá generace půjde pracovat do zahraničí nebo to může vést ke změně jejich pracovní morálky. Dále to může způsobit už výše zmíněné vyhýbaní se daňovým povinnostem. Posledním negativním pohledem studentů v oblasti daní je transparentnost veřejných financí, kdy se více jak polovina dotazovaných domnívá, že je jejich transparentnost nedostatečná. Tento fakt může snižovat důvěru ve vládu například z důvodu, že studenti mohou pociťovat nespravedlnost v oblasti zdanění. Dále mohou pociťovat, že jejich peníze nejsou efektivně využívány (např. ve veřejných službách) a může to vést ke snížení motivace platit daně. Nejasný postoj mají studenti k vyššímu zdanění vyšších příjmů. To může být způsobeno tím, že buď nemají ještě své vlastní příjmy nebo ví, že pro vyšší zdanění je potřeba mít měsíční příjem cca 130 tis. Kč, což může být nyní pro studenty nepředstavitelná částka. To současně může záležet i na současném sociálním postavení jak studenta, tak jeho rodiny. Posledním výsledkem v oblasti vnímání daní je, že téměř všichni studenti vnímají potřebu mít v přípravě na budoucí povolání předmět

zaměřující se na daně. To by mohlo souviset se špatnými výsledky daňové gramotnosti, kdy si studenti uvědomují své nedostatky v oblasti daní. Dalším důvodem by mohla být skutečnost, že většina z nich během studia pracují a už se v praxi setkali s potřebou mít určité daňové znalosti.

Celkově je vnímání daní studenty VŠ spíše negativní a je potřeba se zaměřit na jejich zlepšení. Čtvrtina z nich má k vnímání neutrální postoj, což se v budoucnosti může změnit buď k pozitivnímu nebo negativnímu vnímání daní. To by mohlo být způsobené jejich nedostatečnými daňovými znalostmi, a proto je potřeba obecně zvýšit daňovou gramotnost studentů VŠ.

5.1.2 Které socio-ekonomické aspekty ovlivňují vnímání daní a daňovou gramotnost respondentů

V rámci daňové gramotnosti a vnímání daní byla zjišťována závislost s vybranými socio-ekonomickými aspekty. Konkrétně pohlaví, forma studia, typ studia, obor studia a status. Typ studia může rozlišovat respondenty dle současného nejvyššího vzdělání, kde respondenti bakalářského studia mají pravděpodobně nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské a respondenti magisterského a doktorského studia mají vysokoškolské vzdělání. Obor studia rozlišil respondenty dle ekonomických oborů a jiných (neekonomických) oborů. Obor studia byl zkoumán jen v závislosti s mírou daňové gramotnosti.

5.1.2.1 Daňová gramotnost

V rámci testování statisticky významné závislosti mezi daňovou gramotností a dalšími socio-ekonomickými faktory, byla potvrzena závislost pouze ve dvou těchto aspektech. Prvním potvrzeným aspektem byl typ studia, kdy respondenti s vyšším typem studia (magisterské a doktorské) měli vyšší daňovou gramotnost než studenti bakalářského studia. Tento fakt může souviset s vyšším vzděláním nebo tím, že čím jsou studenti starší, tak si uvědomují potřeby znalosti daňové problematiky. Z toho důvodu mohou mít vyšší zájem o vzdělávání v této oblasti. Druhým aspektem byl obor studia, ve kterém byla očekávána závislost. Konkrétně respondenti ekonomických oborů dosahovali lepší daňové gramotnosti než respondenti jiných (neekonomických) oborů. Možný důvod už byl popsán v předchozí části, studenti ekonomických oborů mají v rámci studia předměty s daňovou problematikou a nejspíše mají o ni zájem, což zvyšuje jejich teoretické daňové znalosti oproti jiným oborům.

Závislost mezi pohlavím, formou studia a statusem nebyla potvrzena. I když zde byla očekávána závislost mezi pracujícími a nepracujícími studenty, kdy pracující studenti pravděpodobně museli řešit ve svém životě daňové povinnosti. Z toho důvodu by měli mít vyšší daňové znalosti než studenti, kteří se s daněmi setkávají jen z teoretického hlediska. Ze stejných důvodů byla očekávána závislost i s formou studia, kdy studenti kombinovaného studia pravděpodobně pracují na delší úvazek než studenti prezenčního studia.

5.1.2.2 Vnímání daní

Na vnímání daní má dle výsledků výzkumu vliv nejčastěji pohlaví, kdy více ženy vnímají placení daní jako občanskou povinnost a také více shledávají veřejné finance za nedostatečně transparentní. Vnímání placení daní jako občanské povinnosti může být způsobeno tím, že ženy více kladou důraz na péči o společnost a odpovědnost vůči ostatním občanům. Muži více vnímají nespravedlivý daňový systém ČR a považují české daňové zákony více za nesrozumitelné. Důvodem mohou být tradiční genderové role, kdy muži jsou více zapojeni do ekonomických aktivit nebo podnikání, což může vést k vyšší potřebě znalosti daňového systému.

Dalším aspektem, u kterého byla zjištěna závislost s vnímáním daní, byla forma studia. Konkrétně studenti kombinovaného studia více nedůvěřují vládě ČR v oblasti daní a považují více veřejné finance za nedostatečně transparentní. Oba postoje mohou spolu souviset, protože transparentnost veřejných financí může přispívat k důvěře ve vládu. Důvodem negativního vnímání mohou být nižší teoretické znalosti daňové problematiky, protože během studia většinou studenti kombinované formy pravděpodobně pracují na plný úvazek a nemají tolik času se během studia podrobně věnovat daním. Další důvod je setkání se v praxi s daněmi a sledování změn v této oblasti z důvodu vlastních příjmů, které nejsou z jejich pohledu tak vysoké, aby si zajistili své životní potřeby, na to aby část z nich odváděli státu.

Typ studia má vliv pouze na vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů, kdy studenti vyšších ročníků více nesouhlasili, že je spravedlivé více zdanit vyšší příjmy. Zde může být důvod osobních zkušeností s daněmi a získávání vlastní příjmů, protože studenti vyšších ročníků pravděpodobně během studia pracují více než studenti nižších ročníků.

Poslední závislost byla zjištěna u statusu a vnímání placení daní jako občanské povinnosti. Studenti, kteří během studia nepracují, vnímají více placení daní jako občanskou povinnost než pracující studenti. Zde se nabízí už zmiňovaný důvod a ten, že mají pracující studenti

vlastní příjem, který není dostatečný na to, aby si zajistili sami základní životní potřeby, a ještě k tomu museli platit daně.

Zajímavým zjištěním šetření bylo, že daňová gramotnost neměla vliv ani na jedno tvrzení z oblasti vnímání daní. Důvodem může být nedostatečný počet respondentů nebo malý počet otázek věnující se daňové problematice. Dalším důvodem může být, že studenti nemají takové daňové znalosti, aby to mělo vliv na jejich vnímání daní a spíše se mohou přiklánět k názorům jiných lidí (odborníků, učitelů, rodiny a přátel).

5.2 Návrhy na zlepšení

V první části jsou přiblíženy návrhy pro zlepšení daňové gramotnosti. Ve výsledku dotazníkového šetření daňové gramotnosti ani polovina respondentů nedosáhla 50 % úspěšnosti. Nejlépe si vedli respondenti ekonomických oborů a starších ročníků. Dále většina respondentů vnímá potřebu mít předmět věnující se daním v průběhu přípravy na budoucí povolání. Proto navrhuji, aby tento předmět nebyl pouze v rámci ekonomických oborů, ale i součástí studia na jiných (neekonomických) oborech. Dalším doporučením je věnovat se daním už dříve než na vysokých školách, protože většina studentů už v průběhu studia pracuje a měli by mít určité daňové základy.

Nyní návrhy v oblasti vnímání daní. Protože většina tázaných studentů vysokých škol vnímá daně jako občanskou povinnost a zároveň většina z nich nedůvěřuje vládě České republiky v oblasti daní, je potřeba aby se vláda ČR zaměřila na mladou generaci, neboť ta je budoucností naší země. Pověření představitelů vlády ČR by se měli snažit více vysvětlit své důvody, například změny v oblasti daní, a to jiným způsobem než pouze vydáváním zpráv, ale například i doporučením přednášek s daňovou problematikou v rámci studia na vysokých školách. Na nich by mohla probíhat i určitá diskuse v rámci, které by byly vyslyšeny i názory této generace. Více jak polovina studentů shledává daňové zákony za nesrozumitelné, proto by se zákonodárci mohli zaměřit na jasný výklad daňových zákonů. Například vytvořením jednotných výukových videí v rámci, kterých by byla vysvětlena nejpodstatnější problematika z daňových zákonů. Tento návrh může být doporučen i jednotlivým orgánům veřejné správy, protože polovina dotazovaných studentů shledává veřejné finance za nedostatečně transparentní. Dnešní mladá generace je převážně aktivní na sociálních sítích, proto navrhuji, že by mohla být oslovována veřejnými orgány i prostřednictvím nich. Měly by se sledovat názory této generace a reagovat na případné chybné výklady. Na sociálních

sítích si může každý člověk říct cokoliv bez relevantních důkazů. Mladá generace bez dostatečných daňových znalostí nemá šanci sama poznat, co je pravda a co nikoliv.

Protože většina studentů VŠ považuje daňový systém ČR za nespravedlivý a téměř polovina z nich považuje placení daní v ČR za vysoké, tak navrhuji vyšší informovanost mladé generace prostřednictvím sociálních sítí. Například srovnat český daňový systém s jinými státy, srovnat daňové zatížení různých sociálních vrstev a vysvětlit důvody rozdílů těchto vrstev.

Poslední návrh souvisí s vyšším zdaněním vyšších příjmů. S tímto tvrzením souhlasí více studenti bakalářského studia než studenti magisterského a doktorského studia. Důvodem může být, že většina studentů vyšších ročníků už během studia pracuje a mají vyšší příjmy než studenti bakalářského studia. Ale celkové podíly všech tázaných nebyly velmi rozdílné mezi souhlasem a nesouhlasem. Zde bych navrhla se zaměřit na vysvětlení důvodů vyššího zdanění vyšších příjmů, protože je možné, že čím bude tato generace více finančně aktivní, tak bude nejspíše více nesouhlasit s vyšším zdaněním vyšších příjmů a bude se nejspíše vyhýbat daňovým povinnostem. Například tím, že budou své příjmy záměrně snižovat.

ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jak vnímají daně vysokoškolští studenti České republiky v závislosti na jejich daňové gramotnosti a dalších socio-ekonomických faktorech.

V teoretické části byly popsány základní daňové pojmy, daňová gramotnost, daňový systém České republiky, přiblíženy vybrané změny v oblasti daní pro rok 2024 a popsáno daňového zatížení. Dále byla v teoretické části provedena literární rešerše vybraných výzkumů na téma vnímání gramotnosti a daňovou gramotnost. Z těchto teoretických poznatků bylo čerpáno v praktické části při výzkumu vnímání daní a daňové gramotnosti.

V praktické části byl stěžejní výzkum zaměřený na vnímání daní a daňovou gramotnost studentů vysokých škol České republiky. Pro naplnění hlavního cíle výzkumu byl proveden kvantitativní výzkum, konkrétně dotazníkové šetření. Nejprve byla vyhodnocena oblast věnující se daňové gramotnosti. Byly popsány výsledky jednotlivých otázek zjišťující daňovou gramotnost a srovnána jejich úspěšnost dle vybraných skupin (pohlaví, formy studia a další). Poté byli na základě výsledků daňové gramotnosti respondenti rozděleni do čtyř kategorií dle míry daňové gramotnosti. Nejvíce zastoupenou byla kategorie se střední gramotností a nejméně zastoupenou byla skupina s vysokou daňovou gramotností. V rámci daňové gramotnosti byla testována statisticky významná závislost s vybranými aspekty, která se prokázala pouze u typu a oboru studia.

V další části výzkumu bylo vyhodnoceno vnímání respondentů. Za klíčové výstupy se může považovat, že většina tázaných studentů VŠ vnímá placení daní jako občanskou povinnost, nedůvěřuje vládě České republiky v oblasti daní, shledává daňové zákony za nesrozumitelné a veřejné finance za nedostatečně transparentní. Téměř polovina vnímá, že v České republice je vysoké daňové zatížení a polovina tázaných vnímá, že český daňový systém je nespravedlivý. Nejmenší rozdíl byl ve vnímání spravedlnosti vyššího zdanění vyšších příjmů. Posledním výsledkem je, že většina studentů souhlasí s předmětem z oblasti daní během přípravy na budoucí povolání. V rámci vyhodnocení vnímání daní byla také testována závislost s vybranými socio-ekonomickými aspekty. Nejčastějším aspektem bylo pohlaví. Ženy více vnímají placení daní za občanskou povinnost a považují více veřejné finance za nedostatečně transparentní. Muži zase více vnímají český daňový systém za nespravedlivý a shledávají více, že daňové zákony jsou nesrozumitelné. Dalším aspektem byla forma studia, kdy více studenti kombinovaného studia nedůvěřují vládě v oblasti daní a považují více veřejné finance za nedostatečně transparentní. Závislost typu studia a statusu byla

prokázána v jediném případě. Typ studia má vliv na vnímání spravedlnosti vyššího zdanění vyšších příjmů a status u vnímání placení daní jako občanskou povinnost. Závislost mezi vnímáním daní a daňovou gramotností nebyla prokázána, ale není vyloučena.

Závěr praktické části se věnoval shrnutí výsledků výzkumu vnímání daní a daňové gramotnosti. Poté byly na základě výzkumu přiblíženy návrhy na zlepšení jak daňové gramotnosti, tak vnímání daní.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAHRAMOV, Faud, 2023. ELIMINATION OF TAX COMPLEXITY ISSUE THROUGH FINANCIAL LITERACY. Online. *Revista de Studii Financiare*. Roč. 8, č. Special, s. 13-22. ISSN 25373714. Dostupné z: <https://doi.org/10.55654/JFS.2023.SP.01>. [cit. 2024-03-06].

ČSSZ, 2024. *Česká správa sociálního zabezpečení*. Online. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz>. [cit. 2024-03-29].

ČSÚ, 2023. *Studenti a absolventi vysokých škol v České republice - 2001–2022*. Online. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/studenti-a-absolventi-vysokych-skol-v-ceske-republice-gr402tsw19>. [cit. 2024-04-05].

Daňová gramotnost, © 2024. Online. Dostupné z: <https://www.danova-gramotnost.cz/pages/o-zameru>. [cit. 2024-03-29].

Druhy daní přehledně pro rok 2024: jak se dělí a kolik jich musíte platit, © 2024. Online. In: SEYFOR, A.S. Money S3. Dostupné z: <https://money.cz/novinky-a-tipy/dane/druhy-dani-prehledne-jak-se-deli-a-kolik-jich-musite-platit/>. [cit. 2024-03-28].

EDMONDSON, E. K.; SHEA, J. A.; GREGORY, E. F.; ROBERTO, C. A.; GARCIA, S. M. et al., 2022. Low-income parents' perceptions of a sweetened beverage tax in Philadelphia. Online. *Journal of nutritional science*. Roč. 11, s. e67. ISSN 20486790. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/jns.2022.64>. [cit. 2024-01-20].

FINANČNÍ SPRÁVA, 2013. *Popis systému*. Online. FINANČNÍ SPRÁVA. Finanční správa. Available at: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/popis-systemu>. [cit. 2024-03-28].

FINANČNÍ SPRÁVA, 2023. *Výroční zpráva o činnosti FS ČR za rok 2022*. Online. Praha: Finanční správa. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Vyrocní-zprava-za-rok-2022-v-kostce.pdf>. [cit. 2024-03-28].

FINANČNÍ SPRÁVA; CELNÍ SPRÁVA, 2024. *Daň z nemovitých věcí*. Online. Finfo ve škole. Dostupné z: <https://www.finfoveskole.cz/cs/dan-z-nemovitych-veci>. [cit. 2024-03-28].

FINANČNÍ SPRÁVA; CELNÍ SPRÁVA, 2024. *Daň z příjmů fyzických osob*. Online. Finfo ve škole. Available at: <https://www.finfoveskole.cz/cs/dan-z-prijmu-fyzickych-osob>. [cit. 2024-03-28].

FINANČNÍ SPRÁVA; CELNÍ SPRÁVA, 2024. *Daň z příjmů právnických osob*. Online. Finfo ve škole. Dostupné z: <https://www.finfoveskole.cz/cs/dan-z-prijmu-pravnicky-ch-osob>. [cit. 2024-03-28].

FINANČNÍ SPRÁVA; CELNÍ SPRÁVA, 2024. *Daňová soustava ČR*. Online. Finfo ve škole. Available at: <https://www.finfoveskole.cz/cs/struktura-danove-soustavy-CR>. [cit. 2024-03-28].

GRUBER, Jonathan, [2019]. *Public finance and public policy*. Sixth edition. New York: Worth publishers. ISBN 9781319105259.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka, 2017. *Veřejné finance: vybrané problémy*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 9788075525772.

HNÁTEK, Miloslav, 2023. *Zcela legální daňové triky 2023: pro podnikatele, svobodná povolání, pronajímatele, zaměstnance, studenty, seniory: více vědět, více získat: pro podnikatele, svobodná povolání, pronajímatele, zaměstnance, studenty, seniory*. 7. vydání. Praha: ESAP. ISBN 978-80-907398-8-8.

KUBÁTOVÁ, Květa, 2018. *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 9788075981653.

LAJTKEPOVÁ, Eva, 2021. *Veřejné finance v praxi České republiky*. Brno: CERM, akademické nakladatelství. ISBN 978-80-7623-064-4.

MFČR, 2023. *Ozdravný balíček*. Online. MFČR. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/ozdravny-balicek>. [cit. 2024-03-22].

MFČR, 2023. *Poslanecká sněmovna schválila státní rozpočet pro rok 2024*. Online. Ministerstvo financí České republiky. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2023/poslanecka-snemovna-schvalila-statni-rozpocet-pro-53897>. [cit. 2024-03-29].

MFČR, 2023. *Státní rozpočet 2023 v kostce*. Online. Praha: MFČR. ISBN 978-80-7586-059-0. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce>. [cit. 2024-03-11].

MOHAMMED, Hunar a TANGL, Anita, 2024. Taxation Perspectives: Analyzing the Factors behind Viewing Taxes as Punishment—A Comprehensive Study of Taxes as Service or Strain. Online. *Journal of Risk*. Roč. 17, č. 1, s. 5-21. ISSN 19118066. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/jrfm17010005>. [cit. 2024-03-04].

MZČR, 2024. *Veřejné zdravotní pojištění*. Online. MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR A ÚSTAV ZDRAVOTNICKÝCH INFORMACÍ. Národní zdravotnický informační portál. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/619-verejne-zdravotni-pojisteni>. [cit. 2024-03-27].

OATS, Lynne, 2021. *Principles of international taxation*. Eight edition. Dublin ; London ; Edinburgh ; New York ; New Delhi ; Sydney: Bloomsbury professional. ISBN 978-1-5265-1955-9.

OECD, 2024. *OECD.org*. Online. Dostupné z: <https://www.oecd.org/>. [cit. 2024-04-01].

OCHRANA, František; PAVEL, Jan and MAAYTOVÁ, Alena, 2015. *Veřejné finance*. Praha: Grada.

PAUCH, Dariusz, 2023. Tax knowledge and tax perception by students at the University of Szczecin. Online. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*. Roč. 47, č. 1, s. 121-133. ISSN 16414381. Dostupné z: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0016.2910>. [cit. 2024-03-04].

PODEHRADSKÝ, Ondřej, 2023. *Brigády na dohodu: jak se od roku 2024 mění DPP a DPČ?* Online. In: Econsulting. Dostupné z: <https://www.e-cons.cz/post/jak-se-od-roku-2024-zmeni-dohody-o-provedeni-prace>. [cit. 2024-03-17].

ŠIROKÝ, Jan, 2016. *Základy daňové teorie s praktickými příklady*. 2., aktualizované vydání. Vzdělávání a certifikace účetních. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 9788075523150.

ŠIROKÝ, Jan, 2017. *Vymezení základních daňových ukazatelů ČR a jejich výpočet*. Online. In: DAUČ. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/clanky/3639/vymezeni-zakladnich-danovych-ukazatelu-cr-a-jejich-vypocet>. [cit. 2024-03-29].

VANČUROVÁ, Alena a ZÍDKOVÁ, Hana, [1997] -. *Daňový systém ČR*. Ekonomie (1. VOX). V Praze: 1. VOX. ISBN 978-80-7676-362-3.

VANČUROVÁ, Alena, 2021. *Zdanění osobních příjmů*. Online. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-236-7. Dostupné

z: <https://www.bookport.cz/AccountSaml/SignIn/?idp=https://shibboleth.utb.cz/idp/shibboleth&returnUrl=/kniha/zdaneni-osobnich-prijmu-3-vydani-11110/>. [cit. 2024-03-22].

VAVREK, Roman, 2022. *Prvý krok k vlastnému výskumu: metodológia, graf a číslo*. [Košice]: Equilibria. ISBN isbn978-80-8143-313-9.

ZÁVLADSKÝ, Petr, 2012. *Lafferova křivka*. Online. In: IDnes.cz. Dostupné z: <https://zavladsky.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=278123>. [cit. 2024-03-28].

Zdanění příjmů studentů z brigád, © 2024. Online. DIGITÁLNÍ A INFORMAČNÍ AGENTURA. Gov.cz. Available at: <https://portal.gov.cz/rozcestniky/zdaneni-prijmu-studentu-z-brigad-RZC-75>. [cit. 2024-03-28].

ZICHOVÁ, Tereza, 2022. *International Conference e-Society*. ISBN 9789728939823. Dostupné také z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=asn&an=156689248&scope=site>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika

ČSSZ Česká správa sociálního zabezpečení

ČSÚ Český statistický úřad

DPFO Daň z příjmu fyzických osob

DPPO Daň z příjmu právnických osob

HDP Hrubý domácí produkt

Kč Koruna česká

MFČR Ministerstvo financí České republiky

MZČR Ministerstvo zdravotnictví České republiky

OECD Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OSVČ Osoba samostatně výdělečně činná

USD Americký dolar

VŠ Vysoká škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Lafferova křivka.....	16
Obrázek 2 Vývoj celkového inkasa v letech 2013-2023 mil. Kč	25
Obrázek 3 Inkaso vybraných daní v roce 2023.....	26
Obrázek 4 Struktura příjmů státního rozpočtu pro rok 2024 v mld. Kč.....	28
Obrázek 5 Vývoj daňové kvóty dle rozpočtové skladby (v % nom. HDP) v letech 2013-2023	33
Obrázek 6 Daňové zatížení vybraných zemí dle OECD v roce 2022	34
Obrázek 7 Rozdělení respondentů dle oboru studia	45
Obrázek 8 Rozdělení studentů dle statusu	45
Obrázek 9 Četnost odpovědí otázky č. 1	46
Obrázek 10 Četnost odpovědí otázky č. 2	48
Obrázek 11 Četnost odpovědí otázky č. 3	50
Obrázek 12 Četnost odpovědí otázky č. 4	51
Obrázek 13 Četnost odpovědí otázky č. 5	52
Obrázek 14 Četnost odpovědí otázky č. 6	54
Obrázek 15 Četnost odpovědí otázky č. 7	55
Obrázek 16 Četnost odpovědí otázky č. 8	57
Obrázek 17 Četnost odpovědí otázky č. 9	58
Obrázek 18 Četnost odpovědí otázky č. 10	60
Obrázek 19 Podíl respondentů dle typu studia v kategoriích daňové gramotnosti.....	66
Obrázek 20 Podíl respondentů dle oboru studia v kategoriích daňové gramotnosti	67
Obrázek 21 Výsledky vnímání daní jako občanskou povinnost.....	69
Obrázek 22 Podíl vnímání občanské povinnosti dle pohlaví.....	70
Obrázek 23 Podíl vnímání občanské povinnosti dle statusu.....	72
Obrázek 24 Výsledky vnímání daní vysokého daňového zatížení	73
Obrázek 25 Výsledky vnímání spravedlivého daňového systému	77
Obrázek 26 Podíl vnímání spravedlivého daňového systému dle pohlaví	78
Obrázek 27 Výsledky vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů	81
Obrázek 28 Podíl vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů dle typu studia/vzdělání.....	83
Obrázek 29 Výsledky vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů	85
Obrázek 30 Podíl vnímání srozumitelnosti daňových zákonů dle pohlaví.....	86
Obrázek 31 Výsledky vnímání důvěry ve vládu v oblasti daní	89
Obrázek 32 Podíl vnímání srozumitelnosti daňových zákonů dle pohlaví.....	90
Obrázek 33 Výsledky vnímání transparentnosti.....	93

Obrázek 34 Podíl vnímání transparentnosti veřejných financí dle pohlaví	94
Obrázek 35 Podíl vnímání transparentnosti veřejných financí dle formy studia.....	95
Obrázek 36 Výsledky vnímání potřeby předmětu věnujícímu se daním.....	97

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Rozpočtové určení daní 2024	27
Tabulka 2 Sazby povinného sociálního a zdravotního pojištění v roce 2024.....	30
Tabulka 3 Přehled změn v dani z příjmu a jejich dopadu na státní rozpočet	30
Tabulka 4 Limit pro vyšší sazbu daně z příjmu fyzických osob	31
Tabulka 5 Počet respondentů dle pohlaví	43
Tabulka 6 Počet respondentů dle formy studia.....	44
Tabulka 7 Počet respondentů dle typu studia	44
Tabulka 8 Úspěšnost kategorie v otázce č. 1	47
Tabulka 9 Úspěšnost kategorie v otázce č. 2	49
Tabulka 10 Úspěšnost kategorie v otázce č. 3	50
Tabulka 11 Úspěšnost kategorie v otázce č. 4	52
Tabulka 12 Schopnost kategorie v otázce č. 5.....	53
Tabulka 13 Schopnost kategorie v otázce č. 6.....	54
Tabulka 14 Úspěšnost kategorie v otázce č. 7	56
Tabulka 15 Úspěšnost kategorie v otázce č. 8	57
Tabulka 16 Úspěšnost kategorie v otázce č. 9	59
Tabulka 17 Úspěšnost kategorie v otázce č. 10	60
Tabulka 18 Četnost respondentů dle získaných bodů.....	61
Tabulka 19 Vybrané ukazatele popisné statistiky.....	62
Tabulka 20 Rozdělení respondentů dle míry daňové gramotnosti	62
Tabulka 21 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a pohlaví	64
Tabulka 22 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a formy studia.....	64
Tabulka 23 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a typu studia	65
Tabulka 24 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a obor studia	67
Tabulka 25 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti daňové gramotnosti a statusem	68
Tabulka 26 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a pohlavím	70
Tabulka 27 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a formou studia	71
Tabulka 28 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a typem studia	71

Tabulka 29 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a statusem.....	72
Tabulka 30 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání občanské povinnosti a daňovou gramotností.....	73
Tabulka 31 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a pohlavím	74
Tabulka 32 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a formou studia.....	74
Tabulka 33 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a typem studia.....	75
Tabulka 34 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a statusem	76
Tabulka 35 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vysokého daňového zatížení a mírou daňového zatížení.....	76
Tabulka 36 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a pohlavím	78
Tabulka 37 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a formou studia	79
Tabulka 38 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a typem studia	79
Tabulka 39 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a statusem.....	80
Tabulka 40 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání spravedlivého daňového systému a daňovou gramotností.....	80
Tabulka 41 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a pohlavím.....	82
Tabulka 42 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a formou studia.....	82
Tabulka 43 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a typem studia	83
Tabulka 44 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a statusem	84
Tabulka 45 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání vyššího zdanění vyšších příjmů a daňovou gramotností	84
Tabulka 46 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a pohlavím	86
Tabulka 47 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a formou studia	87
Tabulka 48 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a typem studia	87
Tabulka 49 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a statusem.....	88

Tabulka 50 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání srozumitelnosti daňových zákonů a mírou daňové gramotnosti	88
Tabulka 51 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a pohlavím.....	89
Tabulka 52 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a formou studia	90
Tabulka 53 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a typem studia	91
Tabulka 54 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a statusem.....	91
Tabulka 55 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání důvěry ve vládu a mírou daňové gramotnosti.....	92
Tabulka 56 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a pohlavím.....	93
Tabulka 57 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a formou studia	94
Tabulka 58 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a typem studia	95
Tabulka 59 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a statusem.....	96
Tabulka 60 Četnosti a výsledek chí-kvadrát testu závislosti vnímání transparentnosti veřejných financí a daňovou gramotností.....	96

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážené studentky a studenti,

v současné době dokončuji magisterské studium na Fakultě managementu a ekonomie Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Ráda bych vás požádala o váš čas a spolupráci při vyplnění krátkého dotazníku, který je nedílnou součástí mé diplomové práce.

Dotazník, který vám předkládám, je zcela anonymní a skládá se ze tří částí. První část je zaměřena na vaši daňovou gramotnost, druhá část se zabývá vašim vnímáním daní a poslední část obsahuje obecné otázky o vás a vašem studiu. Celkově by vyplnění dotazníku nemělo trvat déle než pět minut.

Cílem mého výzkumu je získat informace o vnímání daní a daňové gramotnosti studentů vysokých škol České republiky.

Vaše odpovědi jsou pro mě velmi cenné a přispějí k úspěšnému dokončení mého výzkumu.

Děkuji vám za váš čas a ochotu.

S pozdravem,

Tereza Divílková

Studentka 2. ročníku magisterského studia

Obor Finance podniku

FaME UTB Zlín

Oblast na daňovou gramotnost

1. Kolik sazeb DPH je v České republice?
  - 1
  - 2
  - 3
  - Nevím

2. Jaká je sazba daně z příjmu fyzických osob v České republice?
  - 15 %
  - 23 %
  - 15 % do 36násobku průměrné mzdy a nad tuto částku 23 %
  - Neznám odpověď

3. Která daň patří mezi nepřímé daně?
- Daň z příjmu fyzických osob
  - Daň z nemovitých věcí
  - Daň z přidané hodnoty
  - Nevím
4. Na kterém z následujících daňových příjmů stát vybere nejvíce?
- Daň z přidané hodnoty
  - Povinné pojištění
  - Daň z příjmů fyzických osob
  - Nevím
5. Dokázali byste si sami vyplnit své daňové přiznání k dani z příjmů?
- Ano
  - Ne
  - Nevím
6. Dokázali byste si z hrubé mzdy vypočítat svou čistou mzdu?
- Ano
  - Ne
  - Nevím
7. Víte, jakou část jako zaměstnanec zaplatíte z hrubé mzdy na sociální pojištění?
- 4,5 %
  - 6,5 %
  - 7,1 %
  - Nevím

8. Pokud zaplatíte za jednu noc na hotelu 1000 Kč. Kolik z dané částky zaplatíte na DPH? Ubytovací služby mají 12% sazbu DPH.
- 107
  - 120
  - 210
  - Nevím
9. Které dvě slevy na dani se ruší od roku 2024?
- Školkové a na studenta
  - Na manželku/manžela a školkové
  - Na manželku/manžela a na studenta
  - nevím
10. Pokud si uplatníte životní pojištění jako nezdavitelnou část základu daně ve výši 12 000 Kč. Jaká bude Vaše roční úspora na daních za životní pojištění?
- 1 200 Kč
  - 1 800 Kč
  - 2 400 Kč
  - Nevím

Oblast na vnímání daní

Prosím, ohodnoťte každé následující tvrzení na škále od 1 do 5, kde 1 znamená "nesouhlasím", 2 znamená "spíše nesouhlasím", 3 znamená "neutrální postoj", 4 znamená "spíše souhlasím" a 5 znamená "souhlasím".

1. Placení daní považuji za občanskou povinnost.
2. V České republice se platí vysoké daně.
3. Daňový systém České republiky je spravedlivý pro všechny.
4. Vysoké příjmy zdanit vyšší sazbou daně považuji za spravedlivé.
5. České daňové zákony jsou srozumitelné.
6. Důvěřuji vládě České republiky v oblasti daní.

7. Veřejné finance jsou dostatečně transparentní.
8. Předmět věnující se daním během přípravy na budoucí povolání považuji za potřebný.

Identifikační oblast

1. Jaké je Vaše pohlaví?
  - Muž
  - Žena
  - Jiné
2. Jakou formu studia studujete?
  - Prezenční
  - Kombinovanou
3. Jaký typ studia studujete?
  - Bakalářské
  - Magisterské
  - Doktorské
4. Studujete ekonomický obor?
  - Ano
  - Ne
5. Během studia pracujete?
  - Ano
  - Ne